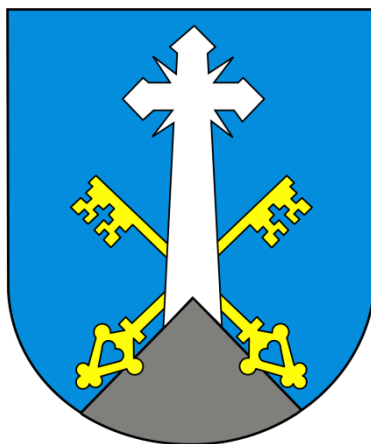

załącznik do uchwały nr...../...../2018 Rady Miasta Zakopane z dnia..... 2018r.

**Gminny Program Opieki Nad Zabytkami
Gminy Miejskiej Zakopane
na lata 2018-2021**

Zakopane, maj 2018

dokument opracowany przez:

BIURO MIEJSKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW W ZAKOPANEM – URZĄD MIASTA ZAKOPANE

Natalia Skiepmo
Małgorzata Staszal

przy współredagowaniu treści przez:

MUZEUM TATRZAŃSKIE

Zbigniew Moździerz
Michał Murzyn

w porozumieniu z:

ZESPOŁEM DS. OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTEKAMI DLA MIASTA ZAKOPANE NA LATA 2018 – 2021, w składzie:

Natalia Skiepmo
Małgorzata Staszal
Paulina Kroma
Marta Gratkowska
Zbigniew Moździerz
Michał Murzyn
Agata Nowakowska – Wolak
Regina Mrowca – Kenar /wz. Marta Wesołowska
Jerzy Chlebiński

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	7
1.1. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	9
1.2. Podstawa prawna opracowania i cele gminnego programu opieki nad zabytkami.	15
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	17
2.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami .	17
2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu	19
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	24
3.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy	24
3.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza krajobrazu kulturowego gminy	31
3.2.1. Architektura i rozwój przestrzenny Zakopanego.....	
3.2.2. Krajobraz kulturowy oraz elementy przestrzenne identyfikujące tożsamość historyczną miasta - zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy	41
3.2.3. Zabytki nieruchome.....	69
3.2.4. Zabytki ruchome.....	71
3.2.5. Zabytki archeologiczne	73
3.2.6. Parki Kulturowe.....	73
3.2.7. Dziedzictwo niematerialne.....	76
3.2.8. Dobra kultury współczesnej.....	81
4. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY MIASTO ZAKOPANE ANALIZA SWOT (SZANS I ZAGROŻENIA)	83
5. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE. CEL STRATEGICZNY, PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	85
6. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	89
7. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	91
8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	92
8.1 Publiczne źródła finansowania	92
8.2 Środki pomocowe	95
9. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW I OPIEKI NAD ZABYTKAMI	96
ANEKSY	98

1. WPROWADZENIE.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Zakopane na lata 2018-2021 (GPOnZ), porusza kwestie związane z ochroną zasobów dziedzictwa, zlokalizowanych na terenie miasta Zakopane i zgodnie z art. 87 ust.2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, ma na celu, w szczególności włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, ochronę oraz wyeksponowanie krajobrazu kulturowego, zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania, podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych, wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami, określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków oraz podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Podstawą do sporządzenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami jest właściwe rozpoznanie dziedzictwa, wyrażone przed wszystkim w zaktualizowaniu i zweryfikowaniu zasobów gminnej ewidencji zabytków, zawierającej w swoim katalogu wszystkie obiekty oraz obszary uznane za zabytkowe, zlokalizowane na terenie miasta Zakopane. Przyjęty przez Radę Miasta Program Opieki nad Zabytkami, jako element polityki samorządowej, służyć będzie podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dóbr kultury znajdujących się na terenie Zakopanego. Skutki wdrażania programu będą odczuwalne dla społeczności lokalnej jako głównego beneficjenta podejmowanych działań, gdyż zachowane i dobrze utrzymane dziedzictwo kulturowe wpływa na wzmocnienie poczucia tożsamości i identyfikacji mieszkańców z miastem, w którym żyją. Dlatego też, celem strategicznym Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami miasta Zakopane na lata 2018 – 2021 jest: ochrona i zachowanie zasobów dziedzictwa, budujących tożsamość mieszkańców oraz miejsca.

Najbardziej charakterystycznym elementem krajobrazu kulturowego Zakopanego jest przyrodniczy element masywu Tatr i pasma Gubałowskiego oraz współgrająca z nimi regionalna architektura, najczęściej drewniana, zdobiona snycerskim motywami ludowymi. Położenie geograficzne miasta Zakopane, swoiste odizolowanie od zurbanizowanych części kraju, przyczyniło się do zachowania, utrwalenia oraz kultywowania lokalnych tradycji ludowych, widocznych do dziś zarówno w przestrzeniach miasta jak i w mowie, ubiorze czy obrzędach lokalnej ludności. Miasto Zakopane, silnie nasycone zabytkową zabudową o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i naukowych, o unikalnym charakterze oraz klimacie miejsca, będącego w historii kraju ostoją polskiej kultury i sztuki, w pełni zasługuje na podjęcie działań mających na celu zachowanie, zabezpieczenie oraz utrwalenie wartości zabytkowych.

1.1. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

- **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483 w przepisach art.5, art. 6 ust. 1 i art. 86).**

Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami są konstytucyjnym obowiązkiem państwa oraz obywateli: „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju (art. 5), (...) stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (art.6. ust. 1), oraz każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa (art. 86)”.

- **Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U.2017.2187 z późn. zm.)**

Ustawa określa politykę zarządzania zabytkami oraz wyznacza główne zadania państwa oraz obywateli w odniesieniu do zabytków. Szczegółowe zapisy określają przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków. Ustawa ta definiuje większość pojęć użytych w niniejszym opracowaniu:

- Art. 3 Użyte w ustawie określenia oznaczają:
 - 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
 - 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt. 1;
 - 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt. 1;
 - 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
 - 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
 - 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
 - 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
 - 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów Prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
 - 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie

stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
 - 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
 - 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
 - 13) historyczny zespół budowlany - powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
 - 14) krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
 - 15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków, w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.
- Art. 6 Zabytki podlegające ochronie i opiece:
 1. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:
 - 1) zabytki nieruchome będące w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi;
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi;
 - c) dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego;
 - d) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi;
 - e) cmentarzami;
 - f) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni;
 - g) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
 - 2) zabytki ruchome będące w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej;
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami;
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997r. o bibliotekach (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 642);
 - e) instrumentami muzycznymi;
 - f) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi;

- g) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące w szczególności:
- a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa;
 - b) cmentarzyskami;
 - c) kurhanami;
 - d) reliktnami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.
2. Ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.
- Art. 7 Ustawy definiuje formy ochrony zabytków. Formami ochrony zabytków są:
 - 1) wpis do rejestru zabytków;
 - 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;
 - 2) uznanie za pomnik historii;
 - 3) utworzenie parku kulturowego;
 - 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Uzupełnieniem do ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami są następujące akty wykonawcze:

1. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 22 czerwca 2017 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.).

Rozporządzenie określa sposób i tryb wydawania pozwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa, prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, prac restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa, robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Określa również sposób i tryb wydawania pozwoleń na przemieszczenie zabytku nieruchomego, trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje, dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków, zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku, umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic, reklam oraz napisów, poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania, prowadzenie badań archeologicznych, wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku. Rozporządzenie określa też kwalifikacje, jakie powinny posiadać osoby uprawnione do

prowadzenia prac konserwatorskich, prowadzenia prac restauratorskich, prowadzenia badań konserwatorskich, prowadzenia badań architektonicznych oraz prowadzenia badań archeologicznych, dodatkowe wymagania, jakie powinny spełniać osoby kierujące robotami budowlanymi oraz wykonujące nadzór inwestorski, przy zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, standardy, jakim powinna odpowiadać dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich, przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków, oraz badań archeologicznych.

2. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2011, poz. 661).

Rozporządzenie określa sposób prowadzenia rejestru zabytków, krajowej ewidencji zabytków, wojewódzkich ewidencji zabytków, gminnych ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. Rejestr zabytków prowadzi się w trzech księgach (A – zabytki nieruchome, B – zabytki ruchome oraz C – zabytki archeologiczne) o określonych wymiarach (46x30). Przedstawione zostały dokładne informacje o tym co powinno się znajdować w karcie zabytku nieruchomego, ruchomego i archeologicznego oraz w karcie adresowej zabytku i w karcie informacyjnej wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. Zostały też przedstawione w załączeniu przykładowe karty dla wszystkich wymienionych wcześniej kart.

3. Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2005 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. z 2014 r. poz. 399).

Dokument określa sposób udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przez organy wymienione w art. 74 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dotacje udzielane są przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister oraz przez wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

4. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (Dz.U. Nr 212, poz. 2153).

Rozporządzenie określa kierunki działań organów państwowych i instytucji na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych, których głównym celem jest ochrona zabytków. Ochrona zabytków w tym zakresie polega na planowaniu, przygotowaniu i realizacji przedsięwzięć zapobiegawczych, dokumentacyjnych, zabezpieczających, ratowniczych i konserwatorskich, mających na celu ich uratowanie przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zaginięciem. Przedstawia również kroki mające na celu zmniejszenie ryzyka nieszczęśliwych wypadków tj. pożar, zwarcie instalacji technicznej.

5. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 r. w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami" (Dz. U. 2004 r. Nr 124, poz. 1304).

Rozporządzenie określa sposób złożenia wniosku o przyznanie odznaki „Za opiekę nad zabytkami” oraz normuje przebieg ceremonii wręczenia, sposób noszenia oraz wygląd odznaki.

Wymagania formalne oraz opinia sprawdzane są przez Generalnego Konserwatora Zabytków. Odznaka jest dwustopniowa: złota – wyższy stopień oraz srebrna – niższy stopień.

6. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 18 kwietnia 2011 r. w sprawie wywozu zabytków za granicę (Dz. U. z 2011 r. Nr 89, poz. 510).

Rozporządzenie określa tryb składania wniosków na jednorazowy lub wielokrotny, stały bądź czasowy wywóz zabytku poza granice. Wszelkich czynności w związku ze złożonym wnioskiem w sprawie, dokonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków. Po zakończeniu czynności przesyła ustalenia wraz z wnioskiem do ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Ponadto, odnośnie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, traktują następujące dokumenty:

➤ **Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz.U.2018.994 z późn. zm.).**

Art. 6. Ust. 1. mówi, iż do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów, co za tym idzie również opieka nad zabytkami. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 9 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, zaspokajanie potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne gminy obejmują zagadnienia związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami, jak również odnoszą się do działań związanych z utrzymaniem ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, kultury, w tym bibliotek gminnych i innych placówek upowszechniania kultury, kultury fizycznej i turystyki, zieleni gminnej i zadrzewień, cmentarzy gminnych, utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, promocji gminy i współpracy z organizacjami pozarządowymi.

➤ **Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t. j., Dz.U.2017.1073 z późn. zm.).**

W ustawie zawarto wymagania odnośnie ochrony dziedzictwa, uwzględniane podczas sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także ustaleniach lokalizacji inwestycji celu publicznego. W istotnym z punktu widzenia opieki nad zabytkami obszarze planowania i zagospodarowania przestrzennego uwzględniania się: *„...wymagania ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” (art. 1). W studium uwzględniać należy uwarunkowania wynikające ze: (...) „stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej” (art. 10).*

W studium oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego należy określać „obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk, obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej”.

Pod rygorem stwierdzenia nieważności planu, wójt / burmistrz ma obowiązek zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o przystąpieniu do sporządzania studium, planów zagospodarowania przestrzennego, do którego może występować o opinie i wnioski, a następnie obowiązany jest uzgodnić sporządzone dokumenty z organem konserwatorskim.

➤ **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j., Dz.U.2017.1332 z późn. zm.).**

W ustawie nakazuje się projektowanie nowych obiektów w taki sposób, aby zapewnić ochronę obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską. Ustawa wskazuje na wymóg uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przed wydaniem pozwolenia na budowę dla obiektów bądź wpisanych do rejestru zabytków. Natomiast w myśl art. 39 ust. 3 „*W stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków*”.

➤ **Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (t.j., Dz.U.2018.121 z późn. zm.).**

Opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest jednym z najważniejszych celów gospodarki nieruchomościami, stanowiącymi własność Skarbu Państwa oraz własność jednostek samorządu terytorialnego.

Ustawa mówi o tym, że sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących własność Skarbu Państwa (za wyjątkiem nieruchomości będących w posiadaniu Agencji Nieruchomości Rolnych) lub jednostki samorządu terytorialnego oraz wnoszenie tych nieruchomości jako wkładów niepieniężnych do spółek bądź podział nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ponadto możliwe jest nałożenie na nabywcę nieruchomości gruntowej, bądź oddawanej w użytkowanie wieczyste, bądź w przypadku tytułu trwałego zarządu, obowiązku (zawartego w umowie) odbudowy lub remontu położonych na niej zabytkowych obiektów lub ich części.

Ponadto, nabywcy nieruchomości lub jej części wpisanej do rejestru zabytków, przysługuje możliwość uzyskania 50% bonifikaty ceny. Jak również dopuszcza się możliwość podwyższenia lub obniżenia bonifikaty. Takie samo prawo funkcjonuje w przypadku tytułu trwałego zarządu. Gminie przysługuje prawo pierwokupu w przypadku sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków lub prawa użytkowania wieczystego takiej nieruchomości.

➤ **Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U.2018.142 z późn. zm.).**

Na podstawie Ustawy Wojewódzki Konserwator Zabytków wydaje decyzje zezwalające na usunięcie drzew lub krzewów z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków również w kwestii usuwania drzew owocowych. W Ustawie używane są również pojęcia się *wartości historycznych* czy *kulturowych*, jako wartości, które należy uwzględnić przy tworzeniu parków krajobrazowych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, ustanawianiu pomników przyrody i innych czynnościach związanych z ochroną dziedzictwa.

➤ **Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j., Dz.U.2018.799 z późn. zm.).**

Sporządzane prognozy oddziaływania na powinny: „*określać, analizować i oceniać przewidywane znaczące oddziaływania, (...) na środowisko, a w szczególności na (...) zabytki, jak również w przypadku odstąpienia od przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, Ustawa nakłada obowiązek sprawdzenia, czy decyzja o odstąpieniu uwzględnia: (...) „cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności obszaru o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadających znaczenie dla dziedzictwa kulturowego wrażliwe na*

oddziaływania, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu. Niezwykle ważne są przepisy dotyczące planowanych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i wymagających sporządzenia „raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko”.

W stosunku do ochrony dziedzictwa kulturowego przepis ten jest istotny w kontekście ochrony krajobrazu kulturowego, który narażony jest na degradację m.in. poprzez budowę wież telefonii komórkowej czy farm wiatrowych.

➤ **Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (t.j., Dz.U.2017.862 z późn. zm.).**

Ochrona zabytków oraz opieka nad zabytkami jest jednym z podstawowych zadań instytucji kultury, szczególnie tych, których celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami. Ważną rolę odgrywają działania edukacyjne i promocyjne.

1.2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA I CELE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Podstawowy dokumentem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Ustawa ta w artykule 87 nakłada na burmistrza obowiązek sporządzenia na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami. Program ten, po uzyskaniu pozytywnej opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, przyjmowany jest przez Radę Gminy w drodze uchwały, a następnie ogłaszany w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Po okresie 2 lat burmistrz sporządza sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia Radzie Gminy. Sprawozdanie przekazywane jest Generalnemu Konserwatorowi Zabytków i właściwemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w celu jego wykorzystania przy opracowywaniu oraz aktualizacji krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Art. 87 ust. 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa główne cele gminnych programów opieki nad zabytkami, do których należą:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Ponadto, Gmina Miasto Zakopane, zgodnie z art. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jako organ administracji publicznej, zobligowana jest do podejmowania działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Jednocześnie Gmina Miasto Zakopane, jako właściciel kilkunastu obiektów zabytkowych, w myśl art. 5 Ustawy, zobowiązana jest do sprawowania opieki nad zabytkami poprzez zapewnianie warunków do:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W związku z powyższym, mając na uwadze przytoczone powyżej okoliczności, jak również odnosząc się do definicji zabytku, sporządzenie gminnego programu opieki nad zabytkami jest wymogiem koniecznym.

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

2.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Miasto Zakopane sporządzono w oparciu o przytoczone poniżej dokumenty strategiczne w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami:

I. Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014-2017 (przyjęty uchwałą nr 125/2014 Rady Ministrów dnia 24 czerwca 2014 r.).

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017 jest programem wieloletnim, w rozumieniu art. 136 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych i stanowi program rozwoju określony w art. 15 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Jest on jednym z dokumentów planistycznych państwa, określonych w 2009 r. w Planie uporządkowania strategii rozwoju, jako instrument wykonawczy dla Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.

Celem głównym Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami jest: „Wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków”. Dla realizacji Programu opracowana trzy cele szczegółowe wraz z kierunkami działań prowadzącymi do ich realizacji:

- Cel szczegółowy 1: Wspieranie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce. Kierunki działań:
 - Porządkowanie rejestru zabytków nieruchomości (księgi rejestru A i C).
 - Przygotowanie ratyfikacji „Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego”.
 - Wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomości.
 - Wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego.
 - Opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych.
 - Opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków (księgi rejestru A i C).
 - Realizacji badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.
- Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków. Kierunki działań:
 - Zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach.
 - Wypracowanie standardów pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną.
 - Podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków.
 - Merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.
- Cel szczegółowy 3: Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji. Kierunki działań:
 - Przygotowanie ratyfikacji „Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa”, Faro 2005.

- Wspieranie budowania świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania się tożsamości narodowej i społeczności lokalnych.
- Promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu.
- Zwiększanie dostępu do zasobu dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru społecznego.

II. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004–2013 z perspektywą do roku 2020. Narodowy Program Kultury „Ochrona Zabytków i Dziedzictwa Kulturowego” na lata 2004–2013.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013 przyjęta przez Radę Ministrów 21 września 2004 r. wraz z rozszerzeniem w 2005r. do roku 2020. Główną misją Strategii jest *„Zrównoważony rozwój kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całość historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów.”*

Przyjęto pięć strategicznych obszarów kultury, dla których sformułowano Narodowe Programy Kultury, będące podstawowymi narzędziami wdrażania strategii. Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest dokumentem służącym wdrożeniu Narodowej Strategii Rozwoju Kultury w latach 2004–2013 w sferze dziedzictwa. Określono dwa priorytety:

- Priorytet 1. Aktywne zarządzanie zasobem, stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe: materialna poprawa stanu zachowania zabytków, ich adaptacja i rewitalizacja oraz zwiększenie dostępności dla mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym. Działania realizowane w ramach niniejszego priorytetu mają na celu materialną poprawę stanu zabytków, ich adaptację i rewitalizację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Realizacja działań pozwoli na zwiększenie atrakcyjności regionów, a także wykorzystanie przez nie potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.
- Priorytet 2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego. priorytet nr 2 dotyczy przede wszystkim zadań związanych z zakupami dzieł sztuki i kolekcji dla instytucji muzealnych, zakupami starodruków i archiwaliów, konserwacji i digitalizacji muzealiów, archiwaliów, starodruków, księgozbiorów oraz zbiorów filmowych, wspieraniu rozwoju muzealnych pracowni konserwatorskich oraz nowych technik konserwacji zabytków ruchomych.

Podstawą do sformułowania Narodowego Programu Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego” jest uznanie sfery dziedzictwa za podstawę rozwoju kultury i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służący wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów i mieszkańców.

Jako uzupełnienie tych dokumentów, funkcjonuje również Sektorowy Program Operacyjny „Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego” przyjęty przez rząd we wrześniu 2005 r. Za cel strategiczny programu operacyjnego przyjęto tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności i znaczenia kultury, jako czynnika rozwoju społeczno-ekonomicznego.

III. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjęta Uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r., jest najważniejszym dokumentem strategicznym kraju,

dotyczącym zagospodarowania oraz ładu przestrzennego. Celem strategicznym dokumentu jest efektywne wykorzystanie przestrzeni i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie czasu. Aby osiągnąć cel podstawowy, ustanowiono sześć celów operacyjnych, z czego odnośnie ochrony dziedzictwa najbardziej odnosi się cel czwarty i szósty:

- Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski – skoncentrowane działania w zakresie funkcjonowania spójnej sieci ekologicznej kraju, jako podstawa ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, oraz wprowadzenie gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami europejskiej konwencji krajobrazowej.
- Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego – objęcie ochroną prawną najcenniejszych pod względem przyrodniczym i kulturowym krajobrazów naturalnych historycznych, w tym układów urbanistycznych i ruralistycznych oraz stanowisk archeologicznych.

IV. **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.**

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została przyjęta Uchwałą Nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 roku. W Strategii odnotowano fakt że „...dziedzictwo kulturowe stanowi (...) nie tylko przedmiot ochrony, ale jest również zasobem, który winien zostać wykorzystywany dla obecnego i przyszłego rozwoju. Obejmuje ono nie tylko materialne dobra kultury, ale także wartości artystyczne i poznawcze utrwalające naszą pamięć narodową oraz tworzące tożsamość.”

Cztery cele szczegółowe *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* obejmują:

- Wspieranie budowy postaw kooperacji, kreatywności i komunikacji poprzez nowe metody i zmiany w systemie edukacji, zarówno formalnej, jak i pozaformalnej.
- Wzmacnianie dialogu obywatelskiego oraz rozwój instrumentów ekonomii społecznej.
- Polepszanie dostępności do wysokiej jakości programów mediów publicznych, a także zasobów kultury.
- Wzmacnianie sektora kultury i przemysłów kreatywnych, w tym działań na rzecz szkolnictwa artystycznego, nowoczesnych instytucji kultury oraz promocji polskiej kultury za granicą.

2.2. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miasto Zakopane wykazuje zgodność zarówno z programami o charakterze wojewódzkim, jak i powiatowym, a w szczególności z następującymi programami strategicznymi i ich celami:

I. **Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego - Aktualizacja z horyzontem czasowym do 2020 r.**

Uchwałą Nr XII/183/11 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 września 2011 roku przyjęto do realizacji Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego. Jako cel główny strategii określono „Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim.”

Realizacji celu głównego Strategii „Małopolska 2020” służyć będą polityki publiczne oparte na siedmiu zasadniczych obszarach aktywności samorządu województwa tj. obszarach polityki rozwoju. Dla każdego z siedmiu obszarów polityki rozwoju sformułowany został cel strategiczny, stanowiący opis pożądanego kierunku zmian lub stanu docelowego i pozycji regionu w perspektywie 2020 roku. Zagadnienie związane z ochroną dóbr kultury, określone zostało w obszarze 2. Strategii Województwa pn. „Dziedzictwo i przemysły czasu wolnego”. Dla obszaru ustalono cel strategiczny- wysoką atrakcyjność Małopolski w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury. Zgodnie z zaplanowanymi priorytetami działania zostały nastawione na przejście od pasywnej, biernej ochrony do efektywnego i racjonalnego zarządzania kulturą, zasobami dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego. Konieczne jest generowanie impulsów do rozwoju posiadanych zasobów. W tym celu niezbędne jest wdrożenie mechanizmów włączających dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy przy zachowaniu priorytetowej roli dziedzictwa regionalnego, dążąc jednocześnie do zachowania autentycznej ich ekspozycji przy staraniach do nadania zabytkom nowej funkcji, tworząc warunki dla rozwoju sektora przemysłów czasu wolnego. Kluczowe działania podejmowane w zakresie opieki nad regionalnym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym i ochrony oraz kształtowania krajobrazu mieszczą się w 4 kierunkach polityki rozwoju tj:

- Ochrona małopolskiej przestrzeni kulturowej.
- Zrównoważony rozwój infrastruktury oraz komercjalizacja usług czasu wolnego.
- Kształcenie kadr dla rozwoju i obsługi przemysłów czasu wolnego.
- Wzmocnienie promocji dziedzictwa regionalnego oraz oferty przemysłów czasu wolnego.

Kluczowe działania podejmowane w zakresie opieki nad regionalnym dziedzictwem kulturowym i przyrodniczym oraz ochrony i kształtowania krajobrazu:

- Kształtowanie zrównoważonego krajobrazu kulturowego.
- Poprawa stanu i sposobu użytkowania zabytków oraz przeciwdziałanie procesowi ich degradacji.
- Ochrona i kształtowanie zabudowy historycznych miast i miasteczek.
- Ochrona tradycyjnej zabudowy regionalnej i układów ruralistycznych.
- Powstrzymanie degradacji wartościowych krajobrazów kulturowych oraz dewastacji obiektów zabytkowych i ich otoczenia.
- Kompleksowa rewitalizacja obszarów zdegradowanych.
- Zachowanie i rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego, w tym przywrócenie rzeczywistej wartości zniszczonym obiektom oraz ponowne określenie dla poszczególnych obiektów ich wartości zabytkowych, wskazanych do bezwzględneho zachowania.
- Utrzymanie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej szczególnie poprzez wspieranie folkloru, tradycji i sztuki ludowej.
- Funkcjonalne zarządzanie kulturą i dziedzictwem kulturowym, w tym rozwój partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego.
- Badanie i dokumentowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego.
- Poprawa funkcjonowania instytucji opieki nad zabytkami.
- Wdrożenie mechanizmów włączających wartości dziedzictwa w obieg gospodarczy.
- Zapobieganie degradacji i ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego regionu.
- Stworzenie systemu oraz procedur zarządzania dziedzictwem przyrodniczym.
- Zintegrowana ochrona krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego, szczególnie w zakresie wysokiego poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego.

II. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego.

Nadal obowiązujący Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, podjęty został uchwałą Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 22 grudnia 2003 r. nr XV/174/03. Celem strategicznym (B.4.), określonym w planie zagospodarowania przestrzennego w polu strategii – pejzaż jest kształtowanie krajobrazu kulturowego poprzez:

Stworzenie systemu ochrony krajobrazu kulturowego.

Zapobieganie rozproszaniu osadnictwa.

Ochronę dziedzictwa kulturowego na obszarach wiejskich.

Ochronę tradycyjnych form gospodarowania, szczególnie na terenach górskich.

Ochronę zabytków i rewitalizację starej zabudowy.

Humanizację blokowisk.

Celami zagospodarowania przestrzennego Małopolski, zapisanymi w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Małopolskiego, w zakresie dziedzictwa kulturowego jest:

Ochrona i rewaloryzacja zasobów dziedzictwa kulturowego dla podniesienia poziomu wiedzy, świadomości historycznej oraz edukacji społeczeństwa.

Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla ochrony tożsamości regionalnej oraz promocji województwa i jego rozwoju gospodarczego.

Kształtowanie harmonijnego krajobrazu poprzez prawidłowe kształtowanie struktur przestrzennych od skali urbanistycznej po rozwiązania architektoniczne.

III. Program Opieki nad Zabytkami Województwa Małopolskiego na lata 2014-2017.

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Małopolskiego został wprowadzony w życie Uchwałą nr LI/822/14 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 26 maja 2014 r w sprawie przyjęcia wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami pod nazwą "Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014-2017 ". Stanowi on najważniejszy dokument określający cele i kierunki działania w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego na obszarze województwa małopolskiego. Celem Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Małopolskiego na lata 2014-2017 jako dokumentu kontynuującego założenia z lat 2005-2009 i 2010-2013 jest w szczególności stworzenie i wdrożenie nowego modelu rozwoju przestrzeni kulturowej, będącej przestrzenią spójną, innowacyjną, produktywną i kreatywną w dziedzinie nauki i kultury, wykorzystującą zasoby dziedzictwa kulturowego, która zapewni mieszkańcom regionu wysoką jakość życia w oparciu o pomysły gospodarczą i szacunek dla dziedzictwa.

Na podstawie tych założeń sformułowano misję programu: PRZESZŁOŚĆ PRZYSZŁOŚCI – ambitne i wieloaspektowe wskazywanie wartości krajobrazu kulturowego, a także zintegrowanie działań na rzecz wzmocnienia systemu ochrony i opieki nad regionalnym dziedzictwem oraz świadomego wykorzystywania jego zasobów dla rozwoju regionu i poprawy jakości życia mieszkańców.

Misja Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Małopolsce na lata 2014-2017 realizowana będzie poprzez 1 Cel Strategiczny: zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego Małopolski dla rozwoju gospodarczego regionu i zapewnienia wysokiej jakości życia Małopolan oraz 2 Cele Kierunkowe: skuteczna ochrona regionalnej przestrzeni kulturowej i wartości kulturowych oraz funkcjonalne zarządzanie regionalną przestrzenią kulturową. W ramach wyznaczonych celów określono 5 priorytetów oraz 33 kierunki działań, które stanowią wytyczne horyzontalne ułatwiające prowadzenie skutecznej polityki ochrony regionalnego dziedzictwa

kulturowego oraz sprawowania właściwej opieki właścicielskiej nad posiadanymi dobrami kulturowymi.

Cele kierunkowe zawarte w Programie oraz przyjęte priorytety działań, przedstawiają się następująco:

- Cel kierunkowy 1: Skuteczna ochrona regionalnej przestrzeni kulturowej i wartości kulturowych:
 - *Priorytet 1: Zachowanie historycznej ciągłości i autentyczności regionalnego dziedzictwa kulturowego:*
 - 1) Egzekwowanie wytycznych konserwatorskich oraz stosowanie zintegrowanej, kompleksowej konserwacji zabytków.
 - 2) Stosowanie zasady ochrony zabytków *in situ* z uwzględnieniem najbliższego otoczenia zabytku.
 - 3) Badanie, dokumentowanie i upowszechnianie regionalnego dziedzictwa kulturowego.
 - 4) Rozpoznanie stanu zachowania oraz potrzeb konserwatorskich i remontowych obiektów zabytkowych w regionie.
 - 5) Stosowanie optymalnych form ochrony strategicznych dla regionu zabytków i obszarów dziedzictwa kulturowego.
 - 6) Zapobieganie rozproszeniu osadnictwa oraz przekształceniom układów urbanistycznych, ruralistycznych i tradycyjnej zabudowy historycznych miast, miasteczek i wsi.
 - 7) Rewaloryzacja cennych krajobrazów kulturowych połączona z rozwojem przestrzennym – uwzględniającym wartości estetyczne, historyczne i tradycje miejsca – oraz z uczytelnieniem walorów estetyczno-widokowych krajobrazu.
 - 8) Rewitalizacja zabytkowych założeń urbanistycznych i ruralistycznych, zespołów obiektów zabytkowych oraz innych obiektów o wartości artystycznej, historycznej i/lub naukowej, wraz z aspektem społecznym.
 - *Priorytet 2: Zachowanie historycznej wielokulturowości regionu, tradycji i tożsamości regionalnej i lokalnej*
 - 1) Zapobieganie procesowi degradacji i zagospodarowanie zabytków stanowiących pozostałość po kulturach i narodach zamieszkujących dawną Małopolskę.
 - 2) Wzmocnienie ochrony dziedzictwa niematerialnego, w tym folkloru i sztuki ludowej.
 - 3) Wspieranie tradycyjnych form działalności gospodarczej: rzemiosła i ginących zawodów oraz wytwarzania produktów regionalnych i tradycyjnych.
 - 4) Wspieranie inicjatyw społecznych w zakresie tworzenia i funkcjonowania muzeów lokalnych i izb tradycji.
 - 5) Wspieranie funkcjonowania zbiorów prywatnych oraz ich udostępnianie.
 - 6) Digitalizacja materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego.
- Cel kierunkowy 2: Funkcjonalne zarządzanie regionalną przestrzenią kulturową.
 - *Priorytet 1: Aktywność społeczna i emocjonalne zaangażowanie w opiekę nad regionalnym i lokalnym dziedzictwem kulturowym.*
 - 1) Aktywizowanie społeczności lokalnych w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego.
 - 2) Społeczne zorientowanie działalności muzeów i innych podmiotów funkcjonujących w obszarze kultury.
 - 3) Wspieranie programów edukacji regionalnej (na rzecz i o dziedzictwie) oraz projektów edukacyjnych i obywatelskich wzmacniających kompetencje kulturowe i kreatywne Małopolan, wrażliwość estetyczną oraz poczucie odpowiedzialności za przestrzeń publiczną.
 - 4) Zapewnienie powszechnego dostępu do elektronicznych baz informacji o zasobach dziedzictwa kulturowego.

- 5) Budowanie silnej identyfikacji Małopolan z regionalnym dziedzictwem kulturowym.
 - *Priorytet : Efektywne zarządzanie regionalnym dziedzictwem kulturowym.*
- 1) Stworzenie ponadlokalnej struktury koordynującej współpracę i zarządzanie w obszarze dziedzictwa kulturowego.
- 2) Wspieranie i unowocześnianie instytucji zarządzających i dokumentujących małopolskie dziedzictwo kulturowe, zwłaszcza w zakresie wdrażania perspektywicznych planów ochrony i programów działań konserwatorskich wobec zasobów dziedzictwa.
- 3) Zintegrowanie ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego oraz środowiska przyrodniczego.
- 4) Wzmocnienie instrumentów skutecznego planowania przestrzennego, stymulowanie rozwoju projektowania urbanistycznego, chroniącego i wzbogacającego przestrzeń kulturową.
- 5) Wzmocnienie służb konserwatorskich i urbanistycznych oraz ich znaczenia i oddziaływania społecznego.
- 6) Inicjowanie i wdrażanie form współpracy administracji publicznej, środowisk naukowych i innych podmiotów w obszarze dziedzictwa kulturowego.
- 7) Tworzenie systemowych rozwiązań i mechanizmów aktywizujących użytkowników i właścicieli zabytkowych obiektów do inwestowania we własne nieruchomości i adaptowania zabytków do nowych funkcji.
- 8) Promocja najlepszych rozwiązań współpracy publiczno-prywatnej i rozwój partnerstwa sektora publicznego, pozarządowego i prywatnego jako skutecznego mechanizmu zarządzania i wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego.
- 9) Wspieranie współpracy międzynarodowej i międzyregionalnej oraz integracji regionalnej budowanej w oparciu o ideę sieci obszarów, miejsc i instytucji.
 - *Priorytet 3: Ekonomiczne zorientowanie regionalnego dziedzictwa kulturowego.*
- 1) Wypracowanie mechanizmów włączających dziedzictwo kulturowe w obieg gospodarczy.
- 2) Systemowe promowanie i aktywny marketing regionalnego dziedzictwa kulturowego.
- 3) Wspieranie rozwoju turystyki kulturowej i rekreacyjnej wraz z rozwojem infrastruktury turystycznej.
- 4) Wspieranie rozwoju przemysłów czasu wolnego opartych na miejscowych tradycjach i autentyczności lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz wartościach krajobrazu kulturowego.
- 5) Prowadzenie aktywnej polityki rynku pracy – tworzenie miejsc pracy związanych.

IV. Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Tatrzańskiego.

Dla Powiatu Tatrzańskiego nie został opracowany program opieki nad zabytkami.

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

3.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy.

Podstawowymi dokumentami strategicznymi, planistycznymi i programowymi na szczeblu gminnym, są:

- I. Strategia Rozwoju Miasta Zakopane na lata 2017-2026.
- II. Gminny Program Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016-2023.
- III. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Zakopanego.
- IV. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego Miasta Zakopanego.

I. Strategia Rozwoju Miasta Zakopane na lata 2017-2026.

Strategia Rozwoju Miasta Zakopane na lata 2017-2026 została przyjęta Uchwałą nr XLII/621/2017 Rady Miasta Zakopane z dnia 28 listopada 2017. Dostrzeżona potrzeba zwiększenia dbałości o walory kulturowe, krajobrazowe i estetyczne miasta, znalazła odzwierciedlenie, jako jeden z głównych celów strategicznych w obszarze *smart city: Przyjazne Zakopane*, cel strategiczny 9: zwiększenie dbałości o walory kulturowe, krajobrazowe i estetyczne miasta. Cel strategiczny podzielony został na cele operacyjne:

- Opracowanie i wdrożenie zasad i warunków sytuowania obiektów takich jak mała architektura, obiekty reklamowe i ogrodzenia, w przestrzeni miasta z uwzględnieniem obszaru rewitalizacji.
- Opracowanie i wdrożenie standardów estetycznych wykorzystywanych jako wzorcowe przy realizacji zamówień publicznych Urzędu Miasta Zakopane ukierunkowanych na gospodarowanie przestrzenią publiczną.
- Opracowanie i wdrożenie mechanizmu zwiększającego efektywność ochrony zabytków w mieście.
- Opracowanie i wdrożenie mechanizmu zwiększającego skuteczność działań ochronnych na terenie parków kulturowych.

Wyżej zaprezentowanym celom operacyjnym odpowiadają następujące proponowane zadania strategiczne do realizacji w okresie obowiązywania strategii:

- Opracowanie koncepcji uchwały krajobrazowej, przeprowadzenie konsultacji społecznych i środowiskowych założeń uchwały oraz opracowanie treści uchwały krajobrazowej, a także stosownych zarządzeń, warunkującej zasady lokowania małej architektury, obiektów handlowych, obiektów reklamowych i ogrodzeń na terenie całej gminy. Wprowadzenie nowego prawa w życie.
- Przygotowanie estetycznych i funkcjonalnych standardów wzorcowych dla obiektów małej architektury, obiektów handlowych, obiektów reklamowych i ogrodzeń na terenie całej gminy. Przeprowadzenie kampanii promocyjnej i edukacyjnej realizowanej na etapie wejścia w życie nowych regulacji – za pośrednictwem miejskich periodyków w wersji papierowej i

- elektronicznej oraz z pomocą spotkań bezpośrednich z interesariuszami. Wyposażenie służb miejskich w wiedzę i umiejętności ułatwiające egzekucję prawa w zakresie nowych regulacji.
- Przygotowanie estetycznych i funkcjonalnych standardów wzorcowych dla zamówień publicznych w zakresie małej architektury, obiektów handlowych, obiektów reklamowych i ogrodzeń lokowanych na terenie należącym do gminy z uwzględnieniem ewentualnego zróżnicowania wewnątrzgminnego. Zadanie do realizacji w trybie partycypacyjnym przy aktywnym udziale społeczności lokalnej i w ścisłej korelacji z ustaleniami zawartymi w uchwale krajobrazowej. Wdrożenie regulacji do praktyki zamówień publicznych w mieście.
 - Opracowanie regulacji, poszerzenie działalności ewidencyjnej i aktywność egzekucyjna warunkująca skuteczną faktyczną ochronę zabytków zlokalizowanych na terenie miasta, w tym wpisy do rejestru zabytków, stosowne zapisy w planach miejscowych a także wyposażenie służb miejskich w wiedzę i umiejętności ułatwiające egzekucję prawa w zakresie regulacji dotyczących zabytków. Wykorzystanie aktywności lokalnej społeczności do gromadzenia informacji na temat przypadków naruszenia prawa w zakresie ochrony zabytków.
 - Przygotowanie i realizacja lekcji szkolnych, w ramach zajęć plastycznych, na temat zabytków, ich wartości obiektywnej i intersubiektywnej, jako elementu dziedzictwa kulturowego, w szkołach podstawowych i średnich. Możliwość realizowania zadania w ścisłej współpracy z zakopiańskimi organizacjami pozarządowymi.
 - Opracowanie planów ochrony dla obszarów parków kulturowych zlokalizowanych w mieście oraz wyposażenie służb miejskich w wiedzę i umiejętności ułatwiające egzekucję obowiązującego prawa. Plany ochrony winny być uprzednio skonsultowane ze środowiskami eksperckimi.

II. Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Zakopanego na lata 2016-2023.

Gminny Program Rewitalizacji dla miasta Zakopanego na lata 2016-2023 został przyjęty Uchwałą Nr XXXIV/523/2017 Rady Miasta Zakopane z dnia 18 maja 2017 r. Gminny Program Rewitalizacji to jeden z najważniejszych dokumentów planistycznych każdego miasta. Skupia się on na obszarach miasta, dotkniętych trudną sytuacją społeczno – gospodarczą, które będą podlegać rewitalizacji. Gminny Program Rewitalizacji to wielokierunkowy program operacyjny, zawierający identyfikację obszaru kryzysowego miasta, a także metody wyjścia z trudnej sytuacji społeczno – gospodarczej.

Wizja stanu obszarów rewitalizacji odpowiada na zdefiniowane przez mieszkańców podobszarów rewitalizacji problemy i potrzeby oraz bazuje na zdefiniowanych lokalnych potencjałach. Ważnym celem podjętych działań będzie utrzymanie zasady zrównoważonego rozwoju miasta Zakopane, zgodnie z którą wspierane są zarówno obszary o dużej dynamice rozwojowej (Krupówki) jak i o małej dynamice rozwoju (okolice dworca PKP).

Efektom podjętych w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Zakopane na lata 2016 - 2023 działań naprawczych będzie ograniczenie występujących negatywnych zjawisk kryzysowych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W ramach opracowanego Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Zakopane na lata 2016-2023 wskazano dziewięć celów strategicznych i trzydzieści cztery kierunki działań. Cele rewitalizacji zostały zdefiniowane na podstawie analiz oraz warsztatów z mieszkańcami. Tym samym wynikają one ze zidentyfikowanych negatywnych zjawisk koncentrujących się na terenach objętych rewitalizacją.

W ramach dziewięciu celów strategicznych wyznaczono trzydzieści dziewięć kierunków działań, które odpowiadają zdiagnozowanym na etapie prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, problemom:

- 1) CEL I – wzmocnienie kapitału społecznego na obszarach rewitalizacji:
 - reintegracja oraz aktywizacja grup zmarginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - stworzenie przestrzeni aktywności dla osób niepełnosprawnych,
 - powołanie jednostki wspierającej organizacje pozarządowe,
 - stworzenie przestrzeni dla aktywności osób starszych i samotnych,
 - poszerzenie oferty mieszkań komunalnych.
- 2) CEL II – tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego obszarów rewitalizacji:
 - wykreowanie nowej atrakcyjnej dla turystów przestrzeni miejskiej poprzez aktywizację otoczenia dworca PKP,
 - stworzenie strefy coworkingowej ukierunkowanej na młodych ludzi,
 - rozwijanie współpracy między samorządem a ngo's celem przywrócenia na rynek pracy osób w wieku niemobilnym,
 - rozwój edukacji zawodowej i przedsiębiorczości.
- 3) CEL III – poprawa bezpieczeństwa w obszarze rewitalizacji:
 - organizacja dodatkowych wspólnych patroli straży miejskiej i policji,
 - zmiana organizacji ruchu w centrum miasta,
 - reorganizacja i uzupełnienie systemu monitoringu wizyjnego,
 - przygotowanie akcji profilaktycznych dla seniorów.
- 4) CEL IV – poprawa poziomu obsługi komunikacyjnej:
 - reorganizacja zasad parkowania w mieście w tym budowa parkingu zaporowego na Spyrkówce,
 - rozwój oferty komunikacji publicznej,
 - stworzenie zintegrowanego węzła komunikacji publicznej,
 - wytyczenie nowych ciągów rowerowych,
 - reorganizacja i wytyczenie nowych połączeń pieszych.
- 5) CEL V – poprawa jakości przestrzeni publicznych i nadanie im nowych funkcji:
 - poprawa jakości i funkcjonalności przestrzeni publicznych,
 - reorganizacja wybranych przestrzeni publicznych w kierunku ich całorocznego wykorzystania,
 - stworzenie nowych miejsc rekreacji oraz rekompozycja istniejących terenów zielonych,
 - likwidacja barier przestrzennych i architektonicznych ,
 - utworzenie publicznych punktów dostępowych do Internetu w sąsiedztwie przestrzeni publicznej,
 - opracowanie strategii zarządzania obszarem centrum miasta (TCM).
- 6) CEL VI – poprawa funkcjonalności infrastruktury społecznej oraz stworzenie nowej odpowiadającej zapotrzebowaniu społecznemu:
 - budowa zintegrowanego centrum komunikacyjnego,
 - termomodernizacja i poprawa estetyki budynków publicznych i mieszkalnych,
 - organizacja miejsca spotkań dla organizacji pozarządowych,
 - organizacja domu dziennego pobytu dla osób starszych,
 - organizacja w odpowiedzi na potrzeby młodzieży w budynku PKP mediateki.
- 7) CEL VII – częściowa zmiana funkcji pełnionych przez rewitalizacją:
 - stworzenie przestrzeni publicznej w sąsiedztwie dworca PKP,

- częściowa zmiana funkcji budynku dworca PKP na cele społeczno-kulturalne,
- reorganizacja przestrzeni równi krupowej w kierunku miejsca całorocznego aktywnego wypoczynku dla mieszkańców i turystów.
- 8) CEL VIII – kształtowanie postaw proekologicznych mieszkańców:
 - przeprowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnych,
 - uruchomienie programu dopłat do wymiany starych pieców
 - wdrażanie narzędzi informatycznych wspierających monitoring i ochronę środowiska.
- 9) CEL IX - zachowanie i promocja dziedzictwa kulturalnego obszaru rewitalizacji:
 - adaptacja budynku Czerwony Dwór dla potrzeb środowiska artystów ludowych,
 - wdrażanie przepisów parku kulturowego ulicy Krupówki,
 - objęcie obszaru rewitalizacji regulacjami w zakresie zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń,
 - stworzenie przestrzeni publicznej poprzez rekompozycje historycznego założenia parkowego w sąsiedztwie dawnego Sanatorium dr Chramca .

III. **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zakopanego.**

Studium przyjęte zostało przez Radę Miasta Zakopane do uchwałę Nr XV/140/99 z dnia 15 grudnia 1999 r. Opracowanie stanowi dokument planistyczny określający politykę rozwoju przestrzennego miasta, stanowiącą jedną z głównych składowych polityki rozwoju ogólnego i ustala następujący, główny cel rozwoju Zakopanego: *„osiągnięcie zrównoważonego i trwałego rozwoju miasta, zapewniającego przyjazne dla mieszkańców warunki życia oraz komfortowe dla turystów warunki pobytu w drodze podnoszenia atrakcyjności zakopanego jako ośrodka turystyczno-wypoczynkowego o unikalnych walorach środowiska i bogatej tradycji”*.

Jako cele strategiczne zapewniające spełnienie ww. celu głównego, dokument uznaje zachowujące wciąż aktualność cele strategiczne, a w szczególności:

- ochronę dóbr publicznych stanowiących podstawę atrakcyjności miasta, w tym zachowanie i wzbogacenie środowiska przyrodniczego, a szczególnie ochronę Tatrzańskiego Parku Narodowego;
- utrzymanie i wzbogacenie wartości rodzimej i ogólnonarodowej kultury;
- utrzymanie i wzbogacenie krajobrazowych wartości środowiska;
- racjonalne i efektywne wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego, jako podstawy rozwoju głównej, ekonomicznej funkcji miasta;
- zapewnienie przyjaznych warunków życia i rozwoju społeczności lokalnej, w tym możliwie wysokiego standardu zamieszkania, obsługi i bezpieczeństwa mieszkańców, a także sprawnego funkcjonowania miasta jako miejsca zamieszkania, pracy, obsługi, wypoczynku i innych aktywności jego mieszkańców;
- utrzymanie i rozwinięcie funkcji Zakopanego jako ośrodka turystyczno wypoczynkowego, o urozmaiconej ofercie i wysokim standardzie usług;
- utrzymanie i rozwinięcie funkcji Zakopanego jako ośrodka sportu amatorskiego i wyczynowego, o charakterze międzynarodowym;
- uaktywnienie funkcji Zakopanego jako ośrodka życia kulturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem aktywności związanej z pielęgnowaniem tożsamości kulturowej oraz rozwijaniem kultury rodzimej;
- rozwinięcie funkcji Zakopanego jako ośrodka edukacyjno-naukowego, z uwzględnieniem rozwoju szkolnictwa wyższego;

- utrzymanie funkcji Zakopanego jako ośrodka usług i administracji, o charakterze ponadlokalnym, w skali subregionu podhalańskiego;
- ograniczenie do niezbędnego minimum innych funkcji, mogących stanowić zagrożenie dla walorów przyrodniczych i kulturowych Zakopanego, w tym funkcji uciążliwych dla mieszkańców i gości odwiedzających Zakopane i Tatry.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zakopanego traktuje także o ochronie dziedzictwa kulturowego w mieście. Dla ochrony zabytkowej substancji i właściwego kształtowania zabudowy oraz struktury funkcjonalno –przestrzennej miasta w rozdziale „Cele, funkcje i główne kierunki rozwoju Zakopanego” wydziela strefy ochrony konserwatorskiej: A - “podwyższonej ochrony wartości kulturowych”, B-“podstawowej ochrony wartości kulturowych”, C- “ochrony profilaktycznej” oraz ustala następujące, podstawowe kierunki ochrony środowiska kulturowego:

- jako generalną zasadę przyjmuje się dążenie do pełnej integracji historycznych i współczesnych struktur architektonicznych i urbanistycznych,
- preferowanie ochrony in situ, tj. w miejscu powstania zabytku; dopuszczanie przenoszenia zabytku wyłącznie w przypadku nieuniknionego jego zniszczenia,
- zachowanie obiektów o wartościach kulturowych poprzez ich rewaloryzację (konserwację lub restaurację) oraz dostosowanie w drodze adaptacji i modernizacji do współczesnych potrzeb i standardów,
- rozszerzenie zakresu ochrony, poprzez:
 - ochronę obszarów o wartościach kulturowych, wyznaczonych stosownie do zróżnicowania stopnia ich nasycenia substancją historyczną i stopnia przekształcenia;
 - ochronę krajobrazu, przy uwzględnieniu stopnia i sposobu zabudowy terenów otwartych;
 - ochronę ekspozycji szczególnie wartościowych obiektów;
- zachowanie czytelności przebiegu oraz charakteru historycznych szlaków (Droga pod Regłami, Droga Homolacka).

Na obszarach “podwyższonej ochrony wartości kulturowych”, określonych na rysunku studium i oznaczonych symbolem “A”, charakteryzujących się wysokim stopniem nasycenia substancją historyczną (przewagą substancji historycznej nad współczesną) i stosunkowo niewielkim stopniem przekształcenia:

- konserwowanie i rewaloryzowanie historycznych układów przestrzennych i ich elementów o wartościach kulturowych, zwłaszcza zabytkowych;
- eliminowanie i poprawianie form architektonicznych obiektów dysharmonijnych w stosunku do otoczenia;
- dostosowywanie nowych obiektów do historycznego układu przestrzennego, w zakresie ich sytuowania, skali (gabarytów), form architektonicznych oraz pełnionych funkcji.

Na obszarach “podstawowej ochrony wartości kulturowych” określonych na rysunku studium i oznaczonych symbolem “B”, charakteryzujących się również wysokim nasycenia substancją historyczną, przy znacznym stopniu przekształcenia:

- utrzymywanie charakteru historycznych układów przestrzennych i ich elementów o wartościach kulturowych, w tym zabytkowych;
- poprawianie form architektonicznych obiektów dysharmonijnych, zwłaszcza w bezpośrednim otoczeniu obiektów zabytkowych;

- dostosowywanie usytuowaniem, gabarytami i formą nowych obiektów do charakteru historycznych układów przestrzennych.

Na obszarach "ochrony profilaktycznej" określonych na rysunku studium i oznaczonych symbolem "C", charakteryzujących się niewielkim stopniem nasycenia substancją historyczną (o równowadze substancji historycznej i współczesnej) i znacznym stopniu jej przekształcenia:

- porządkowanie zabudowy (układów przestrzennych i ich elementów);
- poprawianie najbardziej agresywnych elementów dysharmonijnych;
- nawiązywanie nowych obiektów do charakteru zabudowy historycznej i tradycyjnej, głównie w zakresie usytuowania i gabarytów.

IV. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Miasto Zakopane posiada obowiązujące plany zagospodarowania przestrzennego dla obszaru obejmującego ponad 96% powierzchni poza-tatrzańskiej części miasta.

Przy czym po unieważnieniu wyrokami II SA/Kr 1156/14 z dnia 19 listopada 2014 r. i II OSK 731/15 z dnia 21 grudnia 2016 r. Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego „Kościeliska”, miasto nie posiada planu miejscowego dla praktycznie całego obszaru zespołu urbanistycznego objętego ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Zakopanego:

ANTAŁÓWKA – KOZINIEC Uchwała nr XVI/184/2007 Rady Miasta Zakopane z dnia 25.10.2007r.
BACHLEDZKI WIERCH Uchwała nr LI/672/2014 Rady Miasta Zakopane z dnia 27.02.2014 r.
CHŁABÓWKA Uchwała nr LIX/947/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 9.09.2010 r.
CYRHŁA Uchwała nr LXI/974/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 28.10.2010 r.
FURMANOWA, KOTELNICA, TATARY Uchwała nr LX/969/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 30.09.2010 r.
GUBAŁÓWKA I Uchwała nr XXVII/345/2008 Rady Miasta Zakopane z dnia 31.07.2008 r.
GUBAŁÓWKA II Uchwała nr LVIII/926/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 29.07.2010 r.
JAGIELLOŃSKA – ANTAŁÓWKA Uchwała nr XLVII/702/2009 Rady Miasta Zakopane z dnia 10.12.2009 r.
KOŚCIELISKA – unieważniony Uchwała nr XXI/287/2012 Rady Miasta Zakopane z dnia 12.01.2012 r. Wyrok WSA w Krakowie sygn. akt II SA/Kr 1156/14 z dnia 19.11.2014 r. i NSA sygn. akt II OSK 731/15 z dnia 21.12. 2016 r.
KOZINIEC, DROGA NA BYSTRE Uchwała nr XLIX/732/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 28.01.2010 r.
KRZEPTÓWKI Uchwała nr XLIX/732/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 28.01.2010 r.
KUŹNICE Uchwała nr XLVII/701/2009 Rady Miasta Zakopane z dnia 10.12.2009 r.
LIPKI Uchwała nr XVI/185/2007 Rady Miasta Zakopane z dnia 25.10.2007 r.
NOSAL Uchwała nr XLVII/700/2009 Rady Miasta Zakopane z dnia 10.12.2009 r.

OLCZA Uchwała nr XLV/591/2013 Rady Miasta Zakopane z dnia 26.09.2013 r.
PARDAŁÓWKA – ANTAŁÓWKA Uchwała nr LVIII/926/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 29.07.2010 r.
PARDAŁÓWKA, BALZERA Uchwała nr LIX/946/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 9.09.2010 r.
POD REGLAMI Uchwała nr XXVI/300/2008 Rady Miasta Zakopane z dnia 26.06.2008 r.
POLANA SZYMOSZKOWA Uchwała nr LVIII/925/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 29.07.2010 r.
RÓWIEŃ KRUPOWA Uchwała nr XLIX/733/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 28.01.2010 r.
SKOCZNIA Uchwała nr LI/678/2014 Rady Miasta Zakopane z dnia 27.02. 2014 r.
STRĄŻYSKA – MAŁE ŻYWCAŃSKIE Uchwała nr VII/89/2011 Rady Miasta Zakopane z dnia 31.03.2011 r.
SZKOLNA – KAMIENIEC – SZPITALNA Uchwała nr LIX/950/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 9.09.2010 r.
SZYMONY – USTUP Uchwała nr XLV/592/2013 Rady Miasta Zakopane z dnia 26.09.2013 r.
ŚRÓDMIEŚCIE-WSCHÓD Uchwała nr LIX/949/2010 Rady Miasta Zakopane z dnia 9.09.2010 r.
ŚRÓDMIEŚCIE-ZACHÓD Uchwała nr VII/90/2011 Rady Miasta Zakopane z dnia 31.03.2011 r.
WYSKÓWKI Uchwała nr XLIII/614/2009 Rady Miasta Zakopane z dnia 25.09.2009 r.
ZAMOYSKIEGO Uchwała nr XXIV/324/2012 Rady Miasta Zakopane z dnia 22.03.2012 r.
ZWIJACZE, KRÓLE, HARENDA Uchwała nr XLVIII/632/2013 Rady Miasta Zakopane z dnia 12.12.2013 r.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego są najważniejszym dokumentem warunkującym możliwości ochrony dziedzictwa kulturowego.

W obowiązujących w mieście Zakopane planach miejscowych wyliczono i wskazano w części graficznej obiekty zabytkowe wpisane do rejestru oraz do ewidencji gminnej (GEZ) - odpowiednio do zawartości zasobu na czas opracowywania planów.

W planach miejscowych wprowadzone zostały regulacje dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego, takie jak:

- dla obiektów rejestrowych obowiązek ścisłej ochrony formy w szczególności w zakresie bryły, detalu architektonicznego oraz elewacji zewnętrznych,
- dla obiektów z GEZ obowiązek utrzymania zasadniczych (stanowiących o wartości zabytkowej obiektu) cech bryły, kompozycji i detalu architektonicznego, elewacji zewnętrznych, kształtu dachu oraz podziałów stolarki okiennej i drzwiowej, lub alternatywnie (w planach innego autora) uwzględnianie przy odbudowie i przebudowie nawiązania do pierwotnej formy architektonicznej.

W planach miejscowych wyznaczone zostały strefy ochrony konserwatorskiej, w których z jednej strony obowiązuje konieczność dostosowania nowych obiektów do historycznej kompozycji przestrzennej, ale przy jednocześnie obowiązujących ustaleniach szczegółowych dla każdego z terenów, położonych w przedmiotowych strefach.

Plany miejscowe nie zawierają twardych ustaleń w zakresie ochrony gabarytów obiektów zabytkowych, a wręcz w ustaleniach szczegółowych regulujących zasady zabudowy dla określonego obszaru, w tym dla obszaru zawierającego obiekty zabytkowe, dopuszczają zabudowę o znacznie większej intensywności od istniejącej (wysokości i wskaźniku, co w większości przypadków znacznie utrudnia, czy wręcz uniemożliwia realną ochronę formy istniejącego zabytku czy zespołu.

Zjawisko dopuszczenia przez obowiązujące plany miejscowe przekalowanych nowych budynków, przy pogwałceniu zasady dobrego sąsiedztwa zostało dostrzeżone w dokumencie autorstwa dr Janusza Jeżaka pn. „*Analiza zmian w zagospodarowaniu*” i najjaskrawiej dostrzegalne jest ono w terenach istniejącej zabudowy historycznej o cechach zabytkowych i niskiej intensywności. Możliwość wymiany, i intensyfikacji zabudowy bezpośrednio wpływa na systematyczną degradację substancji zabytkowej miasta, bowiem budynki zabytkowe położone są często w bardzo atrakcyjnych lokalizacjach.

W związku z powyższym, ochrona obiektów oraz obszarów o wysokich wartościach kulturowych, przy obecnie sformułowanych zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jest bardzo trudna.

3.2. Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.

3.2.1. Architektura i rozwój przestrzenny Zakopanego ¹.

Okres pasterstwa oraz górnictwa i hutnictwa tatrzańskiego

➤ Czynniki rozwoju Zakopanego

Zakopane powstało na przełomie XVI i XVII wieku za panowania króla Stefana Batorego jako osada pasterska na fali wygasających już wędrówek wołoskich. Jeszcze w połowie XVIII stulecia, za czasów panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego, składało się ono z szeregu śródleśnych osad pastersko-rolniczych, rozrzuconych po lasach pańskich. Poszczególne osady łączyła sieć dróg i ścieżek, których zaczątkiem były zapewne szlaki pasterskie. W tym czasie po północnej stronie Tatr nabierał zaczęto znaczenia górnictwo i hutnictwo – początkowo kruszcowe, a później żelaza – ale jego rozkwit i wpływ na rozwój Zakopanego, decydujący o jego późniejszym znaczeniu, nastąpił już w Polsce porobiorowej, w zaborze austriackim.

Od końca lat 30. XIX w. coraz większą rolę zaczęło odgrywać leczenie klimatyczne, które początkowo polegało na wykorzystaniu zarówno walorów naturalnych górskiego klimatu, jak i tradycyjnego zdrowego pożywienia pasterskiego („kuracje żentycowe”) oraz odpadów produkcji hutniczej („kąpiele żużlowe”). Wraz z napływem kuracjuszy i letników stopniowo rozwijała się też turystyka letnia.

Zmiany te przyczyniły się to do rozwoju Zakopanego jako miejscowości letniskowej i uzdrowiskowej. Sprzyjało temu powstanie w 1847 r. parafii, którą ufundowali Klementyna i Edward Homolacowie, doprowadzając do stopniowego ucywilizowania tej dzikiej dotąd okolicy. Znaczne przyspieszenie tego rozwoju nastąpiło w 4 ćw. XIX w., dzięki działalności Towarzystwa Tatrzańskiego (rok założenia 1873) oraz popularyzacji walorów klimatycznych miejscowości przez dra Tytusa Chałubińskiego (od 1873 r.).

¹ Rozdział opracował dr hab. Zbigniew Moździerz, zob. Z. Moździerz, Architektura i rozwój przestrzenny Zakopanego, Zakopane 2013.

Rozwój turystyki zimowej i narciarstwa w pierwszych latach XX w. stał się kolejnym bodźcem do rozwoju miejscowości. I tak Zakopane, uważane pod koniec XIX w. za „letnią stolicę Polski”, od połowy lat 20. XX w. okrzyknięte zostało „zimową stolicę Polski”. Przyznanie Zakopanemu organizacji Mistrzostw Świata FIS w 1929 i 1939 r. ugruntowało jego renomę.

Turystyka letnia i zimowa oraz narciarstwo stanowiły także podstawy rozwoju Zakopanego w początkach Polski powojennej, a kolejne Mistrzostwa Świata FIS w 1962 r. podtrzymały jego rangę także w nowej rzeczywistości polityczno-gospodarczej.

➤ Podhalańskie budownictwo ludowe

Zaczątkiem budownictwa ludowego w Tatrach i u ich podnóża były szałaszy i koliby pasterskie, z których zapewne korzystali także hawiarze i poszukiwacze skarbów. Były to obiekty tymczasowe, wznoszone na prędcie, przeważnie bez udziału wykwalifikowanych cieśli [1, 18, 21, 22, 32, 33]. Gdy osadnictwo stałe dotarło pod Giewont, podstawowym typem zabudowy były zagrody jednobudynkowe (chałupa jednoizbowa z sienią oraz stajnia), które pod koniec XVIII w., a powszechniej w 1 poł. XIX w. zastępowały zagrody dwubudynkowe – chałupa dwuizbowa z sienią oraz osłaniający ją od strony zachodniej budynek gospodarczy (tzw. „L-ka”). W Zakopanem rozpowszechniły się dwa zasadnicze typy budynków mieszkalnych – chałupa śląsko-spiska oraz klasyczna chałupa podhalańska.

Główne różnice w architekturze tych obiektów wynikały z rzutu poziomego i rozkładu pomieszczeń. Najstarsze rozplanowanie wiąże się z rzutem wydłużonego prostokąta, na którym sieni, „izba czarna” oraz „biała” (ewentualnie z komorą) rozmieszczone były w układzie jednotraktowym, w amfiladzie. Układ ten, wywodzący się z jednoizbowego „domu śląsko-spiskiego”, rozpowszechnił się na terenie całego północnego Podtatrza. Na Skalnym Podhalu, zastąpił go bardziej symetryczny, również o rzucie wydłużonego prostokąta, z „izbą czarną” i „białą” rozlokowanymi po obu stronach sieni (przy „izbie białej” często występowała komora), charakterystyczny dla klasycznej chałupy podhalańskiej.

➤ Architektura dworska i przemysłowa

Stosunkowo wcześniej pojawiło się w Zakopanem budownictwo i architektura kosmopolityczna, a mianowicie budownictwo przemysłowe i dworskie. Reprezentowały one znaną z innych terenów Galicji formę prowincjonalnego późnego baroku i klasycyzmu. Na przełomie XVIII i XIX w. dwór barokowy uległ przekształceniu w skromny dworek klasycystyczny, o tynkowanych i bielonych ścianach z gankiem od frontu zwieńczonym daszkiem o trójkątnym szczycie, wspartym na okrągłych kolumnach. Budynek reprezentujący taką architekturę powstał w Kuźnicach na początku lat 30. XIX w. – m.in. dworek urzędników Zakładu (tzw. oficjalistów), karczma, wozownia, a także obiekty typowo przemysłowe, jak np. zakład wielkopiecowy i fryszerski.

Nurt późnobarokowy w ludowym wydaniu reprezentował pierwszy zakopiański kościół pw. św. Klemensa (1847–1851) wybudowana z inspiracji Klementyny i Edwarda Homolaców, a elementy późnoklasycystyczne (czterospadowy stromy dach gontowy i symetryczny podział elewacji frontowej) pojawiły się w budynku plebani (1851).

➤ Chałupy letniskowe

Rozwojowi Zakopanego sprzyjało doprowadzenie w 1884 r. kolei z Krakowa do Chabówki. Lansowanie miejscowości jako uzdrowiska, wspierane działalnością To W efekcie miejscowość

uzyskała w 1886 r. status Stacji Klimatycznej. Od lat 90. XIX w. rozwój uzdrowiska wspierany był przez nowego właściciela dóbr zakopiańskich, Władysława hr. Zamoyskiego, który nabył je w 1889 r. na licytacji w Nowym Sączu.

W tym czasie następował stopniowy rozwój budownictwa podhalańskiego, m.in. zaczęły powstawać dwutraktowe chałupy letniskowe, jak. np. chałupa Macieja Sieczki Kulawego przy ul. Kościeliskiej (1865, obecnie nr 52), czy chałupa Gąsieniców Sobczaków przy Drodze do Rojów (ok. 1830, rozbudowana ok. 1870; obecnie nr 6). Był to jednak przede wszystkim okres rozwoju w Zakopanem architektury letniskowej – początkowo w stylu szwajcarskim, a w ostatniej dekadzie XIX w. także w stylu zakopiańskim.

Stacja Klimatyczna (1886–1918)

➤ Styl szwajcarski – eklektyzm w willowej architekturze drewnianej

W 4. ćw. XIX w. w Zakopanem, podobnie jak w innych uzdrowiskach karpackich, rozpowszechniała się architektura w tzw. stylu szwajcarskim, charakterystyczna dla budynków letniskowych – willi, pensjonatów, hoteli, zakładów wodoleczniczych itp. Pierwsze wille wybudowali pod Giewontem Walery Eljasz przy ul. Krupówki (1876–1877), dr Ignacy Baranowski w lesie przy ob. ul. Kościuszki (1878), Róża hr. Krasieńska okazała „Adasiówkę” przy drodze do Kuźnic (1880–1881), a dr Tytus Chałubiński w okolicach obecnej ulicy Zamoyskiego (1881–1882). W stylu szwajcarskim wznoszono również budynki użyteczności publicznej: Zakład Wodoleczniczy dra Wenantego Piaseckiego (1880–1881), Dworzec Tatrzański (1881–1882, proj. Karol Zaremba), Szkołę Snycerską (1883, proj. Antoni Łuszczkiewicz), Zakład Wodoleczniczy dra Andrzeja Chramca (1887).

Budynki te prezentowały szczególny rodzaj eklektyzmu w architekturze drewnianej, charakterystyczny dla architektury uzdrowiskowej. Cechowało go przemieszanie konstrukcji zrębowej ze szkieletową, rozłożyste dachy kryte gontem, a przede wszystkim liczne ganki, wykusze, werandy i balkony, a więc elementy z architektury historycznej i budownictwa ludowego różnych regionów. Całość zdobiła bogata dekoracja z wyrzynanych desek. Pod wpływem tej architektury w chałupach góralskich pojawiły się ganki, werandy i balustrady z ażurowo wycinanych desek, ale jej zasadniczy kształt i konstrukcja nie uległy zmianie.

➤ Styl zakopiański

Na 1886 r. datuje się pierwszy pobyt pod Tatrami Stanisława Witkiewicza i zapoczątkowanie batalii o „styl góralski” w miejscowej architekturze, czyli styl zakopiański – pierwszy na szerszą skalę rozpowszechniony. Na przełomie lat 1891 i 1892 Witkiewicz, wykorzystując formy budownictwa i zdobnictwa podhalańskiego, zaprojektował pierwszy dom w stylu zakopiańskim, którym była willa „Koliba” Zygmunta Gnatowskiego (1892–1893) przy ul. Kościeliskiej. Według projektów Witkiewicza wzniesiono w następnych latach kolejne wille, takie jak: „Pepita” przy ul. Chałubińskiego (1893), „Korwinówka” przy ul. Zamoyskiego (późniejsza „Oksza”; 1895–1896), „Zofiówka” przy ul. Chałubińskiego (1895–1896), „Pod Jedłami” na Koziońcu (1896–1897) – uznawana za szczytowe osiągnięcie stylu, Dom Zdrowia dra Hawranka (1897–1898) przy ul. Chałubińskiego [9, 19, 21, 22, 35].

Nowym stylem zainteresowali się też architekci profesjonalni. W latach 1893–1894 wzniesiono wg proj. Zygmunta Dobrowolskiego i Tadeusza Stryjeńskiego Hotel-Pensjon „Skoczyska” przy ul. Kościeliskiej. Wkrótce potem wg projektów Dobrowolskiego powstało kilka willi przy ul. Jagiellońskiej, Chałubińskiego i Chramcówki. Tadeusz Stryjeński wybudował natomiast własną willę

„Schodnica” na Uboczy (1894–97), a Jan Witkiewicz-Koszczyk zaprojektował willę dla swego ojca wybudowaną na Antałówce (dzisiejsza „Witkiewiczówka”, 1903–1904).

Stanisław Witkiewicz podjął pod koniec XIX w. batalię o urządzenie nowego kościoła parafialnego w stylu zakopiańskim. W latach 1895–1900 powstało wyposażenie kościoła (ławki, konfesjonały, witraże), urządzono kaplicę Matki Boskiej Różańcowej i św. Jana Chrzciciela. W latach późniejszych wybudowano kościół i klasztor Braci Albertynów na Kalatówkach (1898) oraz kaplicę Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jaszczurówce (1904–1907).

Budowie coraz to nowych willi towarzyszyło lansowanie stylu zakopiańskiego na styl polski, w czym pomagała utopijna teoria głosząca, że styl zakopiański był niegdyś w Polsce powszechny. Styl zakopiański – pierwsza na ziemiach polskich szerzej rozpowszechniona koncepcja stylu narodowego – zahamował falę architektury „szwajcarskiej” w Zakopanem i zyskał też pewną popularność na dawnych ziemiach polskich (m.in. :w Wiśle, Łańcuchowie, Nałęczowie, Konstancinie, Krakowie, Lwowie, Warszawie, a nawet na Litwie – Sygudyszki, Połąga).

➤ Rozwój architektury murowanej – eklektyzm i początki modernizmu

Kolejny „skok cywilizacyjny” nastąpił w pierwszych latach XX w., po doprowadzeniu kolei do samego Zakopanego (jesień 1899). Dzięki transportowi kolejowemu umożliwiającemu sprowadzanie materiałów ogniotrwałych zaistniały wówczas warunki do ograniczenia plagi pożarów, z których dwa ostatnie (1899 i 1900) przyniosły szczególnie dotkliwe zniszczenia w centrum uzdrowiska. Żywiłową, bezplanową urbanizację Zakopanego, która miała miejsce w latach 90. XIX w., próbowano opanować poprzez opracowanie w latach 1899–1901 pierwszego projektu regulacji. Autorem był inż. Kazimierz Engel. Realizację planu zaczęto od uregulowania potoku Bystra (1899–1901, proj. inż. K. Kostański) oraz wytyczenia wzdłuż jego biegu ul. Nad Wodą (dziś ul. Sienkiewicza).

W 1904 r. wytyczono ul. Marszałkowską (ob. ul. T. Kościuszki), która stanowiła połączenie dworca kolejowego z centrum. W kwietniu 1905 r. ruszyła jedna z najważniejszych inwestycji ówczesnego Zakopanego, a mianowicie budowa wodociągu. Projekt wykonał rok wcześniej inż. Ignacy Radziszewski, reprezentujący warszawską firmę Drzewiecki i Jeziorański. Oficjalne oddanie wodociągu nastąpiło w dniach 21–22 października 1908 r.

Wraz z rozwojem cywilizacyjnym w centrum wsi zaczęły pojawiać się budynki murowane, które stały się zaczątkiem miejskiej tkanki Zakopanego (ul. Krupówki), rozrastającej się z biegiem lat (ul. Marszałkowska). Początkowo była to architektura w stylu zakopiańskim lub eklektyczna [por. 3]. Jeszcze z końcem XIX w. wzniesiono pierwsze „murowanice” w stylu zakopiańskim — murowany budynek plebani koło nowego kościoła parafialnego (1896–1898, proj. Tadeusz Stryjeński) oraz Sanatorium Dłuskich (1899–1902, proj. Wandalin Beringer). Kolejne stylowe „murowanice” to: Dworzec Tatrzański (1902–1903, proj. W. Beringera), Grand-Hotel „Stamary” (1903–1904, proj. Eugeniusz Wesołowski) oraz gmach poczty (1904–1905, proj. E. Wesołowskiego).

Z końcem XIX w. wybudowano też dworzec kolejowy (1899, proj. Henryk Starck). W 1900 r. wybudowano pierwsze kamienice eklektyczne przy ul. Krupówki — hotel „Morskie Oko” (ob. nr 30), kamienicę Zwolińskich (ob. nr 37) oraz kamienicę Mangła (potem Leistena, ob. nr 28),. Niedługo potem powstało jeszcze kilka takich obiektów. Przy ul. Krupówki wzniesiony został też pierwszy budynek reprezentujący architekturę modernistyczną, ufundowany przez Władysława hr. Zamoyskiego. Był to „Bazar Polski” (1908–1910, proj. Franciszek Mączyński; ob. Delikatesy, nr 41) [13, 21, 22]. W podobnym charakterze, ale o wyraźnych związkach ze stylem zakopiańskim był budynek Muzeum Tatrzańskiego, ostatni projekt Stanisława Witkiewicza, opracowany wspólnie z Franciszkiem Mączyńskim (1913–1922).

Zakopane w Polsce Odrodzonej (1918–1939)

➤ Modernizm i półmodernizm. Architektura na FIS 1929 i 1939 r.

Architekturę okresu międzywojennego określa się zazwyczaj jednym słowem – modernizm. Jednak przy porównaniu poszczególnych dzieł mogą wydawać się one całkowicie odmienne i trudno czasem dostrzec, co decyduje o tym, że są one modernistyczne. Upraszczając nieco, można powiedzieć, że modernistyczna była najczęściej funkcja, konstrukcja i technologia, natomiast forma wynikała albo z czystych poszukiwań funkcjonalnych (styl funkcjonalny zwany krótko funkcjonalizmem lub style międzynarodowym), albo z przywiązania do historii lub tradycji (półmodernizm obejmujący zarówno architekturę dekoracyjną, tj. art deco oraz historyzm lat dwudziestych, tj. styl dworski i klasycyzm akademicki). Dla ery modernizmu najbardziej reprezentatywny jest oczywiście styl międzynarodowy, ale w latach dwudziestych XX stulecia, rozwijała się w Polsce przede wszystkim architektura modernistyczna w konstrukcji i funkcji, ale historyzująca lub dekoracyjna w formie, reprezentująca schyłkowy okres narodowego romantyzmu.

➤ Historyzm lat dwudziestych

Styl dworski i klasycyzm akademicki zaliczane są do tzw. historyzmu lat dwudziestych. W Zakopanem styl dworski reprezentują m.in. wille „Boryna” (1921, proj. Franciszek Kopkowicz) i „Ela” (ok. 1924, proj. F. Kopkowicz) przy ul. Grunwaldzkiej, willa Kozińskich na Kozińcu (1924, proj. Wacław Rytzel) oraz willa „Krzysia” przy Drodze na Antałówce (ok. 1925). Do klasycyzmu akademickiego zaliczyć można natomiast Łazienki Miejskie w parku gminnym (1922, proj. E. Wesołowski), pensjonat „Radowid” przy ul. Sienkiewicza (1925, proj. E. Wesołowski), drukarnię „Polonia” Trybułów przy Placu Niepodległości (1928, proj. F. Kopkowicz), pensjonat „Renaissance” przy ul. Chałubińskiego (1929, proj. Zygmunt Ostafin), „Jasny Pałac” przy ul. Tetmajera (1930, 1935; proj. Franciszek Kotoński).

Oczywiście oprócz obiektów czystych stylistycznie, łatwych do zakwalifikowania, powstawało szereg budowli noszących charakterystyczne cechy różnych nurtów architektury. Tak więc wznoszono np. budynki, w których obok detali historyzujących występowały elementy regionalne, art deco, czy funkcjonalne. Jednak większość budynków półmodernistycznych z tego okresu to przeciętne kamienice wznoszone zwłaszcza pod koniec lat 20. i na początku lat 30. XX stulecia. Do bardziej reprezentacyjnych obiektów z tego okresu należą: hotel „Europejski” przy ul. Marszałkowskiej (1929, proj. F. Kotoński), hotel „Imperial” na Bystrem (1929–1931, proj. F. Kotoński), kamienica Cukrów przy ul. Krupówki (1936, proj. F. Kotoński) oraz kamienica Galicy przy ul. Krupówki (1936, proj. F. Kotoński).

➤ Styl zakopiański drugi

W okresie międzywojennym zwolennicy stylu narodowego przypomnieli sobie także o stylu zakopiańskim. W latach 20. i na początku lat 30. powstało w Zakopanem kilka budynków reprezentujących ten nurt w architekturze, zwany czasem stylem zakopiańskim drugim. Należą do nich m.in.: Szpital Klimatyczny na Ciągłówe (1918–1923, proj. Adolf Kamieniobrodzki), willa „Snopków” Lewakowskich (1923, proj. Świerż-Zalewski), willa „Myszka” (1923, proj. E. Wesołowski), Klasztor ss. Boromeuszek „Sosnów” (1927, proj. Władysław Kononowicz), willa „Cicha” (przebudowa XIX w. chałupy; 1930, proj. Karol Kłosowski), czy willa „Wantule” przy Drodze do Wantuli (1927–1931, proj. Andrzej Czarniak), schronisko w Dolinie Chochołowskiej (1929–1931, proj. Wacław Weker).

Na początku lat 30. ponownie wrócono do polemiki na temat przydatności stylu zakopiańskiego [8, 19]. Architektura dekoracyjna przyniosła jednak w Zakopanem realizacje ciekawsze, także inspirowane budownictwem podhalańskim, ale na wskroś oryginalne. Obejmuje ona kolejną fazę rozwoju stylu zakopiańskiego drugiego z wyraźnym piętnem zdobnictwa art déco (styl kryształkowy lub kozikowy). Należą do nich m.in.: willa „Budrysówka” na Uboczy (przeniesienie i przebudowa willi „Zofijówka”, 1930–1933, proj. Leopold Toruń oraz Stefana Meyera – detale), budynek gospodarczy i brama przy „Budrysówce” (1935, proj. Jan Witkiewicz Koszczyk), willa Proszalowiczów przy ul. Chałubińskiego (1932–1933, proj. Stefan Meyer), Kolonia wypoczynkowa Związku Młodych Polaków z Zagranicy na Groniku (1935–1938, proj. S. Meyer), willa dra K. Kasperowicza przy Bulwarach Słowackiego (1939, proj. F. Kopkowicz).

➤ Styl funkcjonalny

Początki funkcjonalizmu przypadają w Zakopanem na przełom lat 20. i 30. Funkcjonalizm w czystej formie rozwijał się jako tak zwany styl międzynarodowy i stanowił ucieleśnienie pięciu punktów Le Corbusiera: 1) słupy, 2) dach–ogród, 3) wolny plan, 4) długie poziome okno, 5) wolna fasada. Był to zasadniczy zwrot w dziejach modernizmu, który doprowadził do całkowitego zerwania z historią i ornamentem. W efekcie forma architektoniczna zdeterminowana była przez funkcję.

Do najciekawszych budowli z tego okresu należą w Zakopanem: willa Leona Kopkowicza przy Drodze na Bystre 10 (1929, proj. L. Kopkowicz), sanatorium akademickie na Ciągłowie (1928–1930, proj. Józef Gałęzowski), pensjonat „Palace” przy ul. Chałubińskiego 7 (1930–1932, proj. Prot Komornicki). Wyraźne cechy funkcjonalizmu miała też murowana bożnica wzniesiona w pobliżu Pęksowego Brzyzka (1930–1931, proj. J. Hellebrandt).

Rozpoczęta na przełomie lat 20. i 30. ekspansja architektury funkcjonalnej kontynuowana była w kolejnych latach okresu międzywojennego. Powstały wówczas m.in.: willa Kubicy przy ul. Orkana 9 (1933–1934, proj. Prot Komornicki), pensjonat „Manru” przy ul. Grunwaldzka 25 (1935, proj. Marian Wimmer), willa Sendzimirów przy ul. Orkana 13 (1936, proj. Stanisława i Marian Wimmerowie), kamienica Stopki-Borowego, gdzie mieści się restauracja „Watra” przy ul. Zamoyskiego 2 (1936–37, proj. S. i W. Wimmerowie), willa „Farys”, ob. „Patria”, ul. Partyzantów (1937, proj. K. Korn).

Szczególnym przypadkiem funkcjonalizmu w architekturze drewnianej były wille zrębowe o płaskich dachach, np. willa na Parcelach Urzędniczych (ok. 1930, proj. Prot Komornicki) oraz leżakownie do „kąpeli słonecznych”, np. leżakownia przy hotelu „Warszawianka” (1934, proj. Wacław Nowakowski), choć objekty te można zaliczyć również do wolnego funkcjonalizmu – nowego regionalizmu.

➤ Architektura organiczna

Schronisko na Hali Gąsienicowej uważane jest przez wielu badaczy architektury polskiej za pierwszy obiekt w Tatrach reprezentujący architekturę organiczną (1920–1925; proj. Z. Kalinowski, K. Siciński). W drugiej połowie lat 30. kontynuowano poszukiwania właściwej formy architektonicznej dla obiektów wznoszonych w Tatrach w tym właśnie duchu wyrażającym jedność materiałową a częściowo i formalną architektury i otoczenia, z którego ona wyrastała. Próby takie reprezentują m.in. stacje kolejki linowej na Kasprowy Wierch – dolna w Kuźnicach, pośrednia na Myślenickich Turniach oraz górna na Kasprowym Wierchu (1935–1936, proj. Anna i Andrzej Kodelscy), obserwatorium meteorologiczne na Kasprowym Wierchu (1936, proj. A. i A. Kodelscy).

➤ Wolny funkcjonalizm – nowy regionalizm (styl alpejski)

Pod koniec lat 30., wraz z roz biciem „zwartego ideowego oblicza awangardy”, pojawiła się architektura reprezentująca tzw. wolny funkcjonalizm, czyli nowy regionalizm. Nurt ten charakteryzowało zastosowanie tradycyjnych materiałów, jak drewno i kamień, celem nadania architekturze charakteru oryginalnego i bardziej indywidualnego, będące reakcją przeciwko kosmopolityzmowi „stylu międzynarodowego” .

Kierunek ten reprezentują m.in. schronisko na Kalatówkach (1938, proj. Józef Jaworski), stacje kolejki na Gubałówkę (1938, proj. W. Stokowski) oraz restauracja na Gubałówce (1938, proj. arch. Arseniusz Romanowicz, Władysław Stokowski, Jacek Szwemin; proj. wnętrz Wacław Hryniewicz, Zygmunt Kotyński i Eugeniusz Szparkowski).

Lata okupacji (1939–1945)

➤ Akcja porządkowa („Ordnungsaktion”)

Podczas okupacji Podhale znalazło się w granicach Generalnego Gubernatorstwa. Niemal od początku okupacji Niemcy uczynili z Zakopanego miejscowość rekreacyjną, do której przyjeżdżali żołnierze na rekonwalescencję. Inwestycje budowlane nadzorował „Der Stadtkommissar in Zakopane – Bauabteilung”, czyli tzw. „Bauamt” („Stadtbauamt” nazywany przez mieszkańców „Budowlanką”), kierowany przez Stefana Żychonia. On to zatrudnił kilku dawnych pracowników Politechniki Warszawskiej (Juliusz Żórawski, Marian Sulikowski, Jerzy Mokrzyński), a także miejscowych (Andrzej Czarniak, Anna Tołwińska-Górska).

Już na wiosnę 1940 r. przystąpiono do tzw. akcji porządkowej („Ordnungsaktion”). W jej ramach wyburzono do 1942 r. wiele obiektów, zwłaszcza drewnianych, ale także murowanych (mienie żydowskie) przy ul. Kościeliskiej, Krupówki i Zamoyskiego. Przebudowano też zupełnie Rynek, tworząc dzisiejszy Plac Niepodległości i zmieniając układ komunikacyjny (1940–1943, proj. S. Żychoń), a także przedłużono Krupówki w kierunku stacji kolejki na Gubałówkę (1940–1943). Na polecenie Zarządu Miejskiego wykończono kilka budynków wzniesionych przed wybuchem II wojny światowej. Ponadto wykonywano remonty i przebudowy wielu budynków.

➤ Architektura regionalna

Architektura z lat okupacji stanowiła kontynuację nurtu regionalnego z lat 30. i dała podstawy tzw. stylu nowozakopiańskiego, który rozwijał się w Zakopanem na przełomie lat 40. i 50. Kierunek ten rozwijali wspomniani architekci pracujący w zakopiańskim Bauamcie. W latach 1942–1944 wzniesiono kilka obiektów, stanowiących przykład nowoczesnie rozumianej architektury regionalnej. Były to m.in.: drewniany domek ogrodnika przy ul. Orkana (1942–1944, proj. J. Czarniak, współpraca M. Sulikowski), murowana piekarnia Dańca przy ul. Kościeliska (1942–1943, proj. M. Sulikowski) oraz przebudowa restauracji Trzaski przy ul. Kościuszki (1942–1944, proj. J. Żórawski, J. Mokrzyński).

Do tego nurtu zaliczyć można również artystyczne wnętrza, które urządzano w lokalach urzędowych lub publicznych, m.in.: „Arkadia” Stube Likörfabrik przy ul. Krupówki (1941, proj. wystroju wnętrz: S. Żychoń, J. Żórawski, A. Tołwińska i J. Mokrzyński), „Deutsche Buchhandlung” w kamienicy Samuela Leisteny przy ul. Krupówki (1941, proj. A. Tołwińska), „Deutsche Bücherei” w „Pałacu Mody” przy ul. Krupówki (1942, proj. M. Sulikowski) oraz „Bauern Schenke” w willi „Watra” przy ul. Zamoyskiego (1942; proj. J. Mokrzyński).

Pierwsze lata PRL-u (1945–1962)

➤ Styl nowozakopiański

Tradycja regionalnej architektury odżyła na Podhalu, po II wojnie światowej. Jedną z dróg jej rozwoju było odwołanie się do doświadczeń okupacyjnych architektów pracujących w Bauamcie. Powstała wówczas koncepcja nowoczesnej architektury regionalnej, która charakteryzowała się bardzo wysokim poziomem technologicznym obróbki drewna i kamienia. Zapowiadały one tzw. styl nowozakopiański, a więc podhalańską architekturę socrealistyczną powstającą w myśl koncepcji „socjalistyczne treści w narodowej formie”. Zaraz po II wojnie światowej styl nowozakopiański został zastosowany w projektach schronisk tatrzańskich. Bardzo wcześnie pojawił się też ów styl w drewnianej i murowanej architekturze sakralnej.

Do najbardziej charakterystycznych przykładów należą m.in. schroniska w Tatrach Polskich: na Hali Ornak (1947–1948, proj. A. Górską, współpraca J. Chmielewski), na Hali Kondratowej (1948, proj. Bogdan Laszczka), w Dolinie Pięciu Stawów Polskich (1949–1951, proj. J. Chmielewski, G. Ciołek, A. Czarniak, A. Górską, J. Mokrzyński), w Dolinie Chochołowskiej (1951–1953, A. Górską), a w Zakopanem – kolonia domków dwurodzinnych przy ul. Jagiellońskiej (1950–1953, proj. A. Górską), Dom Turysty (1953–1958, proj. T. Brzoza, Z. Kupiec), „Mrówki” przy Drodze do Białego (1955–1956, proj. J. Nowakowski), remiza strażacka (1956, proj. A. Górską), restauracja w Kuźnicach (1956–1958, proj. A. Górską, M. Górski).

➤ Architektura „FIS-wska lat sześćdziesiątych

W związku z powierzeniem Zakopanemu po raz trzeci organizacji Mistrzostw Świata FIS w 1962 r., z końcem lat 50. opracowano plan rozwoju bazy sportowej, hotelowej i gastronomicznej, a także usprawnienia sieci komunikacyjnej. Szczególnym przykładem poszukiwań formy architektonicznej dla Zakopanego były budowle fisowskie.

Na początku lat 60. XX w. powstało kilka obiektów o przeznaczeniu turystyczno-sportowym. Reprezentują one twórczy nurt poszukiwań nowocześnie rozumianego regionalizmu, nurt wyraźnie odcinający się oryginalnością od rozwijającej się w tym czasie architektury socmodernistycznej. Były to m.in.: Ośrodek Sportowy COS przy ul. B. Czecha (1959–1961, proj. Andrzej Skoczek, Bogumił Zaufal, Stanisław Karpiel, Leszek Filar, Jerzy Dajewski), restauracja „FIS” przy ul. Kościuszki (1961, proj. Stanisław Tylka), restauracja „Pod Smrekami” (1961, proj. Stanisław Tylka) i restauracja „Wierchy” przy ul. Krupówki (1961–1962, proj. Jerzy Dajewski, wnętrza Teresa Lisowska-Gawłowska).

Lata socmodernizmu (1962–1980)

➤ Budownictwo mieszkaniowe i usługowe

Gdy na przełomie lat 50. i 60. czas socrealizmu w Polsce dobiegał końca, wraz z nim – o dziwo – skończyło się zapotrzebowanie na architekturę regionalną w obiektach wielkokubaturowych. Jednak pierwsze obiekty socmodernistyczne powstały w Zakopanem jeszcze w latach 50. Były to osiedla mieszkaniowe przy ul. Zamoyskiego (1952, proj. J. Dajewski) oraz przy Bulwarach Słowackiego (1958, proj. J. Dajewski).

W następnych latach w zakresie budownictwa mieszkaniowego wprowadzono na większą już skalę kolejne obiekty wielorodzinne (bloki), m.in.: przy Drodze Do Tadžiaków (1959–1962), proj. J. Nowakowski), przy ul. Słonecznej (1963–1964, proj. E. Warcaba), na Równi Krupowej (1965, proj. J.

Dajewski), przy ul. Kościelnej (1965–1966, proj. E. Warcaba), przy ul. Orkana (1966–1972, proj. E. Warcaba). Budownictwo usługowe dotyczyło potrzeb szkolnictwa, lecznictwa, handlu i żywienia zbiorowego oraz sportu i turystyki. Najbardziej charakterystycznym obiektem tego typu, ale powszechnie krytykowanym przez środowisko architektoniczne, był Spółdzielczy Dom Handlowy „Granit” (proj. A. Górski, 1960–1966) .

W latach 60. powstało na terenie Zakopanego kilkanaście zakładowych domów wczasowych budowanych przez różnych inwestorów. W pewnym stopniu mogło to zaspokoić zapotrzebowanie turystyki masowej na tanie miejsca noclegowe, bowiem wypadki w Tatry mogły być organizowane z Zakopanego. Były to wyłącznie socmodernistyczne budynki, zupełnie pozbawione cech regionalnych, często projektowane przez twórców stylu nowozakopiańskiego. Z ważniejszych można wymienić domy wypoczynkowe: „Świerk” przy ul. Sienkiewicza (1962–1965, proj. A. Górski), „Kolejarz” przy ul. Kościuszki (1963–1965, proj. K. i J. Dobrowolski), „Halny” przy ul. Kościuszki (1964, proj. Adam Fołtyń), „Panorama” przy ul. Wierchowej (1965, proj. J. Dajewski), „Hyrny” przy ul. 15 Grudnia (obecnie ul. Piłsudskiego – 1966–1970, proj. Z. Miecznikowski, S. Miroszowski, T. Suwaj; proj. wewnątrz I. Zaleśna).

Obok tego nurtu powstawały też nowoczesne budynki późnomodernistyczne: Obserwatorium Meteorologiczne na Równi Krupowej (1967, proj. J. Dajewski, J. Mechnicki), Urząd Miasta przy ul. Kościuszki (1969–1970, proj. B. Stefanik), budynek TPN przy ul. Chałubińskiego (1977–1978, proj. W. Kłyszewski, J. Mokrzyński i E. Wierzbicki).

Stefan Żychoń zastanawiał się nad przyczynami zdominowania zabudowy Zakopanego na początku lat 60. XX w. przez formy nietradycyjne, zwłaszcza że „odwrót od architektury regionalnej nastąpił właśnie w tym czasie, gdy przyrost kubatury o nienotowanych w historii miasta rozmiarach miał zadecydować o jego obliczu”.

➤ Regionalizm socmodernistyczny

W pierwszej połowie lat 70. XX wieku wybudowano w Zakopanem kilka hoteli. W epoce Gierka co prawda nadal rozwijała się turystyka masowa, ale zaczęto dostrzegać także potrzeby turystyki indywidualnej. Dla ludzi o zasobniejszym portfelu, unikających zbiorowych sal w schroniskach turystycznych, obiekty te stawały się często dogodną alternatywą. Były to m.in. hotele: „Kasprowy” na Polanie Szmoszkowej (1973–1974, proj. i wyk. jugosłowiańska firma IMOS), „Juventur” przy ul. Słonecznej na Dolnej Równi Krupowej (1974, proj. Jerzy Dajewski, Jerzy Saba-Dobrzański), „Gazda” przy ul. Krupówki (1974, proj. Edward Warcaba). Architektura tych budynków miała być kolejną propozycją nowoczesnie rozumianego regionalizmu, który z perspektywy lat można nazwać „regionalizmem socmodernistycznym”, który w swych założeniach znacznie odszedł od pierwotnych propozycji Witkiewicza.

Nadal rozwijało się budownictwo mieszkaniowe zdominowane przez tzw. wielką płytę. W tym czasie zrealizowano m.in. osiedla mieszkaniowe: na Kasprusiach (1974–1975, proj. J. Dajewski, Z. Remi, S. Tylka, urb. Z. Szpakowska), na Szymonach (1976–1977, proj. D. Kopkowicz, urb. A. Hrabala), przy ul. Ks. Stolarczyka (1977–1979, proj. D. Kopkowicz), przy ul. Jagiellońskiej (1977–1978, proj. D. Kopkowicz), na Pardałowce (1979–1982, gł. proj. Leszek Filar), przy ul. Makuszyńskiego (1980–1982, proj. J. Dajewski), przy ul. Gimnazjalnej (1987–1992, proj. E. Warcaba). Doświadczenia tej architektury pobrzmiwają w obiektach wzniesionych w latach późniejszych, jak np. w domach wypoczynkowym Rady Ministrów – „Tatry” na Polanie Zgorzelisko oraz „Biały Potok” przy Drodze do Białego (1983, proj. Zenon Trzupek, Janusz Urbanowicz).

Do nurtu architektury regionalnej zaliczyć można też kaplicę cmentarną na Olczy (1978–1980, proj. Antoni Nowotarski).

Późny modernizm i postmodernizm (1981–2008)

➤ Architektura późnego modernizmu

Dopiero z końcem lat 80. i na początku 90., wraz ze zmianami polityczno-ustrojowymi, pojawiła się w Zakopanem na dobre architektura późnomodernistyczna, oczywiście dostosowana skalą do miejscowych potrzeb. Najbardziej reprezentatywna dla tego nurtu jest architektura sakralna. W 4. ćw. XX wieku wzniesiono w Zakopanem kilka murowanych kościołów. W wielu tych budowlach samo użycie drewna – i to nie jako materiału konstrukcyjnego, lecz dekoracyjnego – traktowane jest jako nawiązanie do tradycji. Można do niej zaliczyć kościoły: pw. Najświętszej Maryi Panny Niepokalanej Objawiającej Cudowny Medalik na Olczy (1981–1987, proj. Tadeusz Gawłowski, Teresa Lisowska-Gawłowska), pw. Świętego Krzyża przy ul. Zamoyskiego (1983–1991, proj. Witold Cęckiewicz), pw. Niepokalanego Serca NMP na Krzeptówkach (1987–1991, proj. Stanisław Tylka), przy ul. Chramcówki (pw. Miłosierdzia Bożego; 1989–1994, proj. Janusz Ingarden), na Cyrhli (pw. Miłosierdzia Bożego; 1988–2000, proj. Tadeusz Jędrisko).

Architektura sakralna w Zakopanem z tego czasu charakteryzuje bardzo nowatorska formie, nawiązująca w pewnym sensie do formy kościołów namiotowych. Najbardziej znany kościół na Olczy, przypomina inną świątynię wzniesioną wg projektu tego samego autora w Rudach Rysich (1965–1976), o której Andrzej K. Olszewski pisał, że była „wydarzeniem na skalę światową”.

Z obiektów świeckich do ważniejszych należą: Bank PKO przy ul. Krupówki (1991–1993, proj. Wojciech Buliński), Ośrodek Wypoczynkowy „Bankowiec” przy Bulwarach Słowackiego (1993–1995, proj. W. Buliński), restauracja Mc Donalds przy ul. Krupówki (1993–1995, proj. Rafał Rafacz, Piotr Kobyłański, Janusz Liszkowski), dolna stacja kolejki na Gubałówkę (1996–1997, proj. Zenon Remi, Tomasz Gluźniński), budynek handlowo-usługowy na rogu ul. Witkiewicza i Zamoyskiego (1995–1999, proj. Krzysztof Kiełb).

➤ Architektura postmodernistyczna i wielkokubaturowa

Postmodernizm to termin stosowany początkowo w krytyce literackiej. W odniesieniu do architektury został wykorzystany ponad trzydzieści lat temu. Chodziło o nazwanie nurtu powstającego na gruzach późnego modernizmu, a więc kierunku lansującego funkcjonalność w połączeniu z zaawansowaną technologią. Architektura postmodernistyczna podkreśla znaczenie kontekstu miejskiego i powrót do historycznych środków wyrazu takich jak ornament (m.in. dekoracja fasady i wewnątrz motywami ornamentalnymi, rzeźbami, czy polichromią). Ale w praktyce rozróżnienie architektury późnego modernizmu i postmodernizmu nie zawsze jest łatwe. Bowiem, gdy postmodernizm podkreśla wagę lokalnej tradycji, późny modernizm nawołuje do regionalizmu (czy też „krytycznego regionalizmu”).

W Zakopanem architektura postmodernistyczna pojawiła na początku XXI w. i jej program jest oczywiście znacznie zredukowany, często na granicy z późnym modernizmem. Do obiektów tego nurtu można zaliczyć: wieżę sędziowską na Wielkiej Krokwi (2001–2002, proj. S. Karpel z zespołem), zespół basenów i hotel Aqua Parku przy ul. Jagiellońskiej (2005–2008, proj. P. Łabowicz, T. Bajwołuk, M. Kulpa, P. Kuźma, J. Saj), kamienicę Adama Bachledy Curusia przy ul. Krupówki (2006–2008, proj. Anna i Rafał Rafaczowie), hotel „Crocus” przy ul. Chałubińskiego (2006–2008, proj. A. i R. Rafaczowie).

Dużym problemem miasta jest duża liczba obiektów wielokubaturowych powstałych w ostatnich latach (galerie na Krupówkach i przy ul. Nowotarskiej, kompleks mieszkaniowym przy ul. Nowotarskiej w miejscu dawnej bazy PKS oraz liczne inne apartamentowce.

➤ Architektura regionalna przełomu stuleci

Na szczęście twórcy i inwestorzy nie zapomnieli o obiektach drewnianych, tak ważnych w krajobrazie kulturowym Zakopanego i Podhala. Drewno stało się materiałem chętnie wykorzystywanym do budowy obiektów gastronomicznych oraz wypoczynkowych, choć powstają też drewniane wille. Do tego nurtu zaliczają się m.in. karczmy: „Skorusa” na Lipkach (1990, proj. Z. Remi), „Sieckowa Sopa” przy ul. Kościeliskiej (1995, proj. Jan Karpień Bułeczka, Stanisław Michałczak), „Dworek Bawarski” przy ul. Bogdańskiego (1995, proj. Zbigniew Gądek), „Nosalowy Dwór” przy Drodze Oswalda Balzera (2000, proj. Witold Dudziak, Tomasz Gluziński, Andrzej Szkiłońdź), „Kmicic” przy ul. Grunwaldzkiej (2000, proj. Andrzej Orłowski, Maciej Krawczyński), „Czarci Jar” na Małym Żywcańskim (2001, proj. Andrzej Krzanik), zespół szałasów i restauracja przy ul. Strążyskiej (2001–2002, proj. Adam Bukowski Tyrąła, Zbigniew Nawara), „Biały Potok” przy Drodze do Białego (2003–2004, proj. S. Topór). Ci sami architekci są też projektantami wielu drewnianych willi.

Cechami regionalnymi napiętnowane są także mniejsze obiekty sakralne, jak np. murowane, ale z dachami gontowymi, kaplice cmentarne w Zakopanem – na Harendzie (1997, proj. Zbigniew Śliwiński) i Pardałowce (2001–2007, proj. Zenon Remi).

W nurcie architektury regionalnej pojawiły się też ryzykowne eksperymenty, które znajdują poklask wśród przyjeżdżających gości, ale nie podobają się mieszkańcom, nie mówiąc już o zakopiańskich architektach. Do takich budynków zaliczyć można np. pensjonat „Kominiarski Wierch” przy ul. Kościeliskiej (2006–2008, proj. Sebastian Pitoń).

3.2.2. Krajobraz kulturowy – elementy przestrzenne identyfikujące tożsamość historyczną miasta oraz zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy.

Dzisiejsze Zakopane powstało dzięki powiązaniu dwóch odrębnych czynników gospodarczych powiązanych ze sobą ekonomicznie – rolniczo-pasterskiego osadnictwa u podnóża Gubałówki (koniec XV w.) z centrum w obrębie tzw. Nawsia (usytuowanego we wschodniej części ulicy Kościeliskiej i stanowiącego najstarszą część wsi Zakopane) oraz osadnictwa przemysłowego skupionego w obrębie górniczo-hutniczej osady w dzisiejszych Kuźnicach (ok. poł. XVIII w.). Komunikację między tymi ośrodkami stanowiły Krupówki, ciągnące się pierwotnie od zbiegu ul. Kościeliskiej i Nowotarskiej, aż do Hut Hamerskich „Zakopane”. Tak więc krzyżowanie różnych interesów gospodarczych w Tatrach stało od zarania u podstaw rozwoju Zakopanego. Wypasający owce na halach tatrzańskich pasterze ze wsi Niżniego Podhala wznosili na polanach szałas i koliby pasterskie. Był to początek podhalańskiego budownictwa ludowego w tym rejonie. Pierwsze formy architektoniczne obce ludowej tradycji przyniesione zostały przez hawiarzy i hamerników, prawdopodobnie jeszcze w XVII w. Budownictwo ludowe przybrało zdecydowane formy stylistyczne na przełomie XVIII i XIX w., a dworsko-przemysłowe na początku XIX w. W pierwszych latach XIX w. Tatry stały się też magnesem przyciągającym turystów, a w tatrzańskim klimacie zaczęto upatrywać właściwości lecznicze. Tak więc Zakopane stało się ośrodkiem turystyczno-uzdrowiskowym ściągającym coraz większe rzesze turystów, letników i kuracjuszy. Sprzyjało to nadal rozwojowi w Zakopanem obu tendencji – obok budownictwa ludowego, a potem architektury regionalnej (podhalańskie budownictwo ludowe, styl

zakopiański, styl zakopiański drugi, nowy regionalizm-wolny funkcjonalizm, styl nowozakopiański, po współczesny regionalizm) rozwijał się nurt kosmopolityczny (klasycyzm, styl szwajcarski, historyzm i eklektyzm, modernizm i funkcjonalizm, socmodernizm po późny modernizm). To wczesne zróżnicowanie form architektonicznych pod Giewontem wpłynęło na dzisiejszy wygląd Zakopanego i stanowi wiecznie powracający dylemat zarówno dla planistów formułujących wytyczne architektoniczne do projektowania, jak i dla architektów będących autorami dokumentacji wznoszonych w naszym mieście budynków – architektura regionalna, czy uniwersalna? Dotyczy to także problematyki ochrony zabytków w mieście ².

Krajobraz Kulturowy Równień Krupowa.

Na terenie miasta Zakopane poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków, obecnie został wyznaczony :

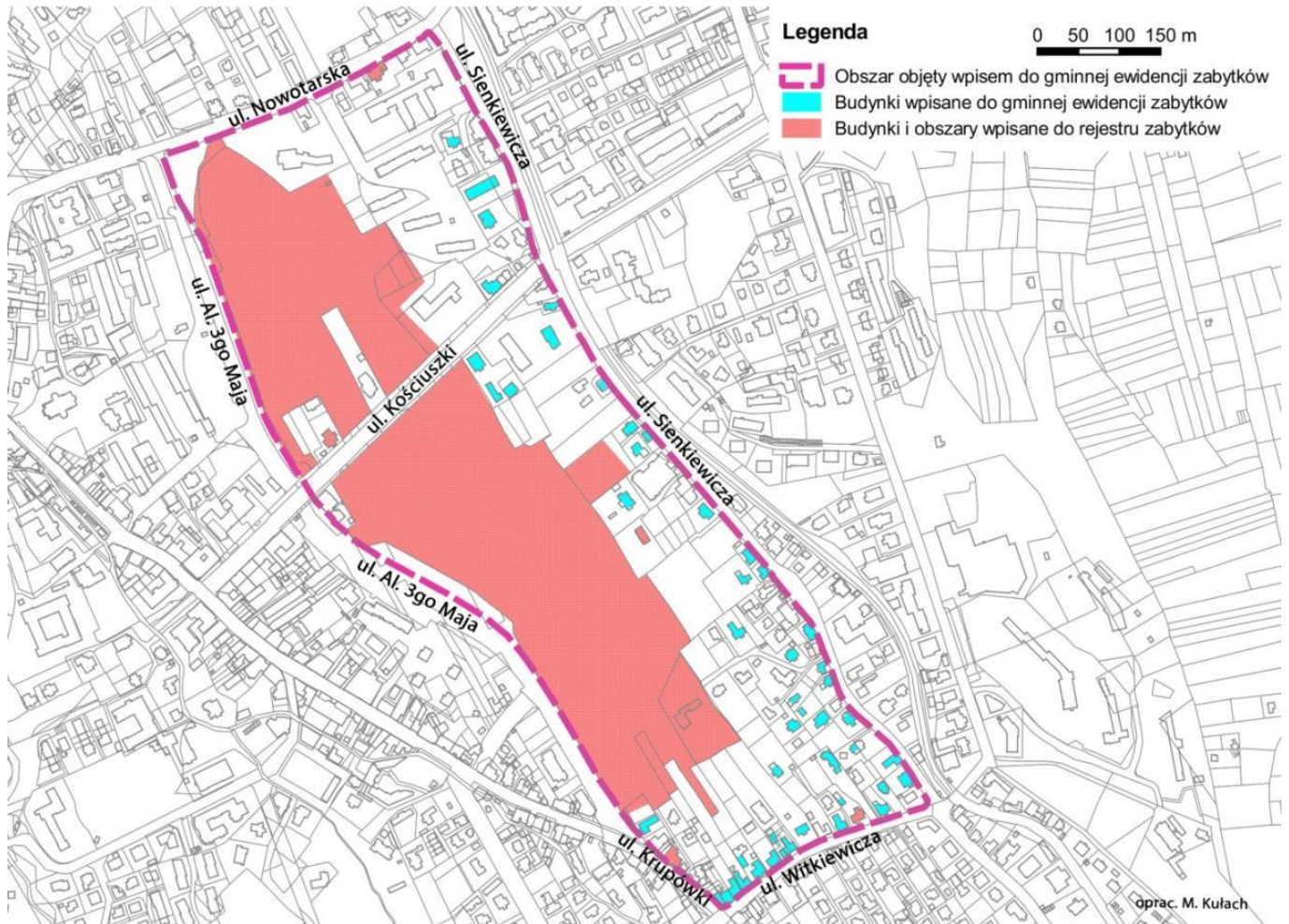
➤ Krajobraz Kulturowy „Równień Krupowa”.

Krajobraz kulturowy jest zabytkiem nieruchomym podlegającym ochronie i opiece na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. a Ustawy. W rozumieniu art. 3 pkt 14 Ustawy, jest to „postrzegana przez ludzi przestrzeń, zawierająca elementy przyrodnicze i wytwory cywilizacji, historycznie ukształtowana w wyniku działania czynników naturalnych i działalności człowieka”. Ochronę krajobrazu kulturowego prowadzi się ponadto poprzez zapisy w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w planach zagospodarowania przestrzennego. Ochronę tę zapewniają wyznaczone w w/w dokumentach strefy ochrony konserwatorskiej, jak również strefy ochrony ekspozycji oraz sformułowane dla nich ograniczenia.

W treści uzasadnienia dla wpisu do rejestru zabytków Równi Krupowej, jak również wpisu obszarowego, krajobraz kulturowy został wskazany, jako element najważniejszy, podlegający bezwzględnej ochronie konserwatorskiej, podkreśla się, że: „... (Równień Krupowa) jest szczególnym miejscem widokowym, zapewniającym ekspozycję widokową na południe w kierunku Tatr i na północ, na masyw Gubałówki(...) Idea ochrony Równi, jako enklawy zieleni, parku krajobrazowego i punktu panoramicznego sięga przełomu XIX i XX wieku (...). Obszar Równi Krupowej zasługuje na ochronę, jako park krajobrazowy o charakterze naturalnym, indywidualnym i niepowtarzalny element układu urbanistycznego Zakopane, obszar o walorach historycznych i kulturowych oraz szczególne miejsce panoramiczne z szerokim wglądem w panoramę Tatr, miejsce symbolicznie wiążące miasto z górami.” Najistotniejsza dla zachowania jest otwarta, naturalna, niezaburzona przestrzeń Równi Krupowej, celem ekspozycji panoramy Tatr, jako krajobrazu priorytetowego, czyli w rozumieniu art. 2 pkt. 16f) ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U.2017.1073 t.j): należy przez to rozumieć „krajobraz szczególnie cenny dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe, i jako taki wymagający zachowania lub określenia zasad i warunków jego kształtowania”. W rozumieniu pojęcia krajobrazu kulturowego, istotną rolę odgrywają osie widokowe, zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U.2016.2134 t.j. z dnia 2016.12.23) art. 5 pkt. 13a), oś widokowa to „wyobrażalna prosta kierująca wzrok na charakterystyczne elementy zagospodarowania terenu lub terenów”.

² Opracował dr hab. Zbigniew Moździerz.

Kluczowymi osiami widokowymi w przedmiotowym krajobrazie kulturowym jest widok w kierunku południowym – na panoramę Tatr, oraz oś widokowa w kierunku północnym – na pasmo Gubałówki.

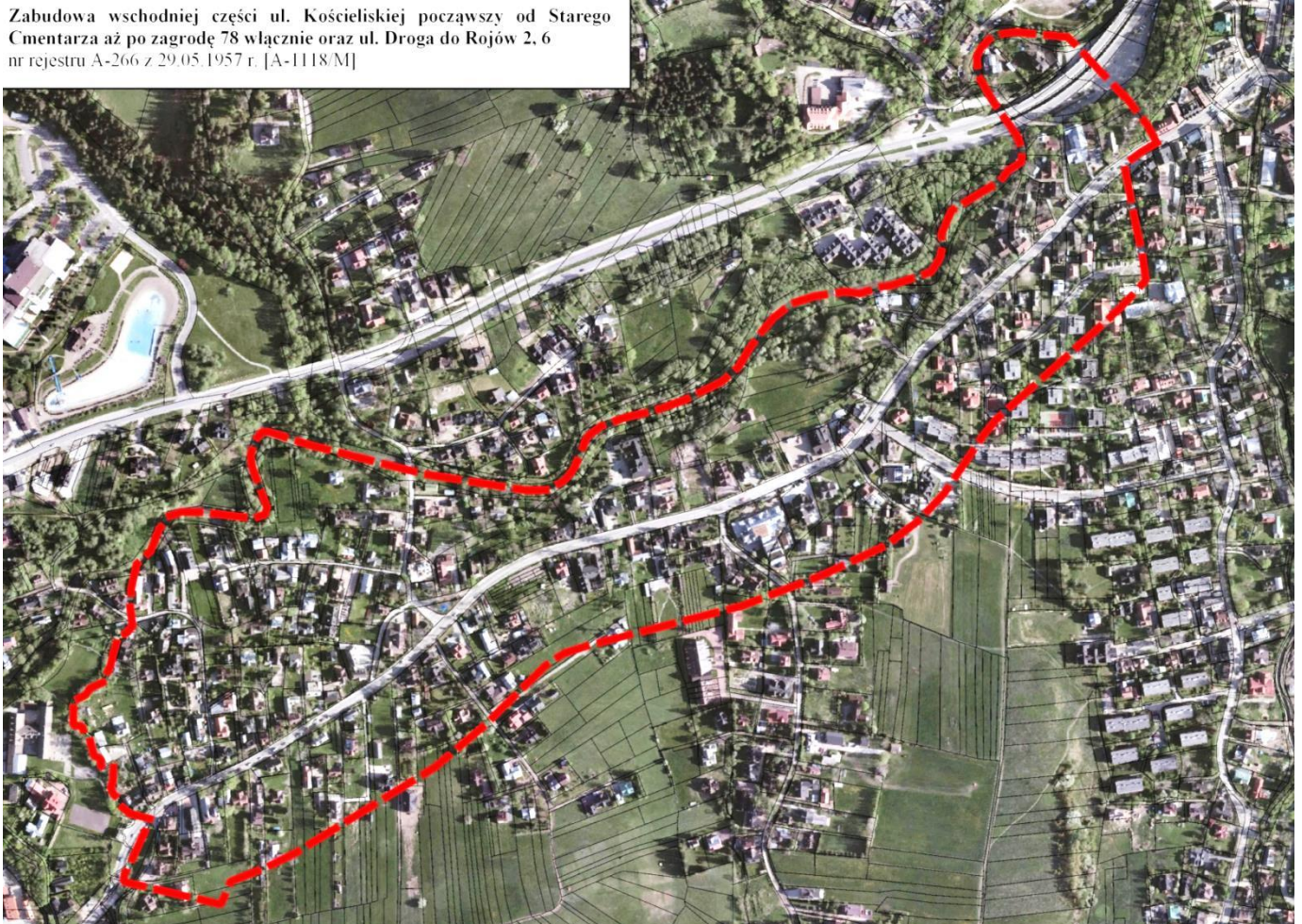

Układ urbanistyczny, ruralistyczny i zespoły budowlane.

- Układ urbanistyczny: „Zabudowa wschodniej części ulicy Kościeliskiej, począwszy od Starego Cmentarza aż po zagrodę nr 78 włącznie.”

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Zabudowa wschodniej części ul. Kościeliskiej począwszy od Starego Cmentarza aż po zagrodę 78 włącznie oraz ul. Droga do Rojów 2, 6 nr rejestru A-266 z 29.05.1957 r. [A-1118/M]

Ulica Kościeliska w Zakopanem powstała wzdłuż dawnego szlaku, łączącego Zakopane z sąsiednią wsią – Kościeliskiem. Po obu stronach ulicy wznoszono zagrody góralskie, składające się najczęściej z mieszkalnej, dwuizbowej chałupy oraz zabudowania gospodarcze. Ze względu na dużą intensywność oraz autentyczność budownictwa regionalnego już w 1957 roku zdecydowano o objęciu tej części miasta formą ochrony konserwatorskiej w postaci wpisu do rejestru zabytków, układu przestrzennego pn. „ wschodnia część ulicy Kościeliskiej”. Granice obszaru objętego ochroną, wyznaczają: od wschodu – począwszy od Starego Cmentarza na Pęksowym Brzyzku na zachód do zagrody nr 78 przy ulicy Kościeliskiej, od północny bieg potoku Cicha Woda, od południa linia wytyczona w odległości 100 metrów od środka jezdni ulicy Kościeliskiej, według przedłożonej powyżej mapy.

Prócz wpisu obszarowego, na przedmiotowym terenie wyznaczono cenne budynki oraz zagrody, które ponadto zostały objęte indywidualną ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków, a są to:

-zagroda Gąsieniców Nawsiów, ul. Kościeliska 12, drewn., 1853

- zagroda Gąsieniców Walczaków, ul. Kościeliska 23, drewn., 1875

- zagroda Gąsieniców Janików, ul. Kościeliska 37, drewn., przed 1870

- zagroda, ul. Kościeliska 38, drewn., ok. 1880

- zagroda Gąsieniców Bednarzów, ul. Kościeliska 40, drewn., ok. 1880

- willa „Cicha” d. „Sobczakówka” zagroda Gąsieniców Sobczaków, ul. Kościeliska 42, drewn., 1879, proj. rozbudowy K. Kłosowski

- zagroda Janików, ul. Kościeliska 43, drewn., 1846
- zagroda, ul. Kościeliska 44, drewn., ok. 1890
- zagroda, ul. Kościeliska 45, drewn., 1930
- zagroda Gąsieniców Sieczków, ul. Kościeliska 52, drewn., 1865

- zagroda Majerczyków, ul. Kościeliska 66, drewn., 1869

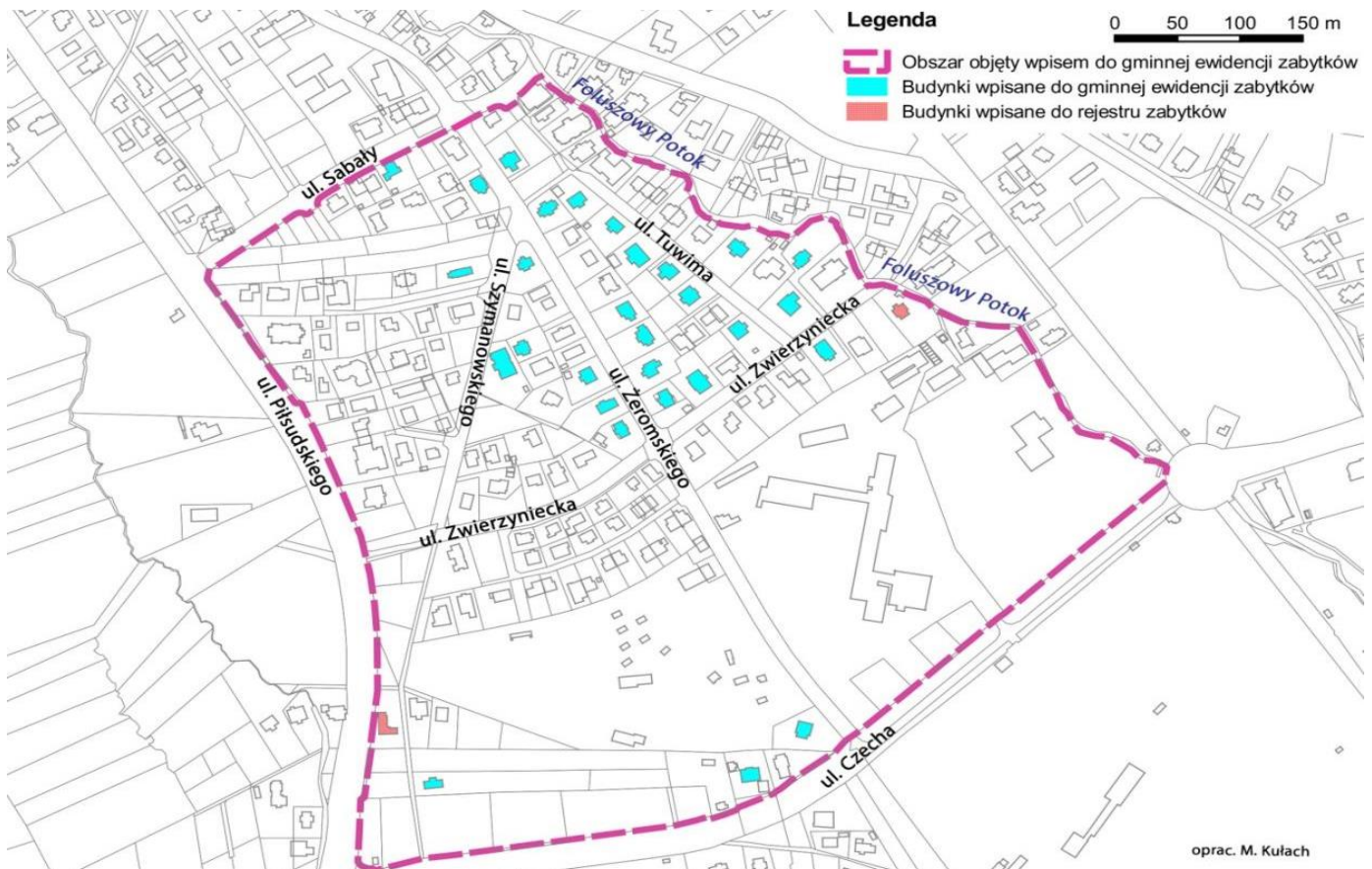

- zagroda, ul. Kościeliska 76, drewn., ok. 1880 (przebudowany)
- zagroda Walczaków Wójciaków, ul. Kościeliska 78, drewn., ok. 1880
- zagroda, ul. Droga do Rojów 2, drewn., ok. 1890
- zagroda Gąsieniców Sobczaków, ul. Droga do Rojów 6, drewn., 1830

➤ Układ urbanistyczny obszaru „Parcele Urzędnicze”

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis obszarowy do gminnej ewidencji zabytków.

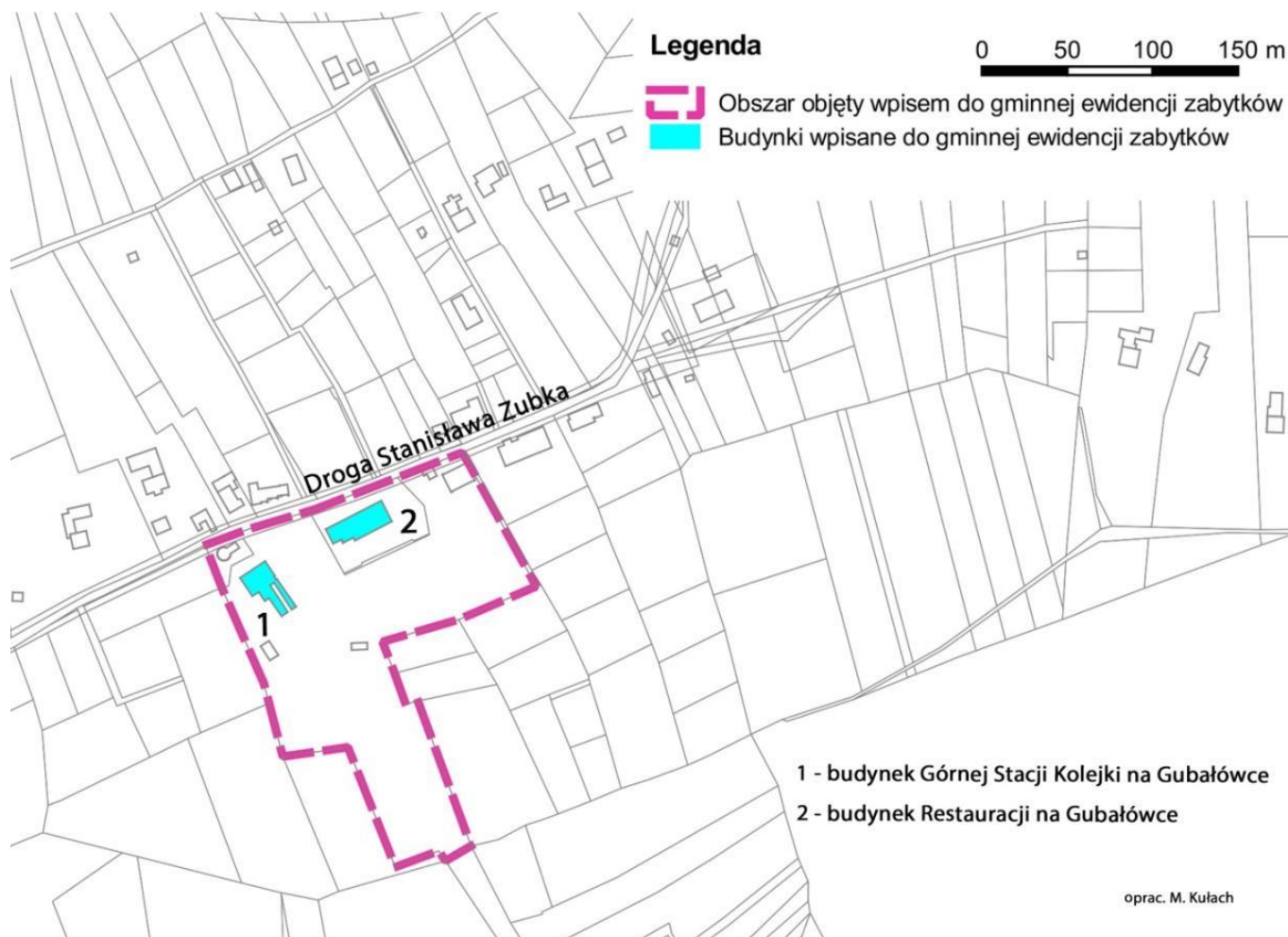

Dzielnica Zakopanego, zwana „Parcele Urzędnicze” kształtowana była według świadomej myśli urbanistycznej wybitnego architekta Karola Stryjeńskiego, który zakładał utworzenie na tym obszarze enklawy wolnostojących willi w ogrodzie. Założenie to miało być kontynuacją podziału miasta na strefy zabudowy dla sporządzonego w 1926 roku projektu regulacji miasta Zakopane, również autorstwa Karola Stryjeńskiego. „Parcele urzędnicze” obejmowały swoim zakresem tereny przy ul. Żeromskiego po obu stronach: od willi „Częstochówka” i domu Józefa Bielawy do skrzyżowania z ul. Szymanowskiego: do willi „Amazonka”, po zachodniej stronie ul. Tuwima: od willi „Swoja” do ul. Zwierzynieckiej. Jednocześnie cały obszar objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków jest układem urbanistycznym wytyczonym przez Karola Stryjeńskiego na katastrze sporządzonym 01.10.1924 roku³. Dzielnica ta, prócz funkcji mieszkalnych, miała być również przestrzenią przeznaczoną pod zabudowę użyteczności publicznej obiektami rekreacyjno – sportowymi oraz budynkami szkolnymi. Całość założenia urbanistycznego pomyślana było jako system placów wraz budynkami użyteczności publicznej z których w układzie promienisto - okrężnym rozchodzą się arterie.

³ Oryginalny kataster *Projekt regulacji miasta Zakopane 01.10.1924 rok*, autorstwa Karola Stryjeńskiego, przechowywany jest w Bibliotece Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem.

- Zespół budowli: Górna Stacja Kolejki na Gubałówce i restauracja na Gubałówce wraz z otoczeniem.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis obszarowy do gminnej ewidencji zabytków.

Powierzenie miastu Zakopane organizacji Narciarskich Mistrzostw Świata FIS w roku 1939, zostało poprzedzone szeregiem inwestycji rządowych, związanych z jak najlepszą realizacją wydarzenia. W tym celu podjęto prace, polegające na budowie właśnie kolei linowo – terenowej na Gubałówkę wraz z restauracją, wysokogórskiej kolei linowej na Kasprowy Wierch, obserwatorium meteorologicznego Państwowego Instytutu Meteorologii na Kasprowym Wierchu, hotelu na Kalatówkach. W wyniku ogłoszonego w 1938 roku konkursu na projekt architektoniczny dla budynków kolei oraz restauracji na Gubałówce, pierwszą nagrodę zdobyli: Piotr Szymaniak, Arseniusz Romanowicz, Jacek Szwemin. Projekt realizacyjny wykonali: Arseniusz Romanowicz i Jacek Szwemin (budynek restauracji) oraz Władysław Stokowski (budynki stacji górnej i dolnej - nie istnieje). Ogromnym walorem artystycznym budynków, przemyślanych jako założenie zespołu budowli, było wtórne zakomponowanie elementów wystawienniczych, zdobiących polski pawilon na Międzynarodowej Wystawie „Sztuka i Technika w życiu codziennym” w Paryżu, w 1937 roku. Elementem awangardowym, podnoszącym rangę budowniczych, prócz funkcji użytkowej, była drewniana pergola, rozpięta pomiędzy budynkiem górnej stacji a budynkiem restauracji. Oba budynki posiadają modernistyczne formy dostosowane do warunków lokalnych, z akcentami architektury rodzimej w nawiązaniu do alpejskich kurortów narciarskich. Za wyjątkiem budynku dolnej stacji kolei – wyburzonego oraz zastąpionego nowym,

większym, budynek górnej stacji oraz restauracji zachowane są bez większych przekształceń, w tym, w budynku restauracji zachowały się oryginalne elementy wyposażenia oraz wystroju wnętrza, wykreowanego przez Wacława Hryniewicza, Zygmunta Kotyńskiego, Eugeniusza Szparkowskiego oraz rzeźbiarza Wacława Kowalika, Antoniego Kenara oraz malarza Kazimierza Manna.

Architektura sakralna

– *Drewniana*

- Kościół d. św. Klemensa, obecnie p.w. Matki Bożej Częstochowskiej, tzw. „Stary Kościółek” ul. Kościeliska 10.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Pierwszy kościół parafialny w Zakopanem. Wznoszony od 1845 roku, dzięki staraniom Edwarda Homolacsa, faktycznie ukończony po objęciu parafii przez księdza Józefa Stolarczyka. Kościół jednonawowy, z trójbocznie zamkniętym prezbiterium oraz drewniana wieża dostawioną od południa nad wejściem głównym do kościoła. Wzniesiony w technice zrębowej, oszalowany pionowo zewnątrz i wewnątrz, dwuspadowy dach kryty gontem, wieża zwieńczona baniastym hełmem również wykonany z gontu, właściwie pozbawiony dekoracji snycerskich czy innych zdobieć.

➤ Kaplica Najświętszego Serca Jezusowego na Jaszczurówce.

Objęta ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Kaplica drewniana, wzniesiona według projektu Stanisława Witkiewicza w 1904 roku dla rodziny Uznańskich. Osadzona na kamiennej podmurówce z arkadowaniem, wykonana w konstrukcji zrębowej, jednonawowa, z węższym i niższym prezbiterium, obie części przekryte osobnym dachem dwuspadowym krytym gontem drewnianym, w południowo – zachodniej części nawy, drewniana sygnaturka wieży. Wejście główne zlokalizowano od strony elewacji południowo – zachodniej, poprzedzono drewnianym podcieniem, przechodzącym na elewację boczną południową. Zachowana stolarka okienna jest bezcennym przykładem wprowadzenia motywu maswerkowych okien z witrażami do architektury drewnianej. Ponadto, Kaplica jest jednym przykładem drewnianego obiektu sakralnego wzniesionego w stylu zakopiańskim.

Murowana

- Kaplica Gąsieniców, ul. Kościeliska .

Objęta ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Niewielka, murowana z kamienia, ułożonego „na dziko”, kaplica z 1801 roku, wybudowana przez Pawła Gąsienicę, była pierwszym obiektem sakralnym na terenie miasta. Założona na rzucie prostokąta, zamknięta półkolistą absydą od północy, z drewnianą sygnaturą w połowie długości kalenicy, przekryta dachem dwuspadowym krytym gontem. W jej bezpośrednim sąsiedztwie w latach późniejszych wzniesiono pierwszy kościół parafialny, tzw. „Stary Kościółek” oraz założono najstarszą zakopiańską nekropolię, cmentarz „Na Pęksowym Brzyku”.

➤ Kościół pw. Najświętszej Rodziny, ul. Krupówki 1a.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Kościół pw. Najświętszej Rodziny w Zakopanem powstał w latach 1877 – 1896r. według projektu Józefa Pius Dziekońskiego. Inicjatorem budowy nowego kościoła był proboszcz, ksiądz Józef Stolarczyk. Pierwotnie kościół miał nawiązywać do form neogotyckich, lecz ze względu na koszty, ostatecznie zrealizowano skromniejszą bryłę w nawiązaniu do form neogotyckich i neorenesansowych. Kościół wzniesiono z cisów kamiennych, jest orientowany, trójnawowy o trójbocznie zamkniętym prezbiterium. Elewacja frontowa – zachodnia trójosiowa, z neoromańskim portalami, z masywną wieżą, zawierającą portal główny oraz przylegającymi po bokach półbasztami schodkowymi. Wyposażenie wewnątrz, wraz z polichromiami i witrażami, wykonano w stylu zakopiańskim, po części według projektów Stanisława Witkiewicza

Cmentarze.

- Stary Cmentarz „Na Pęksowym Brzyzku”, ul. Kościeliska.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Najstarsza i właściwie pierwsza zakopiańska nekropolia, założona na działce ofiarowanej przez Jana Pęksę, na tzw. w gwarze góralskiej „brzyzku” – brzegu nad potokiem, pełniąca funkcje cmentarza parafialnego. Pierwszą wybitną postacią, nie będącą rdzennym mieszkańcem, pochowaną z własnej

woli na Starym Cmentarzu, był dr Tytus Chałubiński, którego pogrzeb w 1889 roku, zapoczątkował tradycje pochówków „zasłużonych” obywateli, pisarzy, artystów, taterników. Na Starym Cmentarzu spoczywają m.in. Stanisław Witkiewicz, Karol Stryjeński, Antoni Kenar, Kornel Makuszyński, Kazimierz Przerwa – Tetmajer czy Jan Krzeptowski Sabała. Tym samym, ranga cmentarza, porównywalnie wzrosła do stopnia najważniejszych nekropolii, tj. Powązki Warszawskie czy Cmentarz Łyczakowski we Lwowie. Zakopiańskie założenie cmentarne, otoczone jest kamiennym murem z kamienia ciosanego, na obwodzie którego zakomponowano stacje drogi krzyżowej.

Architektura świecka rezydencjonalna i mieszkalna

– *Drewniana*⁴.

- Willa „Koliba”, ul. Kościeliska 18.

Objęta ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Willa „Koliba” była pierwszym domem, wzniesionym w stylu zakopiańskim w latach 1892-1894 według projektu Stanisława Witkiewicza dla Zygmunta Gnatowskiego. Budarzami „Koliby”, a jednocześnie kreatorami zastosowanych konstrukcji ciesielskich, byli miejscowi górale m.in. Jasiek Stachoń, Staszek Bobak, Klimek Bachleda, Józef Kaspruś Stoch, Wojciech Brzega – dwaj ostatni zajmowali się zwłaszcza pracami snycerskim, w mistrzowski sposób, wprowadzając motywy sztuki ludowej do wnętrza willi. Pierwszy dom w stylu zakopiańskim był swoistym zestawieniem parterowej chałupy góralskiej z piętrowym skrzydłem willowym, dostawionym prostopadłe od zachodu. W

⁴ zob. T. Jabłońska, Stanisława Witkiewicza Styl Zakopiański, Zakopane 2008; zob. Z. Moździerz, Dom Pod jedlami Pawlikowskich, Zakopane 2003; zob. Z. Moździerz, Dom Pod jedlami Pawlikowskich, Zakopane 2003.

„Kolibie” wprowadzono wszystkie charakterystyczne dla stylu zakopiańskiego elementy wyróżniające architekturę, wykreowaną przez Stanisława Witkiewicza. Elementami wyróżniającymi budynku w stylu zakopiańskim są przede wszystkim: masywna, kamienna, szkarpowana podmurówka, konstrukcja zrębowa z płazów jako zasadnicza część mieszkalna z rozrzeźbionym *ocepem* oraz widocznymi na zewnątrz, końcówkami belek stropowych, rzeźbionych w ludowe *rysie* oraz kondygnacja mieszkalna w dachu, którego strome połacie urozmaicone są wyglądami, kapliczkami oraz szczytami, zwieńczonym dekoracyjnymi *pazdurami*. Ważnym elementem artystycznym, potęgującym doznania estetyczne, są dekoracyjne motywy snycerskie, przedstawiające stylizowane motywy sztuki ludowej, tj. leluje, wici roślinne, dziewięścił, ornament gadzikowy, rozety, gwiazdy, geometryczne ornamente pasowe, dekoracyjne kołkowania, zamieszczone na sosrębach, naprożach, opaskach okiennych, dekoracyjnych płycinach. W 1901 roku Gnatowski dobudował od zachodu skrzydło, nadające willi dzisiejszy wygląd. Ingerencja ta nie spodobała się Witkiewiczowi, ale nadała „Kolibie” bardziej symetryczny kształt, wpisujący ją w krąg willi wznoszonych w latach następnych przez Witkiewicza, z charakterystyczną środkową werandą.

- Willa „Dom Pod Jedlami”, ul. Droga na Koziniec 1.

Objęta ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Prace nad budową Domu „Pod Jedlami” według projektu Stanisława Witkiewicza, rozpoczęto jesienią 1896 roku. Inicjatorem budowy, fundatorem, a także pasjonatem stylu zakopiańskiego, co za tym idzie, wielkim patriotą, był Jan Gwalbert Pawlikowski. Ze względu na kosztowne oraz dekoracyjne rozwiązania we wnętrzach budowa Domu „Pod jedlami” trwała kilka lat. Budynek uważany jest za najznakomitszy przykład willi wzniesionej w stylu zakopiańskim. Wyróżnikiem budynku, jest również jego lokalizacja na zboczu zakopiańskiego Kozińca, eksponowanego na tle panoramy Tatr. Posiada wszystkie charakterystyczne dla stylu cechu architektoniczne, jak również zachowały się oryginalne elementy wyposażenie wnętrz, stanowiąc tym samym bezcenny przykład kompletnej, autentycznej realizacji kreatora stylu, Stanisława Witkiewicza.

- Willa d. „Władysławka” obecnie „Czerwony Dwór”, ul. Kasprusie 27.

Objęta ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Willa wzniesiona w 1902 r. w stylu zakopiańskim przez Wojciecha Roja dla Oktawii Lewandowskiej, siostry Zygmunta Gnatowskiego, właściciela oraz fundatora willi „Koliba”. Pierwotna nazwa „Władysławka” pochodzi od imienia męża właścicielki, Władysława. Obecna natomiast, przyjęła się zwyczajowo ze względu na fakt, iż willa kryta była czerwoną dachówką ceramiczną. Budynek prezentuje cechy architektoniczne typowe dla stylu zakopiańskiego: masywna, kamienna, szarpowana podmurówka, konstrukcja zrębowa z płazów jako zasadnicza część mieszkalna oraz kondygnacja mieszkalna w dachu, którego połacie dachowe urozmaicone są wyglądem i szczytami. W parterze oczywiście zakomponowano zarówno otwartą jak i przeszkloną werandę, a całość budynku udekorowano podhalańskimi motywami sztuki regionalnej, wystylizowanej według wzorców Stanisława Witkiewicza. W 1904 roku w willi, zamieszkał Artur Rubinstein, który tu właśnie

poznał Karola Szymanowskiego. Dalsze losy „Czerwonego Dworu” związane są z osobą Stefana Żeromskiego oraz Rafałem Malczewskim.

➤ Willa „Atma”, ul. Kasprusie 19.

Objęta ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Willa „Atma” została zbudowana w 1895 przez górala Józefa Kasprusia-Stocha. Początkowo była to klasyczna chałupa góralska, wzniesiona na niskiej kamiennej podmurówce, w konstrukcji zrębowej z dachem dwuspadowym, krytym gontem drewnianym, jednocześnie od początku wyposażona była w drewnianą werandę oraz ganek w części środkowej, poprzedzająca elewację od południa. Następnie w 1926 roku przeprowadzono remont i zaadaptowano poddasze, wprowadzając drewniane kapliczki w południowej połaci dachu, flankujące podniesioną do kondygnacji poddasza werandę, obecnie przeszkloną. W latach 20 stych XX wieku, willi nadano nazwę „Atma”, to znaczy *duś*. W latach 1930-36 willę wynajmował kompozytor Karol Szymanowski. Stworzył tu swoje największe dzieła: III akt baletu „Harnasie”, „Pieśni Kurpiowskie” na głos i fortepian, „IV Symfonię Koncertującą”, „II Koncert Skrzypcowy”, „Litanię do Marii Panny”, dwa „Mazurki” op.62. W 1974 roku, po wykupieniu willi ze składek społecznych, „Atma” została przekazana Muzeum Narodowemu w Krakowie, które po 2 latach remontu udostępniło willę zwiedzającym, rekonstruując w jej części mieszkanie Karola Szymanowskiego.

➤ Willa d. „Korwinówka”, obecnie „Oksza”, ul. Zamoyskiego 25.

Objęta ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Wzniesiona według projektu Stanisława Witkiewicza w stylu zakopiańskim w latach 1895 – 1896 dla Bronisławy i Wincentego Kossakowskich, którzy wille nazwali „Korwinówka”. W 1899 roku, willę kupił Marcin hr. Kęszycki dla żony Heleny, z okazji srebrnego wesela. Również na cześć żony, nazwę willi zmieniono wówczas na „Oksza” - siekiera bojowa, znajdująca się w herbie hrabiny. „Oksza” prezentuje cechy stylu zakopiańskiego. Budynek charakteryzuje się właściwie symetryczną elewacją frontową, bogatymi dekoracjami snycerskimi zarówno na zewnątrz jak i wewnątrz, gdzie zachowane są dekorowane sosręby oraz stolarki okienne i drzwiowe. Od 2006 roku willa stała się własnością Muzeum tatrzańskiego, i zaaranżowano w niej Galerię Sztuki XX wieku.

➤ Willa „Witkiewiczówka”, Antałówka 6.

Objęta ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Willa wzniesiona w stylu zakopiańskim w latach 1903 – 1904 według projektu Jana Koszczyca – Witkiewicza, bratanka Stanisława Witkiewicza. W „Witkiewiczówce” od 1931 roku mieszkał i tworzył syn Witkiewicza, Stanisław Ignacy Witkiewicz – Witkacy, przez co obiekt posiada wysokie wartości historyczne. Willa wzniesiona jest na charakterystycznej dla stylu zakopiańskiego, wysokiej kamiennej, szkarpowanej podmurówce z arkadowaniem od strony południowej, na którym oparto rozległą werandę. Zasadnicza część mieszkalna, wzniesiona jest w konstrukcji zrębowej z płazów. Parter przekryto dachem półszczytowym, dwuspadowym, krytym gontem drewnianym. W kondygnacji poddasza znajduje się kondygnacja mieszkalna, z charakterystycznym dla willi, szerokim otwarciem południowej połączy dachowej oraz balkonem. Witkiewiczówka posiada bogato opracowaną snycerkę dekoracyjną oraz charakterystyczne drewniane kołkowania w obrębie stolarek okiennych i drzwiowych.

– **Murowana**⁵

➤ Zespół dworsko – parkowy Kuźnice⁶.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Kuźnice zakopiańskie, ze względu na przemysłowy charakter dzielnicy – założone huty i eksploatacja odkrytych rud żelaza, znane jako Hamry, to najstarsze centrum Zakopanego. Przy hucie ok. 1831 wzniesiono dwór rodzinny Homolaców, ówczesnych właścicieli Hut Hamerskich. Był to murowany budynek, tynkowany na biało, kryty gontem. Od frontu znajdowała się oszklona weranda, a po bokach dwa niższe skrzydła. Niestety, dwór spłonął doszczętnie w 1884 roku. Pozostałością po dworze są zachowane monumentalne schody rozbieżne z balustradą z masywnych tralek oraz zlokalizowana u ich podnóża fontanna, będąca centralnym elementem ogrodu. Do dziś zachowała się XIX wieczna balustrada, wykonana z tatrzańskiego żelaza, otaczająca fontannę. Dwór stanowił centralny punkt założenia, rozpiętego między budynkiem administracyjnym (obecnie siedziba Tatrzańskiego Parku narodowego) a domem zajezdnym (obecnie restauracja). Założenie dworskie nie przenikało do strefy przemysłowej i wraz zakomponowaną zielenią stanowiło odrębne założenie przestrzenne, z charakterystyczną zabudową: budynki murowane, parter tynkowany na biało, piętro szalowane, namiotowe dachy kryte gontem, detale oraz dekoracje nawiązujące do szwajcarskiej architektury letniskowej. W podobnej stylistyce wznoszono także budynki przemysłowe, np. papiernia dolna, fryszerka. W 1888 roku, właścicielem Kuźnic został hrabia Władysław Zamoyski,

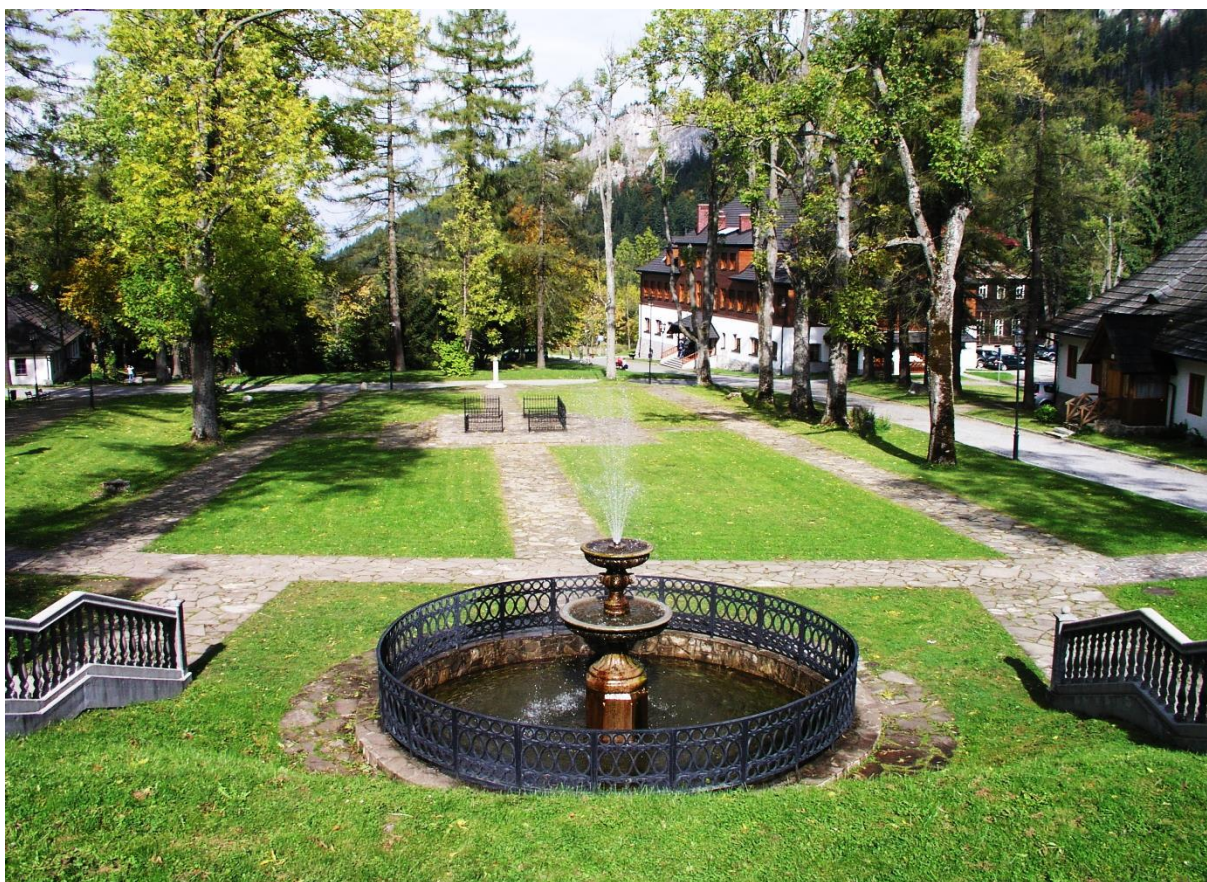
⁵ zob. Z. Moździerz, Gmach Muzeum Tatrzańskiego, Zakopane 2005.

⁶ zob. S. Żychoń, *Historyczny rozwój Kuźnic*, [w:] TeKa Komisji Urbanistyki i Architektury, PAN oddział w Krakowie, t. XLIV (2016), s.35-77.

który ze względu na wyeksploatowanie złóż rudy, zakończył działalność zakładów. Ważnym elementem założenia dworsko – parkowego stał się budynek administracji, do którego w 1892 r. została przeniesiona Szkoła Domowej Pracy Kobiet założona przez matkę Władysława Zamoyskiego, generałową Jadwigę z Działyńskich Zamoyską. Zachowane budynki są jednorodne stylistycznie, a zachowany starodrzew oraz alejki, tworzą jedyne w Zakopanem założenie dworsko – parkowe.

schody prowadzące do dworu Homolaców z ok. 1831r. oraz fontanna z balustradą z żelaza kuźniczego, rej. zab.[A-168/M]

widok w kierunku północnym na założenie dworsko – parkowe w Kuźnicach, rej. zab.[A-168/M]

wozownia, kam., ok. 1850 r., rej. zab. A-49/M

lamus – spichlerz, drew., ok. 1890, rej. zab. A-49/M

Architektura użyteczności publicznej i zabytki techniki

- Technikum Budowlane drewniane, ul. Krupówki 8.

Objęte ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

W 1876 roku z inicjatywy Towarzystwa Tatrzańskiego, otwarto w Zakopanem pierwszą Szkołę Snycerską, z siedzibą w chałupie góralskiej na ulicy Kościeliskiej. Dzięki staraniom Towarzystwa, zwiększającej się liczbie uczniów oraz prężnie działającemu dyrektorowi szkoły, Franciszkowi Neužilwoi, w 1882 roku, gruncie Towarzystwa i na jego koszt, wybudowano obok Dworu Tatrzańskiego, piętrowy budynek, wzniesiony w konstrukcji zrębowej z płazów. Sukcesy na polu edukacyjnym Szkoły Snycerskiej, kunszt oraz unikatowość tworzonych produktów, od mebli poprzez rzeźbione przedmioty codziennego użytku, po rzeźbę, były doceniane na całym świecie. Ważną rolę w historii szkoły odegrał pierwszy, polski dyrektor, Stanisław Barabasz, wielki propagator stylu zakopiańskiego. Natomiast największym reformatorem, zwolennikiem pedagogiki artystycznej, był Karol Stryjeński. W 1948 roku oddziału rzeźby został wyodrębniony jako osobna jednostka - Państwowe Liceum Sztuk Plastycznych, którego dyrektorem został wybitny uczeń Stryjeńskiego, rzeźbiarz, Antoni Kenar.

- Muzeum Tatrzańskie, ul. Krupówki 10.

Objęte ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Koncepcja architektoniczna gmachu Muzeum Tatrzańskiego powstała w 1913 roku, autorstwa Stanisława Witkiewicza jako murowany obiekt, planowany do budowy w stylu zakopiańskim. Na tej koncepcji, projekt budowlany oparł architekt Franciszek Mączyński. Formalnie budynek odzwierciedla idee oraz stylistykę stylu zakopiańskiego, realizowanego dotychczas w drewnie. W Gmachu Muzeum zaprezentowano wszystkie dekoracyjne elementy architektury drewnianej, wykonane w materiale

trwałym: cegle i kamieniu. Prócz wartości architektonicznych, znacząco wzbogacających zasoby dziedzictwa materialnego, warto podkreślić znaczenie Muzeum jako jednostki przechowującej artefakty przeszłości oraz dziedzictwo niematerialne.

➤ Dworzec Tatrzański, ul. Krupówki 12.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Dworzec Tatrzański, z dawnego *Dwór*, był pierwszym zakopiańskim „domem kultury”, powstałym z inicjatywy Towarzystwa Tatrzańskiego. Miał pełnić kulturotwórczą rolę, jako kasyno, biblioteka, czytelnia, sale zebrań czy sala koncertowa i teatralna. Pierwszy, drewniany budynek Dworca, według projektu Karola Zaremby ukończony w 1882 roku. Dworzec Tatrzański stał się głównym centrum kulturalnym Zakopanego. Występowali m.in. Mieczysław Karłowicz, Helena Modrzejewska, Ignacy Jan Paderewski, Henryk Sienkiewicz. Niestety, podczas jednego z balów, 26 stycznia 1900 r. budynek doszczętnie spłonął. Ze względu na znaczenie Dworca dla miasta, zdecydowano o jego odbudowie. Nowy budynek według projektu Wandalina Beringera, otwarto w 1903 roku. Budynek, zachowany do dnia dzisiejszego, reprezentuje cechy stylu zakopiańskiego „w murze”.

➤ Bazar Polski, ul. Krupówki 41.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Wznoszony w latach 1908 – 1911, według projektu architekta Franciszka Mączyńskiego, z inicjatywy, ze środków oraz na terenie hrabiego Władysława Zamoyskiego. Horyzontalna, modernistyczno – eklektyczna bryła, przewidziana była na pomieszczenie w parterze sklepów – siedziba Spółki Handlowej oraz sali ekspozycyjnej na piętrze, gdzie prezentowane miały być wyroby polskiego rzemiosła i myśli technicznej ze wszystkich trzech zaborów. Charakterystycznym elementem symetrycznej fasady są szarpowane, dwukondygnacyjne, kamienne przypory, wydatny okap zadaszający parter, podtrzymywany przez stylizowane, ale uproszczone wsporniki oraz ceglane arkadowanie wieńczone kondygnacje pierwszego piętra, flankujące centralnie usytuowaną polichromie, przedstawiającą Matkę Boską z Dzieciątkiem, autorstwa Zbigniewa Pronaszki. Sala wystawowa na piętrze, właściwie od początku pełniła funkcje sali wystawienniczej. Najpierw, od 1912 roku organizacje wystaw nadzorowało Towarzystwo Sztuka Podhalańska, od 1926 r. Związek Artystów Plastyków, po wojnie Zawodowy Związek plastyków w Zakopanem, dalej Zakopiański Okręg Związku Polskich Artystów Plastyków. Od 1951 roku wystawy organizowane były przez Biuro Wystaw Artystycznych, a od 2001 r. utworzono tu Miejską galerię Sztuki im. Władysława hr. Zamoyskiego.

➤ Dworzec kolejowy, ul. Chramcówki 35 i 35a.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Prace związane z budową dworca kolejowego w Zakopanem, rozpoczęto w 1899 roku i trwały do 1901 roku. Budynek wzniesiono na terenie ofiarowanym przez hrabiego Władysława Zamoyskiego według projektu Henryka Starcka. Pierwotnie było to założenie składające się z piętrowego budynku głównego wraz z przylegającym niższym, horyzontalnym budynkiem stacji oraz wolnostojącym budynkiem piętrowym, przeznaczonym na cele biurowe i mieszkalne. Wszystkie budynki wymurowano z cegły i otynkowano, przekryto dachami dwuspadowymi, krytymi dachówką ceramiczną. Elewacje budynków posiadają delikatne klasycyzujące detale architektoniczne i cechują się regularną, wyważoną artykulacją. Założenie na terenie Zakopanego dworca kolejowego było fundamentalne znaczenie w rozwoju miasta. Oprócz skomunikowania miasta ze światem, Zakopane otworzyło się również na nowe materiały i technologie, związane z rozwojem budownictwa. Rzadko dotychczas stosowane cegła czy dachówka ceramiczna, mogły być z łatwością dostarczone na place budowy, wznoszonych obiektów murowanych. Ważnym elementem w rozwoju architektonicznym budynków, było organizowanie przez miasto Narciarskich Mistrzostw Świata FIS, w roku 1929, 1939 i 1962.

➤ Dolna i Górna stacja kolejki linowej na Kasprowym Wierchu oraz stacja przesiadkowa na Myślenickich Turniach ⁷.

Objęte ochroną konserwatorską poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków.

⁷ Z. Filipowicz, *Zagadnienie inwestycji turystycznych w Polsce*, [w:] „Architektura i Budownictwo”, Warszawa 1939, ROK XV, nr 4-5, s. 1-8.

Ukończone w lutym 1936 roku, według projektu Anny i Aleksandra Kodelskich, monumentalne, budynki, prezentujące modernistyczne formy z wykorzystaniem lokalnego surowca – kamienia, wpisującego budynku w naturalne otoczenie, w swoim czasie były dumą *ruchu turystycznego* w Polsce. Budynki charakteryzują się praktycznie płaskim stropodachem, prostą, awangardową bryłą, wzniesioną z kamienia lokalnego oraz kontrastującymi otynkowanym na gładko elementami, tj. wykusz, lico elewacji, podcienia z filarów. Wielkim propagatorem budowy kolei linowej na Kasprowy Wierch był wiceminister inż. Aleksander Bobkowski. Realizacja kolejki miała ogromne znaczenie w kwestii ukazania narodowych aspiracji Polski jako kraju o dynamicznie rozwijającej się turystyce, poziomem dorównującym, europejskim oraz światowym kurortom narciarskim.

➤ Obserwatorium meteorologiczne na Kasprowym Wierchu.

Objęte ochroną konserwatorską poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków

Monolityczny, kamienny budynek Obserwatorium, został wzniesiony w latach 1936–1937 według projektu Anny i Aleksandra Kodelskich, a jego powstanie ściśle związane jest z budową Kolejki linowej na Kasprowy Wierch. Elementem charakterystycznym obserwatorium jest wieża na rzucie okręgu wraz ze stalową konstrukcją na szczycie – oryginalną zachowaną do dnia dzisiejszego, służącą do dokonywania pomiarów oraz kamiennym korpusem, założonym na rzucie dwóch prostopadłe zestawionych prostokątów. Podobnie jak budynki Kolejki na Kasprowy Wierch, obiekt posiada praktycznie płaski stropodach, co mając na uwadze, panujące w Tatrach warunki klimatyczne, jest sporym osiągnięciem techniki ówczesnych czasów.

➤ Wielka Krokiew skocznia narciarska – dzielnica sportowa⁸.

Objęte ochroną konserwatorską poprzez wpis do gminnej ewidencji zabytków.

Budowę Wielkiej Krokwi w Zakopanem, rozpoczęto w 1923 roku, według projektu Karola Stryjeńskiego, a inauguracyjne otwarcie konkursem skoków odbyło się 22 marca 1925. Skocznia ulokowana na północnych zboczach Krokwi, wykorzystuje naturalne ukształtowanie terenu. Wielka Krokiew, kilkakrotnie była przebudowywana, m.in. na potrzeby spełnienia przepisów Federacji Narciarskiej, na okoliczność wspomnianych zawodów narciarskich FIS 1938 roku. Warto nadmienić, iż realizacja skoczni narciarskiej na wskazanym obszarze, tj. u zbiegu dzisiejszej ul. Piłsudskiego i ul. Czecha jest jedynym zrealizowanym obiektem sportowym, na terenie przewidzianym pod zabudowę sportową, zgodnie ze sporządzonym katastem z datą 01.10.1924 roku, projektu regulacji Zakopanego autorstwa Karola Stryjeńskiego⁹. Prócz obiektu skoczni, plan regulacji miasta, autorstwa Stryjeńskiego, w rejonie Krokwi zakładał budowę boiska, stadionu, basenu, budynki szkolne, Dom Sztuki Podhalańskiej. Całość założenia urbanistycznego pomyślana było jako system placów wraz budynkami użyteczności publicznej oraz rozchodzącymi się w układzie promienistym arteriami. Z założenia zrealizowano Wielką Krokiew – zwana ówczesnie Odskoknią. W nawiązaniu do zaplanowanej dzielnicy sportowej, obecnie na terenach zlokalizowane są właśnie budynki Centralnego Ośrodka Sportu, w tym kryta pływalnia, stadion, boiska, hotel.

⁸ W. Ostrowski, *Nartostrady, ścieżki turystyczne, skocznia narciarska*, [w:] „Architektura i Budownictwo”, Warszawa 1939, ROK XV., nr 4-5, s. 41-44.

⁹ Oryginalny kataster Projekt regulacji miasta Zakopane 01.10.1924 rok, autorstwa Karola Stryjeńskiego, przechowywany jest w Bibliotece Muzeum tatrzańskiego w Zakopanem.

➤ Krzyż na Giewoncie¹⁰.

Objęty ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków.

Krzyż na Giewoncie – swoisty symbol miasta Zakopane, został wzniesiony z inicjatywy ludu góralskiego. Starania o jego posadowienie na szczycie masywu Giewontu, rozpoczęto w maju 1900 roku przy aprobachie ówczesnego proboszcza ks. Kazimierza Kaszelewskiego. Realizacją Krzyża zajęł się Zarząd Ślusarni Zakładu Artystyczno – Ślusarskiego Józefa Góreckiego w Krakowie. Według pierwotnego projektu, Krzyż wysoki był na 12,5 metrów, jednakże zmodyfikowany, zrealizowany projekt mierzy 17 metrów wysokości, w tym 2 metry w skale. Krzyż wykonano wiosną 1901 roku, a uroczyste poświęcenie miało miejsce 19.08.1901 roku.

3.2.3. Zabytki nieruchome.

Rejestr zabytków

Zabytki nieruchome objęte są ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków, na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. W katalogu obiektów wymienione są: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły i budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, a zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Postępowania w sprawie wpisu do rejestru zabytków prowadzą, a następnie wydane decyzje o wpisie przechowują, stosownie do lokalizacji zabytku, Wojewódzkie Urzędy Ochrony Zabytków. Natomiast odpisy wydanych decyzji z terenu całego kraju, gromadzone są przez Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Na terenie miasta Zakopane obowiązują prawne formy ochrony zabytków nieruchomych w postaci wpisu do rejestru zabytków w liczbie:

- 63 decyzje o wpisie obiektów do rejestru zabytków nieruchomych,
- 1 układ urbanistyczny wraz z zabudową (ul. Kościeliska),
- 1 zespół dworsko – parkowy (Kuźnice)
- 1 cmentarz (Stary Cmentarz na Pęksowym Brzyzku),
- 1 teren zielony (Rówień Krupowa).

Jak zaprezentowano w poprzednim rozdziale **3.2.2. Krajobraz kulturowy – elementy przestrzenne identyfikujące tożsamość historyczną miasta oraz zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy**, większą część zasobów dziedzictwa materialnego stanowi świecka architektura drewniana z końca XIX w. W chwili opracowywania przedmiotowego programu ochroną konserwatorską na podstawie art. 10a ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami *Tymczasowa ochrona przed wpisem do rejestru zabytków*, który mówi że, „... od dnia wszczęcia postępowania w sprawie wpisu zabytku do rejestru do dnia, w którym decyzja w tej sprawie stanie się ostateczna, przy zabytku, którego dotyczy postępowanie, zabrania się prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i podejmowania innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku”, objęto dwa obszary miasta poprzez wszczęcie z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie wpisu do rejestr zabytków:

¹⁰ Zob. *110 lat krzyża na Giewoncie*, praca zbiorowa pod redakcją T. Mikosia i A. Bluma, Kraków 2002r.

- układu urbanistycznego obszaru „Parcele Urzędnicze”,
- zespół zabudowy wraz z otoczeniem obszaru: Chałubińskiego – Kraszewskiego – Zamoyskiego.

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków stanowi załącznik numer 1.

Propozycje wpisu do rejestru zabytków .

Natomiast, w celu zwiększenia skuteczności ochrony, obiektów zabytkowych o wysokich wartościach, proponuje się objąć ochrona konserwatorska poprzez wpis do rejestru zabytków następujące obiekty:

- 1) Hotel „Imperial”, ul. Balzera Oswalda 1, murowany, 1927, proj. F. Kotoński, eklektyzm.
- 2) Chałupa „Tea”, Bulwary Słowackiego 39, drewniana, 1872, podhalańskie budownictwo ludowe.
- 3) Willa „Bezimienna”, ul. Chałubińskiego 3, drewniana, ok.1890, styl szwajcarski.
- 4) Willa „Niezapominajka”, ul. Chałubińskiego 3a, drewniana, ok.1890, styl szwajcarski.
- 5) Willa „Polonia”, ul. Chramcówki 14, drewniana, 1905, styl zakopiański.
- 6) Willa „Pod Matką Boską”, ul. Chramcówki 15b, drewniana, 1897-1898, proj. Z. Dobrowolski, styl zakopiański.
- 7) Chałubińskiego T. i Zamoyskiego W., pomnik dra Tytusa Chałubińskiego, 1901-1903, proj. S. Witkiewicz, rzeźba J. Nalborczyk.
- 8) Dom mieszkalny, Droga do Olczy 8, drewniana, ok. 1905, styl zakopiański.
- 9) Kamienica „Kresy”, (d. „Hotel Warszawski”), Generała Galicy 8, murowana, 1908 ; eklektyzm.
- 10) Willa „Słoneczna”, Gładkie 3a, drewniana, ok. 1890, styl szwajcarski.
- 11) Willa „Bożydar”, ul. Jagiellońska 24, murowana, 1929, proj. K. Stryjeński, styl dworski z elementami art déco.
- 12) Pensjonat „Jezewo”, ul. Jagiellońska 40, drewniana, 1885, styl szwajcarski.
- 13) Kościół Jezuitów „Na Górcę” pw. MB Nieustającej Pomocy, ul. Kaszelewskiego 9, drewniana, 1899-1908, proj. Stanisław Dydko, historyzm-neobarok .
- 14) Kościeliska 2d, d. budynek Spółki Handlowej, drewniana, 1890.
- 15) D. willa dr Różeckiego, ul. Kościuszki 11, murowana, 1913, proj. Franciszek Mączyński, bud. Eugeniusz Wesołowski, styl zakopiański w murze.
- 16) Willa „Myszka”, ul. Kościuszki 16, drewniana, 1925, proj. E. Wesołowski, styl zakopiański.
- 17) Hotel „Stamary”, ul. Kościuszki 19, murowana, 1904-1905, 1912, 1922, proj. E. Wesołowski, styl zakopiański w murze.
- 18) D. hotel „Pod Gewontem”, Krupówki 1, drewniana, ok. 1885, styl szwajcarsko-tyrolski.
- 19) Kamienica d. hotel „Centralny” Krupówki 28, murowana, 1906.
- 20) Kamienica „Krzyżaka”, Krupówki 35, murowana, 1935-1936, modernizm.
- 21) Kamienica Zwolińskich, ul. Krupówki 37, murowana, 1900, proj. Stanisław Dydek, eklektyzm.
- 22) Kamienica Mangla, ul. Krupówki 39, murowana, 1907, secesja.
- 23) Kamienica Schabenbecka, ul. Krupówki 51, murowana, ok. 1933-34, funkcjonalizm.
- 24) Kamienica „Fajkosza”, Krupówki 53, murowana, ok. 1939-1941, modernizm.
- 25) Dolna oraz Górna stacja kolejki linowej na Kasprowy Wierch oraz stacja przesiadkowa na Myślenickich Turniach, Kuźnice 14 – Kasprowy Wierch, murowana, 1935-1936; proj. A. i A. Kodelscy.
- 26) Willa „Bałandówka”, Małe Żywczarskie 16b, drewniana, ok. 1935, proj. Stefan Meyer, styl zakopiański drugi.
- 27) Willa „Świetlana”, Nowotarska 31, drewniana, 1895, styl szwajcarski.
- 28) Willa „Limba”, Ogrodowa 8, drewniana, ok. 1900, styl zakopiański.
- 29) Willa Sendzimirów, Orkana 13, murowana, ok. 1936, proj. Stanisława i Marian Wimmerowie, funkcjonalizm.
- 30) Willa „Chimera”, ul. A. Struga 3, murowana, 1929, styl dworski.

- 31) Pensjonat „Jasny Pałac”, ul. Tetmajera 24, murowana, 1929–1930, proj. F. Kotoński, styl dworkowy.
- 32) Willa „Schodnica”, Ubocz 1, drewniana, 1894–97, proj. T.Stryjeński.
- 33) Willa „Budrysówka”, Ubocz 5, drewniana, 1896, 1930–33, proj. L. Toruń, styl zakopiański drugi.
- 34) Tzw. „Zagroda”, Ubocz 5a, drewnian, 1933–35, proj. Jan Witkiewicz Koszczyc, styl zakopiański drugi.
- 35) D. pensjonat „Sanato”, ul. Wierchowa 3, murowana, 1912-1914 r., proj. E. Wesołowski, styl zakopiański w murze.
- 36) Willa „Miedziana”, ul. Zamoyskiego W. 15, murowana, ok. 1935, proj. Alojzy Hellebrand, modernizm.
- 37) Willa „Goplana”, ul. Zamoyskiego 26, drewniana, 1893, proj. Wendelin Beringer, styl szwajcarski.
- 38) Pensjonat „Tristan”, ul. Żeromskiego 18, murowana, ok. 1930, modernizm elementami art déco.

Gminna Ewidencja Zabytków

Obowiązek założenia oraz prowadzenia przez Burmistrza gminnej ewidencji zabytków wynika z art. 22 ust.4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Natomiast, ust. 5 art.22 wymienia katalog zasobów, jakie powinny być ujęte w wykazie gminnej ewidencji zabytków, są to:

- zabytki nieruchomości wpisane do rejestru,
- inne zabytki nieruchomości znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków,
- inne zabytki nieruchomości wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gminna ewidencja zabytków dla miasta Zakopane została przyjęta Zarządzeniem nr 23/2011 Burmistrza Miasta Zakopane z dnia 14 lutego 2011. W wykazie gminnej ewidencji zabytków znalazło się 1628 obiektów. W oku 2014, 2017 oraz 2018 przeprowadzono aktualizacje wykazu obiektów zabytkowych. Wyłączono budynki rozebrane, przebudowane, zdegradowane, jak również w aktualizacji z 2017 roku, dodano trzy wpisy obszarowe:

- 1) Zespół budowli: Górna Stacja Kolejki na Gubałówce i Restauracja na Gubałówce wraz z otoczeniem, mur., od 1938r., proj. W. Stokowski (budynek Stacji Kolejki), A. Romanowicz, W. Stokowski, I. Szwemin (budynek restauracji);
- 2) Historyczny układ urbanistyczny obszaru „Parcele Urzędnicze”, od 1924r., proj. K. Stryjeński;
- 3) Krajobraz kulturowy „Rówień Krupowa”, świadomie kształtowany od 1904r.

W aktualnie obowiązującym wykazie gminnej ewidencji zabytków, przyjętym Zarządzeniem nr 163/2018 Burmistrza Miasta Zakopane z dnia 11.07.2018r. w sprawie aktualizacji gminnej ewidencji zabytków ujętych jest 1361 obiektów oraz obszarów w rozumieniu przytoczonego art.22 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Wykaz obiektów oraz obszarów wpisanych do gminnej ewidencji zabytków stanowi załącznik numer 2.

3.2.4 Zabytki ruchome ¹¹.

Zabytki ruchome objęte są ochroną prawną na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Jako zabytki ruchome ustawodawca kwalifikuje: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej; kolekcje stanowiące zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje;

¹¹ Opracował mgr Michał Murzyn.

numizmaty oraz pamiątki historyczne, a zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i order; wytwory techniki, a zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego; materiały biblioteczne, o których mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. z 2012 r. poz. 642 i 908, z 2013 r. poz. 829 oraz z 2017 r. poz. 60 i 1086), tj.: dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, niezależnie od nośnika fizycznego i sposobu zapisu treści, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne; instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne; przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Natomiast, zgodnie z art. 11 ustawy, do rejestru zabytków ruchomych, nie wpisuje się zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa lub wpisanego do inwentarza muzeum, lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Zasady ochrony tych obiektów określone zostały w Ustawie o muzeach z dnia 21 listopada 1996 r., w Ustawie o bibliotekach z dnia 27 czerwca 1997 r. oraz w Ustawie o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach z dnia 14 lipca 1983 r., a także w Rozporządzeniu Ministra Kultury w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę.

W związku z powyższym, ruchome zabytki publicznie dostępne, zlokalizowane na terenie miasta Zakopane znajdują się głównie w: Muzeum Tatrzańskim im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem (muzealia, zbiory biblioteczne i archiwalia), Muzeum Karola Szymanowskiego w Willi „Atma” Oddziale Muzeum Narodowego w Krakowie (muzealia), Muzeum Jana Kasprowicza (muzealia), Zakopiańskim Centrum Kultury w Zakopanem – Miejskiej Galerii Sztuki, Tatrzańskim Parku Narodowym (archiwalia i zbiory biblioteczne), Bibliotece Publicznej (zbiory biblioteczne:).

Natomiast indywidualnie wpisane do rejestru zabytków ruchomych są następujące ruchomości z obszaru miasta Zakopane:

- 1) nr rejestru B-4, decyzja z dnia 07.04.1932r., **witraże wg. Projektu Stanisława Witkiewicza, z kościoła parafialnego pw. Świętej Rodziny**, ul. Krupówki 1a Zakopane;
- 2) nr rejestru B-96, decyzja z dnia 01.08.1969r., **samowar z pocz. XX w.**, własność prywatna;
- 3) nr rejestru B-112, decyzja z dnia 19.11.1965r. **zbiór przedmiotów z dawnej pracowni Stanisława Gąsienicy Johyma Sobczaka** (127 przedmiotów);
- 4) nr rejestru B-114, decyzja z dnia 10.09.1966r., **zbiór pamiątek po prof. Juliuszu Zborowskim**;
- 5) nr rejestru B-327, decyzja z dnia 06.12.1974r., **solniczka srebrna sygn.. „Pogorzelski 1859”**, własność prywatna;
- 6) nr rejestru B-43/M, decyzja z dnia 04.07.2007r., **krzyż na Giewoncie** (działka ewid. nr 11229 obr.172 Zakopane);
- 7) nr rejestru B-39/M, decyzja z dnia 03.08.2007r. **kapliczka przydrożna -żeliwny krzyż z 1839r. w Kuźnicach wraz z otaczającym metalowym ogrodzeniem** (działka ewid. nr 18 obr. 170 Zakopane);
- 8) **zespół obrazów Stanisława Ignacego Witkiewicza** wpisane do rejestru zabytków na podstawie decyzji WKZ w Rzeszowie z dnia 12.05.1979r., własność prywatna – obecnie w depozycie Muzeum tatrzańskiego;

decyzje powiązane z wpisem zabytku nieruchomego:

- 9) nr rejestru A-1153/M, decyzja z dnia 03.03.1956r. **drewniany dom mieszkalny – chałupa Sabaly, w treści decyzji „... budynek wraz z urządzeniem”;**
- 10) nr rejestru A-1134/M, decyzja z dnia 25.10.1967r., **willa „Dom Pod Jedlami”, w treści decyzji „... wraz z zabytkowym wyposażeniem”.**

3.2.5. Zabytki archeologiczne.

W ślad za ustawową definicją, zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Na obszarze miasta Zakopane zlokalizowane są dwa stanowiska archeologiczne:

- 1) AZP 118-56/1, ul. Sienkiewicza, na skraju Równi Krupowej (**ślady osadnicze kultury pucharków lejkowatych, rozcieracz kamienny**);
- 2) AZP 118 56-2, ul. Tatarska (**śląd osadniczy –odłupek z margla**).

Dokładna lokalizacja stanowisk została ukazana w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o nazwach: „Równia Krupowa” (dla pierwszego stanowiska) oraz „Furmanowa, Kotelnica, Tatarska” (w przypadku drugiego). Obszar Zakopanego nie jest dostatecznie przebadany pod tym względem, z uwagi na to, że nie został jeszcze objęty największym w Polsce programem badawczym o nazwie Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP) prowadzonym od 1978 roku.

3.2.6. Parki Kulturowe.

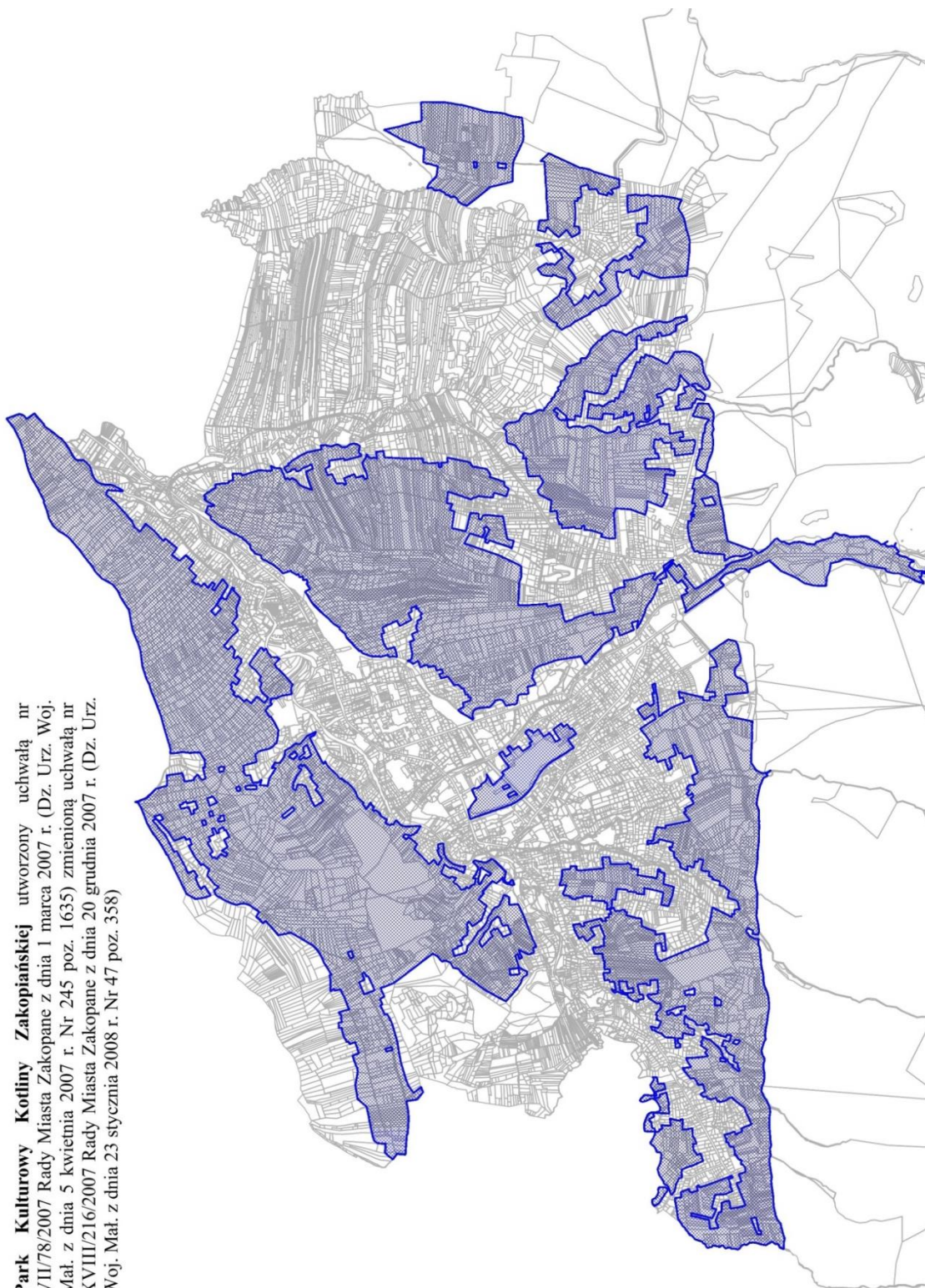
Na terenie miasta Zakopane utworzono dwa parki kulturowe, zgodnie z art. 16. ust.1 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: *„Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.”*

➤ Park kulturowy kotliny Zakopiańskiej.

W celu ochrony wyjątkowych walorów krajobrazu kulturowego miasta Zakopane oraz wyróżniających się w nim krajobrazowo terenów, w tym historycznie ukształtowanej w wyniku działalności człowieka przestrzeni zawierającej wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze utworzony został park kulturowy, pod nazwą Park Kulturowy Kotliny Zakopiańskiej, który obejmuje 2 strefy: tereny otwarte nazwane pas podregłowy i polan oraz tereny zainwestowane nazwane pas zabudowany z elementami zabudowy rozproszonej. Ochronie podlega historycznie ukształtowana forma, skala i funkcja miasta, osie i otwarcia widokowe oraz kompozycje zieleni urządzonej, w tym zadrzewienia i tereny otwarte, w tym tereny rolne. W wyznaczonych strefach wprowadzono ograniczenia w zakresie realizacji zabudowy, z wyjątkiem takiej, która dopuszczona jest przez plan ochrony parku kulturowego lub miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego albo ostateczną decyzję o warunkach zabudowy wydaną przed 16 listopada 2006 roku. W pasie podregłowym i polan umożliwiono zagospodarowanie w zakresie rekreacji, turystyki pieszej, rowerowej lub konnej oraz narciarstwa, a także tradycyjny wypas. W pasie zabudowanym dopuszczono możliwość wykonywania robót budowlanych w zakresie, przebudowy bądź rozbudowy istniejących budynków związanych z poprawą ich standardu przy zachowaniu funkcji obiektów i intensywności zabudowy, prowadzonych w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Na terenie parku kulturowego – obejmującego 18 obszarów (Kuźnice, Pod Skocznia – Bystre, Regle, Nosal, Cyrhla, Koziniec i Antałówka, Jagiellońska – Antałówka, Równia Krupowa, Lipki, Gubałówka I, Krzeptówki, Furmanowa i Kotelnica oraz Tatarska, Rafaczówki i Króle oraz Harenda, Koziniec – Droga na Bystre, Bachledzki Wierch, Pardałówka i Balzera, Chłabówka, Wyskówki) – zakazane jest umieszczanie reklam i tablic informacyjnych, z

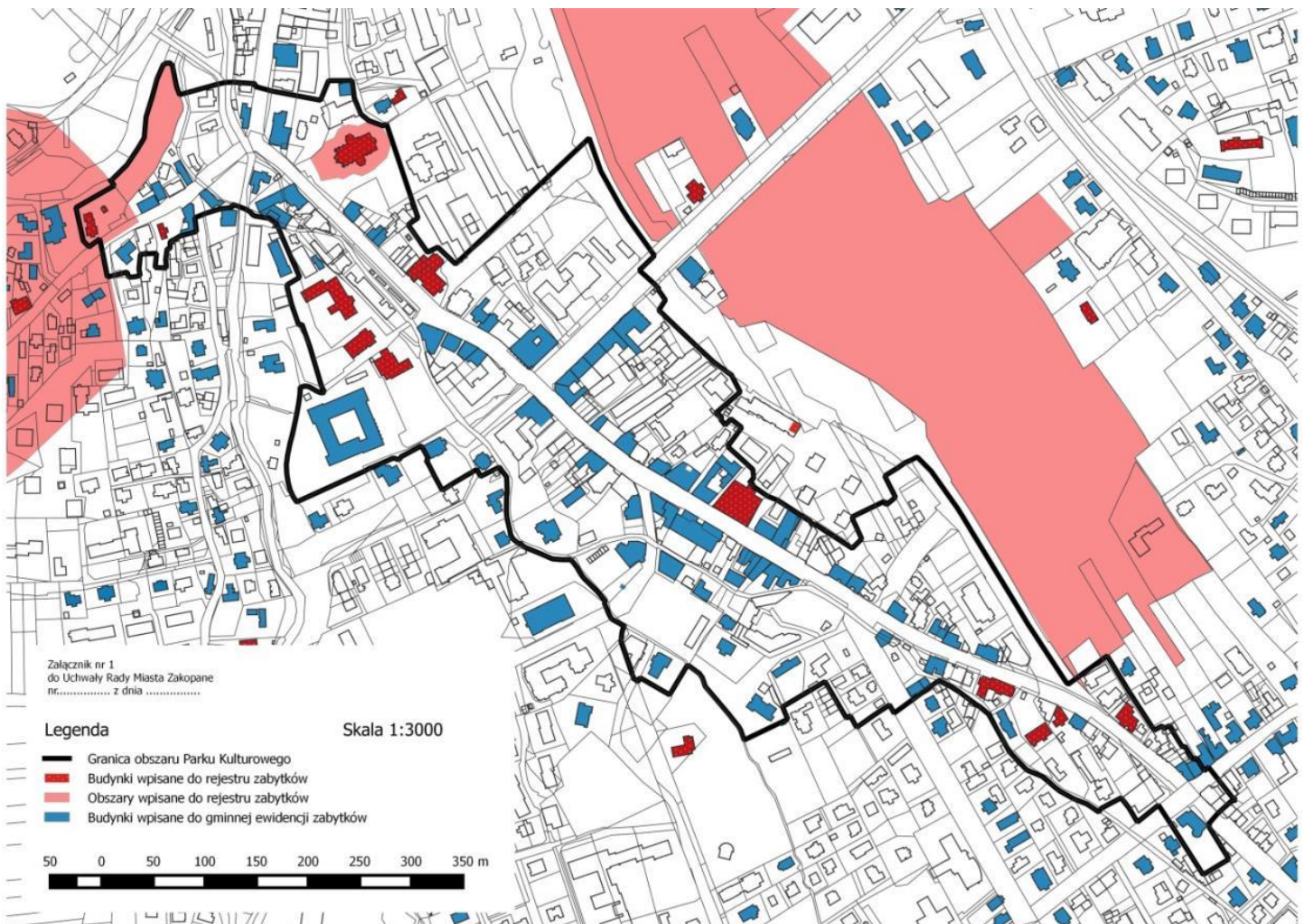
wyjątkiem oznaczeń związanych z działalnością obiektów sportowych, tras narciarskich i turystycznych, tablic lokalizowanych przez Tatrzański Park Narodowy oraz dopuszczonych przez plan ochrony parku kulturowego lub miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Park Kulturowy Kotliny Zakopiańskiej utworzony uchwałą nr VII/78/2007 Rady Miasta Zakopane z dnia 1 marca 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Mał. z dnia 5 kwietnia 2007 r. Nr 245 poz. 1635) zmienioną uchwałą nr XVIII/216/2007 Rady Miasta Zakopane z dnia 20 grudnia 2007 r. (Dz. Urz. Woj. Mał. z dnia 23 stycznia 2008 r. Nr 47 poz. 358)

➤ Park kulturowy obszaru ulicy Krupówki¹².

Ulica Krupówki, do połowy lat 80 XIX wieku, nazywane Droga do Kuźnic, łączyła historyczne centrum Zakopanego – Nawsie z przemysłową dzielnicą Kuźnice. Z chwilą uzyskanie przez Zakopane statusu Stacji Klimatycznej w 1886 roku, Krupówki zaczynają dynamicznie rozwijać się, przeistaczając z bitego traktu komunikacyjnego, w najbardziej reprezentacyjną ulicę miasta, przy której wznoszone są najważniejsze i najbardziej okazałe budynki zarówno prywatne jak i budynku użyteczności publicznej. Ponadto, do dnia dzisiejszego, jest to jedyna w Zakopanem ulica o zabudowie zwartej, w charakterze miejskim, o największej intensywności obiektów zabytkowych. Walory artystyczne, historyczne oraz naukowe, zdecydowały o potrzebie ochrony Krupówek jako ważnego interesu społecznego. W związku z powyższym na podstawie Uchwały nr XII/183/2015 Rady Miasta Zakopane z dnia 3 września 2015 r. utworzono Park Kulturowy pod nazwą "Park Kulturowy obszaru ulicy Krupówki". Zgodnie z treścią uchwały:

§ 1. 1. W celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej wzdłuż ciągu ulicy Krupówki, będącego nośnikiem historycznego rozwoju

¹² Zob. *Plan ochrony parku Kulturowego Obszaru Ulicy Krupówki*, opracował zespół w składzie: J. Wowczak, A. Siwek, U. Forczek-Brataniec, P. Nosalska, R. Marcinek, Z. Moździerz, J. Chlebiński, A. Rykaczewska, Z. Myszowski, Kraków 2016.

ruralistycznego, urbanistycznego oraz architektonicznego i kulturowego miasta Zakopane, tworzy się park kulturowy pod nazwą "Park Kulturowy obszaru ulicy Krupówki", zwany dalej „Parkiem Kulturowym”.

2. Obszar Parku Kulturowego tworzy teren wzdłuż całej ulicy Krupówki z przyległymi do niej ciągami komunikacyjnymi i widokowymi. Obejmuje on: część ulicy Kościeliskiej – od skrzyżowania z ulicą Krupówki do Starego Cmentarza na Pęksowym Brzyzku wraz ze Starym Kościołkiem, część ulicy Nowotarskiej z najbliższą Krupówkom drewnianą zabudową; ulicę J. Zborowskiego z elewacjami bloków mieszkalnych; część ulicy Kościuszki – od skrzyżowania z ulicą Krupówki do skrzyżowania z Alejami 3 Maja; część ulic Ogrodowej i M. Zaruskiego z d. Domem Turysty; ulicę gen. A. Galicy; Plac Niepodległości oraz przyległe do niego zabudowania; fragment ulicy Weteranów Wojny, ulicę S. Staszica biegnącą od Parku Miejskiego, przez skrzyżowanie z ulicą Krupówki do Alei 3 Maja; część ulicy J. Piłsudskiego obejmująca najbliższe zabudowania od ulicy Krupówki; najbliższy obszar obejmujący budynki przy skrzyżowaniu ulic Krupówki, S. Witkiewicza, W. Zamoyskiego i K. Tetmajera. Ponadto, Park Kulturowy obejmuje również zabudowania i place które znajdują się w najbliższym otoczeniu samej ulicy Krupówki, a których przestrzeń znacząco oddziałuje na jej walory widokowe i ekspozycję czynną.

3. Dokładne granice Parku Kulturowego określa mapa stanowiąca załącznik nr 1 do uchwały.

4. Wyróżniający się krajobraz kulturowy wokół ulicy Krupówki wraz z zabytkami nieruchomymi, a także związanymi z nimi wartościami niematerialnymi chroni się poprzez:

- 1) ustanowienie zakazów i ograniczeń uniemożliwiających niszczenie i przesłanianie materialnego dziedzictwa kulturowego oraz osi, ciągów, punktów i otwarć widokowych,
- 2) ustanowienie zakazów i ograniczeń uniemożliwiających degradację przestrzeni publicznej nadmierną rozbudową infrastruktury towarzyszącej działalności handlowej i usługowej;
- 3) działalność edukacyjną i promocyjną wartości kulturowych tego obszaru;
- 4) działania ukierunkowane na pozyskanie finansowania ze środków zewnętrznych na rewitalizację przestrzeni kulturowej wyznaczonej w niniejszej uchwale.

3.2.7. Dziedzictwo niematerialne¹³.

Na 32. sesji Konferencji Generalnej UNESCO, w dniu 17 października 2003 roku została przyjęta Konwencja w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. W rozumieniu Konwencji, dziedzictwo niematerialne to zwyczaje, przekaz ustny, wiedza i umiejętności oraz związane z nimi przedmioty i przestrzeń kulturowa, które są uznane za część własnego dziedzictwa przez daną wspólnotę, grupę lub jednostki. Taki rodzaj dziedzictwa przekazywany jest z pokolenia na pokolenie i ustawicznie odtwarzany przez wspólnoty i grupy w relacji z ich środowiskiem, historią i stosunkiem do przyrody. Dla danej społeczności dziedzictwo niematerialne jest źródłem poczucia tożsamości i ciągłości. W rozumieniu Konwencji UNESCO dziedzictwo niematerialne obejmuje: tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego; sztuki widowiskowe; zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne; wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata; umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym. Niewątpliwie definicja ta określa

¹³ Opracował dr hab. Zbigniew Moździerz, mgr Michał Murzyn.

obszar zainteresowania Konwencji, jednakże w praktyce nie da się tak łatwo rozdzielić dziedzictwa materialnego od niematerialnego i wskazać granicę pomiędzy nimi. Katalog tego, co możemy nazwać dziedzictwem nie jest skończony, w zasadzie może to być wszystko co depozytariusze uznają za wartość zachowania i zapamiętania. Region podhalański pod tym względem jest niezwykle bogaty, gdyż kultura w tym miejscu jest żywa, a tradycje są częścią codziennego życia, zaś poczucie własnej odrębności jest głęboko zakorzenione. Nie bez powodu na bazie góralszczyzny Stanisław Witkiewicz stworzył swój styl narodowy.

Podjęta przez Polskę Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. zobowiązuje do dokumentowania przejawów tego dziedzictwa zgodnie z zaleceniami i standardami Konwencji. Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego, wymienia dwie pozycje z regionu Podhala, żywo kultywowane również w Zakopanem, są to:

1. Umiejętność wytwarzania instrumentu i praktyka gry na kozie (dudach podhalańskich).

2. Wyścigi kumoterek.

Najbardziej charakterystyczna dla regionu Podhala, jest kultura góralska, objawiającą się nie tylko poprzez budownictwo, strój, gwarę, kuchnię i wyroby regionalne, tradycje, stroje, muzykę i taniec, instrumenty, rzemiosło, pasterstwo, ornamentykę, ale również poprzez podejście do życia, sposób bycia, system wartości i tzw. „godność” i charakter mieszkańców podtatrzańskich szczytów. Pomimo, że utożsamiane z tym miejscem góralskość jest najbardziej rozpoznawalna, to Zakopane stanowiło i dalej stanowi głęboką inspirację dla kultury kosmopolitycznej. Obok ludowości, od XIX wieku obserwujemy jak kolejni artyści, muzycy, pisarze, politycy, itp., tworzą tu, a często także przenoszą się do miasta stając się jego nierozłączną częścią. Zakopane to nie tylko góralszczyzna, to również niezwykła symbioza dwóch światów, które codziennie się ścierają, walcząc o pozycję w przestrzeni, czego efektem są inspiracje podhalańskie w „wielkiej sztuce”, jak i wpływy zewnętrzne w kulturze ludowej.

Poza oczywistymi skojarzeniami dziedzictwa niematerialnego z ludowością, sztuką i kulturą, literaturą, muzyką, czy sposobem obchodzenia świąt należy również wskazać, że dziedzictwem niematerialnym Zakopanego i Tatr są także między innymi takie zjawiska jak: kultura sportowa, taternictwo, ratownictwo górskie, górnictwo i hutnictwo, ochrona przyrody, turystyka czy medycyna. Każdy z tych obszarów to temat na osobną, wielotomową monografię.

Bogactwo dziedzictwa Zakopanego w sposób sformalizowany i uszeregowany włączone zostało w przebieg wielu szlaków kulturowych, między innymi: Szlak Rzemiosła Małopolski, Szlak Dziedzictwa Kulturowego Podtatrz, Szlak Znakomitych Zakopiańczyków, Szlak Władysława Zamoyskiego, Szlak Jana Kasprowicza, Szlak Stanisława Wyspiańskiego, Szlak Michała Bałuckiego, Szlak Tadeusza Peipera, Szlak II Wojny Światowej (literacki), Szlak Kawiarni Literackich, Szlak Zakopiańskich Willi, Szlak Kryminalny, Transgraniczny Trakt Tradycji, Szlak Reportażu Współczesnego, Szlak Kobiet, Szlak Stanisława Lema, Młodopolska Małopolska, Podhalański Szlak Wód Termalnych, Małopolska Trasa Smakoszy, Trylogia w Roli Głównej, Szlak Literatury Dziecięcej, Szlak Maryjny Częstochowa - Mariazell, Małopolski Szlak Oscypka, Małopolski Szlak Papieski im. Jana Pawła II, Szlak Zbójników Karpackich. Popularyzowanie podhalańskiego dziedzictwa odbywa się również w ramach wielu Festiwalu: najpopularniejszy, z najdłuższą tradycją to Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziem Górskich, jednak w Zakopanem odbywają się także inne, między nim: Festiwal Literacki, Festiwal Twórczości Chrześcijańskiej „Szukałem Was..”, Wiosna Jazzowa Zakopane, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej, Tatrzańskie Muzealia, Dni Muzyki Karola Szymanowskiego, Muzyka na Szczytach – Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej, Spotkania z Filmem Górskim.

Szczególną uwagę warto zwrócić na próbę wpisania dud podhalańskich na Listę niematerialnego dziedzictwa UNESCO. W czasie opracowywania niniejszego gminnego Programu Opieki nad Zabytkami, nie doszło jeszcze do formalnego wpisu, jednakże od wielu lat trwają intensywne prace nad tym projektem.

Stale żywe dziedzictwo podhalańskie jest na nowo przekazywane nie tylko w domach, ale również przy licznych w mieście zespołach regionalnych, miejskich, powiatowych i marszałkowskich instytucjach kultury, które organizują warsztaty i zajęcia dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Tradycje snycerskie wciąż przekazują uczniom nauczyciele Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych im. Antoniego Kenara, a zasady budownictwa regionalnego i sposobów obróbki drewna w Zawodowej Szkole Budowlanej. W szkołach podstawowych i średnich wiele czasu poświęca się na edukację regionalną.

Ponadto, a może przede wszystkim, bezcennym dziedzictwem są same Tatry.

Tatry oprócz swej roli przyrodniczej, gospodarczej i rekreacyjnej, spełniały od końca XVIII wieku wybitną rolę jako źródło inspiracji twórczej. Ta kulturotwórcza rola Tatr najwcześniej dała efekty w literaturze, potem malarstwie i muzyce. Inspirację Tatrami odnaleźć można także w takiej dziedzinie sztuki, jak rzeźba. W tym przypadku podano jednak głównie nazwiska twórców zwłaszcza, że często trudno oddzielić inspirację górami od inspiracji folklorem podhalańskim. Jeszcze w 2. poł. XIX wieku do dziedzin sztuki zafascynowanej Tatrami dołączyła fotografia, a w okresie międzywojennym i powojennym także film.

Najbardziej kulturotwórczą rolę Tatr w sztukach plastycznych, zauważyć można w malarstwie. Jacek Woźniakowski stwierdził w swym eseju 'Tatry i malarze¹⁴', że odkąd Tatry „wesły z początkiem XIX wieku w obręb polskiej kultury, [...] zajmują w niej miejsce odrębne i ważne”. Zauważa wszakże, że ich „widoczność [...] w różnych czasach nasila się lub blaknie”. Podkreśla ponadto z przekorą, że „malarz polski nie znajdzie w Tatrach nic takiego, czego by już przedtem inni malarze nie znaleźli w innych górach”. Zapewne identycznie rzecz się ma z poezją i literaturą. Najwcześniej wizerunki Tatr pojawiały się z inspiracji bardziej ideowej, niż ze studiowania natury i Tatr często szukać trzeba w tytule obrazu niż nim samym (np. Panorama Tatr od strony północnej Zygmunta Vogla z 1804 r.). Rozwój realizmu, a potem sztuki modernistycznej, dał szereg dzieł

¹⁴ Woźniakowski Jacek: 'Tatry i malarze'. [W:] Jagiełło Michał, Woźniakowski Jacek: Tatry w poezji i sztuce polskiej. Kraków 1975.

znaczących, aczkolwiek nie wybitnych. Należą do nich obrazy takich malarzy jak Aleksander Kotsis, Wojciech Gerson, Jan Nepomucen Głowacki, Stanisław Witkiewicz, Leon Wyczółkowski.

Równoległe do malarstwa, tematyka tatrzańska inspirowała grafików. Do najwybitniejszych twórców należy tu niewątpliwie Tadeusz Kulisiewicz. Z rzeźbiarzy do najbardziej oryginalnych twórców zaliczyć można Antoniego Kenara. Na pograniczu malarstwa, grafiki i rzeźby rozwija się tkactwo artystyczne, którego efekty zdominowane są zwłaszcza efektami malarskimi bądź graficznymi. Zadaniem powyższego rozdziału nie jest jednak analiza historyczna i formalna dzieł sztuk plastycznych, a jedynie odnotowanie nazwisk i w miarę możliwości dzieł ilustrujących kulturotwórczą rolę Tatr.

Wybitny znawca problematyki tatrzańskiej w literaturze i poezji polskiej, Jacek Kolbuszewski uważa, że „W polskiej świadomości zbiorowej, jak i w literaturze polskiej, Tatry pełniły różne role o różnym stopniu ważności, przy czym zmienne były czynniki determinujące przypisywanie im znaczenia. Elementy narodowo-patriotyczne przyczyniły się ze względów politycznych do wytworzenia załączków symbolicznej, narodowej ich interpretacji w literaturze staropolskiej, gdy Tatry były ciągle jeszcze mało znane i prawdziwie trudno dostępne. Zauważalny wzrost turystyki tatrzańskiej w wieku XIX, oparty na założeniach kultury romantycznej, poszerzając znajomość tych gór, spowodował wypełnienie pojęcia Tatr szeregiem nowych znaczeń i wartości, związanych z estetycznym przeżywaniem krajobrazu. Przyniósł zarazem wyraźniejszą i bardziej świadomą „ideologizację” pojęcia Tatr, coraz wyraźniej konkretyzowanego, umownego w coraz większej korespondencji z rzeczywistością fizycznie przeżywanego krajobrazu. Można zatem spojrzeć na dzieje literatury o Tatrach, jako na dzieje owych konkretyzacji” [J. Kolbuszewski: Tatry. Kraków 1995].

W poniższym katalogu twórców i ich dzieł związanych z Tatrami uwzględniono zarówno poetów, jak i literatów szeroko pojętych – od pisarzy, po taterników publikujących swoje wspomnienia lub opisy wycieczek.

Kulturotwórcza rola Tatr w muzyce obejmuje szeroki zakres możliwych inspiracji – od folklorystycznych po emocjonalne, związane z różnorodnym przeżywaniem Tatr. Lidia Długolecka i Maciej Pinkwart tak scharakteryzowali muzykę inspirowaną Tatrami:

„W muzyce bezpośrednio wywodzącej się z gór wyróżnić trzeba jakby dwa podgatunki – jeden oddający wrażenia z obserwacji przyrody tatrzańskiej, niejako malarstwo muzyczne – to muzyczny impresjonizm górski. Drugi, wywodzący się z własnych przeżyć twórcy w Tatrach, raczej to co w duszy gra niż to, co widzą oczy – spróbujmy nazwać muzycznym ekspresjonizmem górskim.

W muzyce zaś wywodzącej się z góralskiego folkloru obserwujemy także dwa kierunki. Pierwszy, najpopularniejszy, to artystyczne opracowania autentycznych melodii ludowych Podhala. Drugi, to tworzenie dzieł całkowicie nowych, oryginalnych, ale opartych na strukturach muzyki góralskiej.

Rola Tatr, jako źródła inspiracji w fotografii i filmie jest identyczna jak dla innych dziedzin sztuki. Można jednak zauważyć, że w filmie, który posługuje się ruchomymi obrazami dookreślanymi dodatkowo przez dźwięk i muzykę, efekty mogą być często zaskakujące. Fotografia nie zastąpiła, jak przewidywano, malarstwa ale stała się jedną z dziedzin grafiki. Ponieważ jednak ze względu na narzędzie twórcze – aparat fotograficzny – jest pokrewna także do filmu, obie dziedziny ujęto w jednym katalogu. Jednak obfitość dzieł fotograficznych nie pozwoliła na wyodrębnianie poszczególnych dzieł. Ograniczono się do wymienienia nazwisk fotografików i ewentualnego zacytowania albumów autorskich, zawierających ich zdjęcia.

3.2.8. Dobra kultury współczesnej.

Art. 2 pkt 10 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, definiuje dobra kultury współczesnej jako niebędące zabytkami dobra kultury, takie jak pomniki, miejsca pamięci, budynki, ich wnętrza i detale, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe, będące uznanym dorobkiem współcześnie żyjących pokoleń, jeżeli cechuje je wysoka wartość artystyczna lub historyczna.

Zgodnie z ustawową definicją, dobra kultury współczesnej nie są zabytkami w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków. Obiekty wpisywane na listę dóbr kultury współczesnej stanowią dorobek artystyczny współcześnie żyjących pokoleń. W związku z powyższym, ogólnie przyjętą cezurą czasową jest rok 1945, wyznaczający granicę między zabytkiem a dobrem kultury współczesnej, przy założeniu iż twórca obiektu jest nadal aktywnym m.in. architektem/budowniczym/projektantem. W opracowaniu *Atlas dóbr kultury współczesnej województwa małopolskiego* przyjęto właśnie czurę czasową pomiędzy 1945 r. (dolna granica) a rokiem określonym jako 10 lat od oddania obiektu do użytkowania, do daty wpisu (dla pierwszej listy sporządzanej w 2008 r. najpóźniejszą datą oddania obiektu proponowanego do wpisu jest rok 1998). Jako podstawę wpisu obiektów na listę dóbr kultury współczesnej w województwie małopolskim przyjęto, że obiekt nie może być objęty ochroną konserwatorską, musi należeć do jednej z wyznaczonych kategorii, mieścić się w ramach wyznaczonej cezury czasowej, posiadać wysoką wartość artystyczną lub historyczną oraz musi zawierać się w jednej z kategorii: pomniki, miejsca pamięci, budynki, wnętrza budynków, detale architektoniczne, zespoły budynków, założenia urbanistyczne i krajobrazowe (w tym założenia parkowe), budowle inżynierskie – np. mosty, elementy małej architektury – np. rzeźby, fontanny. Obiekty uznane za dobra kultury współczesnej powinny spełniać jeszcze, co najmniej jedno ze wskazanych poniżej kryteriów:

- wartość artystyczna lub historyczna – obiekty wyróżniające się kompozycją, reprezentują dany nurt artystyczny posiadający znaczenie dla historii sztuki, związany ze znaną postacią lub istotnym wydarzeniem;
- unikalność – obiekt niespotykany, zachowany jako jeden z niewielu albo jeden jedyny;
- nowatorstwo – artystyczne, przestrzenne, techniczne;
- symbol lub znak – obiekt uznawany za istotny, symboliczny, związany z miejscową tradycją, posiadający ponadczasowe wartości;
- tradycja miejsca – obiekt wpisany jest w miejsce lokalizacji, które jest kontynuacją dotychczasowych wartości a także twórczym nawarstwieniem się dziedzictwa pokoleń;
- kontekst – obiekt podnosi walory otaczającej przestrzeni, stanowi jej wyróżnik;
- uznanie współczesnych – obiekt został nagrodzony, wyróżniony w konkursie, plebiscycie, literaturze;
- próba czasu – obiekt zachował walory pomimo degradacji z powodu technicznego zużycia lub zaniedbania przez zarządcę; obiekt jest dobrze oceniany pomimo upływu czasu od jego realizacji lub też zaczął być dobrze oceniany z upływem czasu¹⁵.

Atlas dóbr kultury współczesnej województwa małopolskiego dla obszaru miasta Zakopane, wymianie następujące dobra kultury:

¹⁵ *Atlas dóbr kultury współczesnej województwa małopolskiego*, zespół autorski: mgr inż. arch. Agnieszka Rozenau-Rybowicz, mgr Dorota Szlenk-Dziubek, mgr inż. arch. Piotr Białoskórski, Kraków 2009.

- 1) Schronisko w Dolinie Pięciu Stawów Polskich, gmina Zakopane, Dolina Pięciu Stawów Polskich, powiat tatrzański, 1949–1953, autor projektu: Anna Górską, Jan Chmielewski, Jędrzej Czarniak, Gerard Ciołek, Jerzy Mokrzyński.
- 2) Dom Turysty, Zakopane, ul. M. Zaruskiego 5, powiat tatrzański, 1950–1956, autor projektu: Tadeusz Brzoza Zbigniew Kupiec.
- 3) Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Stacja Hydrologiczno-Meteorologiczna, Zakopane, ul. Sienkiewicza 26c, Górna Rówień Krupowa, 1950–1956, autor projektu: Jerzy Dajewski, Wiesława Dzięciołowska-Dajewska.
- 4) Pomnik Ratownikom Górskim, Zakopane, ul. M. Zaruskiego 5, 1959 r., autor projektu: Władysław Hasior.
- 5) Pomnik Prometeusz rozstrzelany, Zakopane, al. Przewodników Tatrzańskich, 1964 r., autor projektu: Władysław Hasior.
- 6) Hala Ośrodka Przygotowań Olimpijskich, Zakopane, ul. Bronisława Czecha 1, 1962 r., autor projektu: Andrzej Skoczek, Bogumił Zaufal, Stanisław Karpel.
- 7) Centrum Edukacji Przyrodniczej Tatrzańskiego Parku Narodowego, Zakopane, ul. Tytusa Chałubińskiego 42a, 1980 r., autor projektu: Waław Kłyszewski, Jerzy Mokrzyński, Eugeniusz Wierzbicki.
- 8) Kościół Matki Boskiej Cudownego Medalika, Zakopane, ul. Piszczory 13, 1980–1988, autor projektu: Tadeusz Gawłowski, Teresa Lisowska-Gawłowska.
- 9) Sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej, Zakopane, Krzeptówki 14, 1987–1992, autor projektu: Stanisław Tylka.
- 10) Kościół Miłosierdzia Bożego, Zakopane, ul. Chramcówki 19, 1980–1994, autor projektu: Janusz Ingarden, wewnątrz Bogdan Kulka.

Propozycje uznania za dobro kultury współczesnej:

- Kościół Świętego Krzyża, Zakopane, ul. Chałubińskiego 30, 1983-1991, autor projektu: Witold Cęckiewicz.
- Budynek Urzędu Miasta Zakopane, Zakopane, ul. Kościuszki 13, 1970, autor projektu: Bronisław Stefanik.
- Zespół rzeźb Henryka Burzca (1919-2005), zlokalizowanych w Zakopanem przy: ul. Kościuszki 13 – „Orbita” oraz płaskorzeźba „Pegaz” – na elewacji budynku Urzędu Miasta; ul. Piaseckiego 14 – przy pracowni artysty; przy ul. Zaruskiego 2 „Baca”.

4. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY MIASTA ZAKOPANE ANALIZA SWOT (SZANS I ZAGROŻENÍ).

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Rozpoznawalność miasta Zakopane, jako miejsca o wysokich wartościach artystycznych, historycznych i naukowych, z zachowaną, charakterystyczną, drewnianą architekturą regionalną oraz o unikatowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. • Wysokie poczucie tożsamości lokalnej, widoczne zwłaszcza w kultywowaniu bogatej tradycji w zakresie dziedzictwa niematerialnego, tj. gwarze, obrzędach, ludowości, ale również w rękodziele oraz strojach regionalnych, a także w twórczym kontynuowaniu regionalnej architektury. • Aplikowanie gminy o środki zewnętrzne na realizację inwestycji dla obiektów i obszarów zabytkowych oraz udzielanie z budżetu gminy dotacji na prace konserwatorskie oraz remontowo – budowlane przy obiektach zabytkowych. • Promocja regionu oraz edukacja poprzez wydarzenia kulturalne oraz współistnienie szlaków turystycznych tematycznie związanych z dziedzictwem. • Działalność lokalnych instytucji kultury, stowarzyszeń oraz Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków przy Urzędzie Miasta Zakopane. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wadliwe oraz niewystarczające zapisy aktów prawa miejscowego odnośnie ochrony obiektów oraz obszarów zabytkowych. • Degradacja krajobrazu kulturowego przez dysharmonijną kubaturową zabudowę, deweloperski ruch inwestycyjny, celowe niszczenie obiektów zabytkowych, brak bieżącej konserwacji, samowolne inwestycje oraz prace remontowo – budowlane w obrębie zabytkowych obiektów i obszarów. • Brak wsparcia finansowego dla budynków objętych ochroną konserwatorską poprzez gminną ewidencję zabytków. • Obniżenie jakości oddziaływania estetycznego przestrzeni miejskich poprzez nieuporządkowane oraz samowolnie montowane szyldy, banery oraz reklamy na budynkach zabytkowych oraz w wartościowych przestrzeniach. • Niewystarczająca pula środków możliwych do przyznania dla osób ubiegających się o wsparcie finansowe. • Brak wystarczającej edukacji dzieci i młodzieży o dziedzictwie kulturowym miasta i regionu.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrastająca świadomość wartości obiektów zabytkowych, jako produktu turystycznego. • Uszczelnienie zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie ochrony konserwatorskiej. • Udzielanie dotacji oraz aplikowanie o środki na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach. 	<ul style="list-style-type: none"> • Postępująca degradacja krajobrazu kulturowego poprzez procesy urbanizacyjne, zwłaszcza poprzez realizacje kubaturowych obiektów w miejscu usuwanych zabytkowych budynków. • Zanikanie zabytkowych obiektów architektury drewnianej, poprzez sukcesywną wymianę istniejącej zabytkowej zabudowy, na nową.

<ul style="list-style-type: none">• Wdrożenie spójnego systemu wysokiej jakości estetyki wizualnej oraz poprawa odbioru jakości przestrzeni miejskich poprzez ujednoczenie poszczególnych części miasta, w tym ekspozycja obiektów zabytkowych oraz panoramy Tatr m.in. poprzez likwidację niszczących krajobraz reklam.• Przygotowywanie materiałów, typowanie obiektów oraz obszarów, planowanych do wpisania do rejestru zabytków bądź gminnej ewidencji zabytków.• Wdrożenie edukacji regionalnej w przedszkolach oraz szkołach na terenie gminy, współpraca z uczelniami oraz instytucjami kultury.	<ul style="list-style-type: none">• Komerccjalizacja, urynkwienie oraz przedmiotowość produktów dziedzictwa.• Niestabilność przepisów prawa oraz trudności w egzekwowaniu przepisów karnych w przypadku niszczenia zabytków.• Oszcpecenie przestrzeni miejskich poprzez niekontrolowaną oraz nieograniczoną lokalizację nośników reklamowych.• Niekorzystna kalkulacja kosztów, związanych z remontem oraz zabezpieczeniem zabytkowych obiektów a możliwością budowy nowej inwestycji.
--	---

5. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE. CEL STRATEGICZNY, PRIORYTETY, KIERUNKI DZIAŁAŃ ORAZ ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Celem strategicznym Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Zakopane na lata 2018 – 2021 jest:

OCHRONA I ZACHOWANIE ZASOBÓW DZIEDZICTWA, BUDUJĄCYCH TOŻSAMOŚĆ MIESZKAŃCÓW ORAZ MIEJSCA.

Realizacja celu strategicznego odbywać się będzie w oparciu o trzy priorytety, w których zawarto długofalowe kierunki działań wraz z zadaniami do zrealizowania w przeciągu czterech lat obowiązywania Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miejskiej Zakopane. Priorytetami są:

- **Priorytet I: Ochrona zasobów dziedzictwa.**
 - Poprawa stanu zachowania zabytków i powstrzymanie procesów ich degradacji.
 - Podejmowanie działań ochronnych, zapobiegających niszczeniu zabytków.
- **Priorytet II: Wzmocnienie narzędzi ochrony krajobrazu kulturowego oraz świadome kształtowanie przestrzeni.**
 - Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego oraz środowiska przyrodniczego.
 - Ochrona krajobrazu kulturowego poprzez standaryzację elementów przestrzeni miejskiej.
 - Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego.
- **Priorytet III: Promocja i edukacja dziedzictwa kulturowego służąca budowaniu tożsamości.**
 - Działania informacyjne.
 - Działania edukacyjne.
 - Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego.

Szczegółowy wykaz planowanych do zrealizowania zadań w ramach przyjętych kierunków działań poszczególnych priorytetów, zestawiono w tabeli poniżej:

Priorytet I: Ochrona zasobów dziedzictwa.		
KIERUNKI DZIAŁAŃ:	ZADANIA:	PODMIOTY REALIZUJĄCE:
Poprawa stanu zachowania zabytków i powstrzymanie procesów ich degradacji.	- Kontynuacja udzielania dotacji z budżetu gminy na prace konserwatorskie i restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków; – opracowanie stosownej uchwały umożliwiającej udzielanie dotacji z budżetu gminy na prace konserwatorskie i restauratorskie oraz roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do gminnej	- samorząd terytorialny - wojewódzki konserwator zabytków, - instytucje kultury, - właściciele i użytkownicy

	<p>ewidencji;</p> <ul style="list-style-type: none"> - monitorowanie stanu zachowania obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków, stanowiących mienie miasta Zakopane, podejmowanie działań mających na celu zabezpieczenie obiektów, a następnie przeprowadzenie stosownych działań remontowych, w tym współpraca podczas aplikowania o środki na remont. - partycypacja w inicjowanych działaniach, mających na celu pozyskiwanie funduszy oraz udzielania wsparcia finansowego z budżetu gminy dla zadań związanych z ochroną bądź wymianą historycznych pokryć dachowych, tj. gont oraz dachówka ceramiczna. 	<p>obiektów i obszarów zabytkowych,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kościoły i związki wyznaniowe,
<p>Podjęcie działań ochronnych, zapobiegających niszczeniu zabytków.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Systematyczne przeprowadzanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a następnie wydawanie pokontrolnych zaleceń konserwatorskich; - bieżące podejmowanie działań w sytuacjach zagrożenia obiektów bądź obszarów zabytkowych poprzez niszczenie, uszkodzenie zabytków nieruchomych, zawiadaniem stosownych organów; 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny, - Wojewódzki Konserwator Zabytków,
<p>Priorytet II: Wzmocnienie narzędzi ochrony krajobrazu kulturowego oraz świadome kształtowanie przestrzeni.</p>		
<p>KIERUNKI DZIAŁAŃ:</p>	<p>ZADANIA:</p>	<p>PODMIOTY REALIZUJĄCE</p>
<p>Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego oraz środowiska przyrodniczego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Formułowanie wniosków oraz uwag podczas opracowywania nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy; - współpraca podczas opracowywania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz weryfikacja uchwalonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie obowiązujących zagadnień związanych z ochroną zabytków; - formułowanie treści oraz wprowadzanie nowych, bardziej uszczegółowionych zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zwiększających ochronę obiektów oraz obszarów zabytkowych, chroniących cenne przestrzenie miasta; - wdrożenie form ochrony mających na celu zachowanie oraz utrwalenie panoram oraz przedpoli ekspozycji zarówno pojedynczych obiektów jak i całych krajobrazów kulturowych; - ochrona istniejących krajobrazów kulturowych oraz 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny, - Wojewódzki Konserwator Zabytków,

	wyznaczanie nowych.	
Ochrona krajobrazu kulturowego poprzez standaryzację elementów przestrzeni miejskiej.	<ul style="list-style-type: none"> - Współpraca w zakresie formułowania wniosków oraz treści zawartych w tzw. uchwale reklamowej, w tzw. księdze standardów dla gminy Zakopane, mającej na celu wyeliminowanie z przestrzeni miejskiej elementów niszczących krajobraz kulturowy; - konsekwentne wypracowanie wysokiej jakości estetycznej dla zabytkowego centrum miasta oraz dla poszczególnych dzielnic (w zakresie kolorystyki obiektów, użytych materiałów, uporządkowania kompozycji elewacji, ograniczenia ilościowego reklam i elementów obcych stylistycznie); 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny - Wojewódzki Konserwator Zabytków,
Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> - inicjowanie kolejnych wpisów do rejestru zabytków, obiektów stanowiących własność miasta; - przyjęcie na terenie gminy kolejnych wpisów obszarowych do gminnej ewidencji zabytków; - współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie udostępniania materiałów potrzebnych do wpisu do rejestru zabytków dla obiektów oraz obszarów z terenu gminy; - wnioskowanie o uznanie za Pomnik Historii stylu zakopiańskiego oraz Starego Cmentarza „Zasłużonych” na Pęksowym Brzysku wraz ze Starym Kościółkiem i Kaplicą Gąsieniców. 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd gminny, - Wojewódzki Konserwator Zabytków, - Muzeum Tatrzańskie
Priorytet III: Promocja i edukacja dziedzictwa kulturowego służąca budowaniu tożsamości.		
KIERUNKI DZIAŁAŃ:	ZADANIA:	PODMIOTY REALIZUJĄCE
Działania informacyjne.	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa dostępności do poszczególnych obiektów zabytkowych poprzez odpowiednie oznakowanie obiektów, dróg i szlaków w sposób jednorodny; - opracowanie systemu informacji wizualnej w postaci ustandaryzowanych tablic pamiątkowych, zawierających krótką informację na temat historii obiektu, w tym zwłaszcza na temat znanych osób zamieszkujących dany obiekt, np. poprzez włączenie obiektów zabytkowych w nowoutworzone szlaki tematyczne, np. literacki, artystyczny, bądź inne, poprzez stworzenie jednorodnych tablic informacyjnych; - jasne i czytelne zaprezentowanie form ochrony dziedzictwa kulturowego w podejmowanych dokumentach strategicznych miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny - instytucje kultury, - Muzeum Tatrzańskie,
Działania edukacyjne.	<ul style="list-style-type: none"> - Merytoryczne wsparcie publikacji i wydawnictw, traktujących o zasobach dziedzictwa; 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd terytorialny,

	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie szkoleń oraz konferencji związanych z ochroną zabytków oraz udział w szkoleniach zewnętrznych; - udzielanie właścicielom zabytków informacji o wszelkich możliwościach korzystania z dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach; - wsparcie edukacji regionalnej w zakresie dziedzictwa, prowadzenie zajęć dla dzieci przedszkolnych oraz szkolnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Muzeum Tatrzańskie, - instytucje kultury, - organizacje pożytku publicznego, - przedszkola, szkoły, uczelnie,
Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> - Współpraca z mediami w zakresie promocji dziedzictwa kulturowego regionu oraz upowszechniania działań związanych z opieką nad zabytkami; - organizacja i wsparcie konkursów oraz wystaw związanych z dziedzictwem kulturowym regionu Podhala; - organizowanie i wspieranie konferencji i obchodów związanych z dziedzictwem kulturowym oraz innych wydarzeń kulturalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - samorząd gminny, - Muzeum Tatrzańskie, - instytucje kultury, - organizacje pożytku publicznego,

6. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

➤ Instrumenty prawne.

- przekładanie uwag do istniejących oraz nowotworzonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, przyjmowanych jako prawo miejscowe na podstawie powziętych uchwał,
- wzmacnianie narzędzi ochrony istniejących na terenie miasta parków kulturowych,
- przygotowywanie materiałów potrzebnych do wpisu do rejestru zabytków, dla obiektów zabytkowych będących własnością gminy oraz prywatnych o wysokich wartościach zabytkowych,
- wnioskowanie o objęcie innymi formami ochrony zabytków niż wpis do rejestru zabytków, wartościowych obiektów i obszarów, np. wyznaczanie oraz wprowadzanie nowych wpisów obszarowych gminnej ewidencji zabytków,
- realizacja zadań powierzonych w zakresie zawartego Porozumienia z dnia 3 stycznia 2017 roku pomiędzy Wojewodą Małopolskim a Gminą Miejską Zakopane w sprawie powierzenia niektórych spraw z zakresu właściwości Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

➤ Instrumenty finansowe.

- współfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru na podstawie uchwały nr XXIII/301/2012 Rady Miasta Zakopane z dnia 1 marca 2012 r. w sprawie: zasad i trybu postępowania, udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;
- współfinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, na podstawie stosownej – planowanej do przyjęcia uchwały;
- pomoc przy pozyskiwaniu środków finansowych ze źródeł zewnętrznych, m.in. dotacje z funduszy europejskich, krajowych, wojewódzkich, bądź innych.

➤ Instrumenty koordynacji.

- realizacja zapisów programów opieki nad zabytkami szczebla wojewódzkiego i krajowego;
- współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi;
- współpraca z instytucjami kultury;
- współpraca z kościołami i związkami wyznaniowymi.

➤ Instrumenty społeczne.

- działania edukacyjne i promocyjne w zakresie opieki nad zabytkami;
- podejmowanie działań związanych z tworzeniem miejsc pracy związanych z ochroną i opieką nad zabytkami;
- prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami obiektów zabytkowych, a także współdziałanie z organizacjami społecznymi;
- edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego miasta i regionu.

➤ Instrumenty kontrolne.

- bieżąca aktualizacja i weryfikacja gminnej ewidencji zabytków;
- bieżąca kontrola lokalizacji nośników reklamowych na budynkach wpisanych do rejestru zabytków;
- bieżące przeprowadzanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów, dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- monitorowanie oraz ocena stanu zagospodarowania przestrzennego miasta.

7. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Za realizację Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami odpowiedzialność ponosi Burmistrz Miasta Zakopane. Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, Burmistrz Miasta Zakopane, co 2 lata sporządza sprawozdanie z realizacji zadań Programu i przedstawia je Radzie Miasta Zakopane.

Realizacja Programu będzie oceniona w sporządzony Raporcie. W Raporcie sformułowane zostaną kryteria odnoszące się do wykonania przyjętych priorytetów. Przykładowymi kryteriami powinny być:

- wskazanie liczby i charakteru zrealizowanych robót i prac konserwatorskich przy zabytkach stanowiących własność Gminy, w tym wskazanie środków zewnętrznych, z których prace sfinansowano;
- wskazanie liczby i charakteru zrealizowanych robót i prac konserwatorskich przy zabytkach nie stanowiących własności Gminy, na które udzielono dotacji;
- wskazanie liczby oraz rodzaju podjętych interwencji w kwestii niszczenia zabytków;
- określenie działań mających na celu objęcie ochroną prawną obiektów i obszarów położonych na terenie miasta;
- liczba oraz rodzaj sformułowanych uwag oraz wniosku do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- liczba oraz rodzaj działań podjętych w zakresie ochrony krajobrazu kulturowego poprzez standaryzację elementów przestrzeni miejskiej;
- liczba i rodzaj realizowanych (lub współrealizowanych) projektów badawczych i dokumentacyjnych;
- liczba i rodzaj zorganizowanych (lub współorganizowanych) szkoleń, warsztatów i konferencji z podaniem liczby uczestników wydarzeń;
- liczba i rodzaj zorganizowanych (lub współorganizowanych) konkursów, działań edukacyjnych, działań promocyjnych.

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

8.1 Publiczne źródła finansowania.

Podstawowym źródłem finansowania prac przy zabytkach są środki publiczne z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów. Udzielanie dotacji, odbywa się na zasadzie współfinansowania prac, w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Strategicznym celem wsparcia finansowego jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych, przede wszystkim prowadzące do zabezpieczenia, zachowania i utrwalenia substancji zabytku, oraz ich udostępnianie na cele publiczne. Dofinansowanie nie może być udzielone dla projektów zakładających adaptację, przebudowę obiektów zabytkowych lub ich znaczącą rekonstrukcję. Dysponentami publicznych środków są:

- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków,
- organ stanowiący - gminy, powiatu, samorządu województwa.

Dotacja może zostać przyznana zarówno osobie fizycznej jak i jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Finansowane są prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane, planowane do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac.

Szczegółowy wykaz działań, na które można pozyskać dofinansowanie, został określony w art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

- sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
- wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
- sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
- zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;

- wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomych o własnych formach krajobrazowych;
- działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
- zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
- zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Najpewniej dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie w/w działań. Wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, jeżeli:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, lub
- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru realizowane ze środków w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, realizowane są głównie w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe” priorytet „Ochrona zabytków”.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego corocznie ogłasza (od 2005 r.) Programy, z których finansowane są zadania z zakresu kultury. W celu uzyskania wsparcia finansowego w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami można skorzystać z programu „Dziedzictwo kulturowe”, z następujących priorytetów:

- priorytet „Ochrona zabytków”, w ramach którego są dofinansowywane prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków; (zakres prac określa art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami);
- priorytet „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą”, w ramach którego można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań realizowanych poza granicami i na terenie Rzeczypospolitej Polskiej:
 - rewaloryzacji oraz prac remontowych i konserwatorskich w zabytkach polskich lub z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju;
 - rewaloryzacji, konserwacji, ochrony i zachowania zabytkowych cmentarzy i miejsc pamięci narodowej poza granicami kraju;
 - dokumentowania utraconego i rozproszonego polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą, w tym badań naukowych, kwerend bibliotecznych, archiwalnych i inwentaryzacji;
 - publikacji oraz promocji badań naukowych nad dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
 - upamiętniania wybitnych osób lub zdarzeń historycznych związanych z dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
 - pomocy instytucjom stowarzyszonym w Stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich poza Krajem oraz innym instytucjom emigracyjnym i organizacjom polonijnym, prowadzącym działalność w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego.

- priorytet „Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego”, w ramach którego można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:
 - digitalizacja zasobów kultury i dziedzictwa narodowego uwzględniająca przeprowadzenie niezbędnych prac konserwatorskich;
 - udostępnianie cyfrowych zasobów za pośrednictwem urządzeń multimedialnych lub/oraz sieci rozległych (Internetu) poprzez portale internetowe;
 - przechowywanie zasobów cyfrowych z zapewnieniem trwałości i bezpieczeństwa danych cyfrowych;
- priorytet „Ochrona zabytków archeologicznych”, w ramach którego dofinansowywane są następujące rodzaje zadań:
 - ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych;
 - nieinwazyjne badania archeologiczne, nie związane z planowanymi bądź realizowanymi inwestycjami, wykorzystujące nowoczesne metody i sprzęt;
 - opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

Poza trybem określonym w Programach, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje również dotacje na badania archeologiczne, jeżeli ich przeprowadzenie jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

Dotację na przeprowadzenie badań archeologicznych otrzymać może osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zamierzająca realizować te działania, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych do przeprowadzenia działań. Zasady udzielania określone są w art. 82a i 82b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne.

Zgodnie z art. 83 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na zasadach określonych w przepisach o zasadach finansowania nauki, minister właściwy do spraw nauki może również przyznać środki finansowe na badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne lub inne badania naukowe związane z prowadzeniem prac konserwatorskich i restauratorskich przy obiektach zabytkowych.

Podsumowując, należy stwierdzić, że Krajowymi źródłami zewnętrznego finansowania są:

- dotacje Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- dotacje Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,
- dotacje gminne,
- dotacje wojewódzkie i powiatowe,
- dotacje Ministra Administracji i Cyfryzacji
- fundusz kościelny,
- programy operacyjne Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

8.2. Środki pomocowe.

Dotacje udzielane na ochronę zabytków odbywają się również przy dużym udziale zewnętrznego wsparcia finansowego, tj.:

1. źródła unijne w ramach funduszy strukturalnych,
2. źródła poza unijne,
3. Mechanizm Norweski i Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru gospodarczego.

W zakresie środków pochodzących z Unii Europejskiej, są to przede wszystkim fundusze strukturalne, dystrybuowane poprzez:

- a) Regionalne Programy Operacyjne,
- b) Program Operacyjny "Infrastruktura i Środowisko",
- c) Program Operacyjny "Innowacyjna Gospodarka",
- d) Program Operacyjny "Kapitał Ludzki",
- e) Programy „Europejskiej Współpracy Terytorialnej”.

Ponadto, ważną rolę odgrywają programy regionalne, adresowane do konkretnych regionów kraju, a także programy wspólnotowe dedykowane bezpośrednio do sektora kultury, takie jak Program „Kultura 2014 – 2020”. Istotne znaczenie mają również inicjatywy wspólnotowe, realizowane w ramach programów tj. Interreg oraz Leader+.

9. REALIZACJA I FINANSOWANIE PRZEZ GMINĘ MIASTO ZAKOPANE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW I OPIEKI NAD ZABYTEKAMI.

Na podstawie art. 81 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U.2017.2187 z późn. zm.), organ stanowiący gminy może udzielić dotacji celowych z własnych środków na prace przy zabytkach znajdujących się na terenie Gminy Miasto Zakopane. Przytoczony przepis umożliwia finansowanie prac zarówno przy zabytkach objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków, jak również ujętych w gminnej ewidencji zabytków. W obecnym momencie zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków znajdujących się na terenie miasta, zostały określone w Uchwale nr XXIII/301/2012 Rady Miasta Zakopane z dnia 1 marca 2012 r. w sprawie: zasad i trybu postępowania, udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków.

Zgodnie z treścią Uchwały, z budżetu Gminy Miasto Zakopane mogą być udzielane dotacje na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych wyłącznie przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdującym się na obszarze Gminy Zakopane, każdemu kto jest właścicielem lub posiadaczem zabytku (w oparciu o tytuł prawny do zabytku wynikający z użytkowania wieczystego, ograniczonego prawa rzeczowego, trwałego zarządu albo stosunku zobowiązaniowego), jeżeli spełnia łącznie następujące kryteria:

- 1) obiekt znajduje się w złym stanie technicznym,
- 2) obiekt posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne, kulturowe lub naukowe.

Zadania, na realizację, których może być udzielona dotacja z budżetu Gminy Miasto Zakopane to w szczególności:

- 1) przedsięwzięcia, które polegają na prowadzeniu prac konserwatorskich lub restauratorskich przy najwartościowszych i najcenniejszych, z punktu widzenia wartości dziedzictwa kulturowego i wartości artystycznej, zabytkach nieruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, będących w szczególności: układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi; dziełami architektury i budownictwa; obiektami dawnego przemysłu; zabytkowymi cmentarzami; miejscami upamiętniającymi wybitne osoby i wydarzenia historyczne.
- 2) prace konserwatorskie dotyczące zabytków ruchomych, wpisanych do rejestru zabytków, w szczególności: wybitnych dzieł dawnej sztuki (np.: polichromie, rzeźby, malarstwo sztalugowe, ołtarze), rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej; kolekcji stanowiących zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych; wytworów techniki charakterystycznych dla dawnych i nowych form gospodarki, które dokumentują poziom nauki i rozwój cywilizacyjny.
- 3) opracowanie programów prac konserwatorskich.

Dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
- 2) przeprowadzenie badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych;
- 3) wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
- 4) opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
- 5) wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego;

- 6) sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
- 7) zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
- 8) stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
- 9) odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
- 10) odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
- 11) odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych drzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
- 12) modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe;
- 13) wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
- 14) uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
- 15) działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu; 16) zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 715;
- 16) zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Dotacja może być udzielona w wysokości do 50 % nakładów koniecznych na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku. Natomiast, jeżeli zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową albo wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, dotacja może być udzielona w wysokości do 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. Ponadto, w przypadku, jeżeli stan zachowania zabytku, wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku, dotacja może być również udzielona do wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót. Dotacja na dofinansowanie prac konserwacyjnych, restauratorskich lub robót konserwatorskich może zostać stosownie obniżona, jeżeli łączna kwota dotacji udzielonych przez Gminę Miasto Zakopane i inne uprawnione organy przekroczyła wysokość 100% nakładów koniecznych na te prace lub roboty.

10. ANEKSY.

SPIS ZAŁĄCZNIKÓW:

1. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków – gmina miasto Zakopane.
2. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków – gmina miasto Zakopane.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków – gmina miasto Zakopane

➤ wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków:

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Numer stary	Numer nowy	Data decyzji
1.	ZAKOPANE	Pracownia artysty Tadeusza Brzozowskiego, lokal w budynku	Al. 1 Maja 5/13	A-533	[A-1151/M]	23.02.1988
2.	ZAKOPANE	Willa „Witkiewiczówka” wraz z otoczeniem, drewn., 1903-1904, proj. Jan Koszczyk Witkiewicz	Antałówka 9 (d. Antałówka 6)	A-52	[A-1114/M]	13.10.1946
3.	ZAKOPANE	Kapliczka „Na Bachledach” z ołtarzykiem, mur./drewn., 1870	ul. Bachledy (10a)	529	[A-1113/M]	13.06.1938
4.	ZAKOPANE	Willa „Rialto”, drewn., 1897, proj. St. Witkiewicz	ul. Chałubińskiego 5	A-578	[A-1110/M]	12.09.1988
5.	ZAKOPANE	Pensjonat „Palace”, mur., 1930–32, proj. Prot Komornicki	ul. Chałubińskiego 7	A-738	[A-406/M]	31.05.2000
6.	ZAKOPANE	Willa „Zameczek” d. „Dora”, drewn., 1896–97, proj. Z. Dobrowolski	ul. Chałubińskiego 19	A-602	[A-1107/M]	28.11.1989
7.	ZAKOPANE	Willa „Proszalowiczów”, drewn., 1932, proj. S. Meyer	ul. Chałubińskiego 27a	A-752	[A-1106/M]	01.07.1994
8.	ZAKOPANE	Kaplica p.w. MB Królowej Apostołów, rozebrana w 1997 r.	ul. Chramcówki 19	A-708	[A-1138/M]	06.12.1993
9.	ZAKOPANE	Willa „Pyszna”, drewn., 1905	ul. Chramcówki 22	A-638	[A-1104/M]	31.12.1992
10.	ZAKOPANE	Willa „Mięszowiecki”, drewn., 1905	ul. Chramcówki 24	A-627	[A-1103/M]	19.08.1991
11.	ZAKOPANE	Zespół dworca kolejowego, mur., 1900	ul. Chramcówki 35 i 35a	A-698	[A-1101/M]	07.06.1993
12.	ZAKOPANE	Zespół Pustelni św. Brata Alberta z klasztorem, kaplicą Św. Krzyża i chatką-pustelnią na Kalatówkach, drewn., 1898-1902, proj. S. Witkiewicza, A. Chmielowski	Droga Brata Alberta 1	-	[A-1]	29.10.2001
13.	ZAKOPANE	Zagroda Gąsieniców Sobczaków, drewn., 1830	Droga do Rojów 6	A-212/76 A-266	[A-1100/M] [A-1118/M]	24.12.1976 29.05.1957
14.	ZAKOPANE	Willa Jeleńskich, drewn., XIX/XXw.	Droga na Buńdówki 8	A-438	[A-1124/M]	24.01.1986
15.	ZAKOPANE	Willa „Dom Pod Jedłami”, drewn., 1897, proj. S. Witkiewicz	ul. Droga na Koziniec 1	A-48 - A-136	-- [A-1134/M]	07.12.1931 06.12.1946 25.10.1965
16.	ZAKOPANE	Willa Koziąńskich, mur., 1924 r., proj. W. Rytzel	Droga na Koziniec 8 (d. Droga na Antałówkę 8)	A-310	[A1123/M]	25.08.1981
17.	ZAKOPANE	Willa „Jutrzenka”, drewn., 1900, proj. K. Kreczmer	ul. Grunwaldzka 3	A-601	[A-1122/M]	14.09.1989
18.	ZAKOPANE	Willa „Ornak”, drewn., 1902	ul. Grunwaldzka 20	A-420	[A-1121/M]	31.01.1974
19.	ZAKOPANE	Zespół Muzeum im. Jana Kasprowicza, willa „Harenda”, drewn. 1920; mauzoleum J. Kasprowicza, mur, 1933, proj. K. Stryjeński; otoczenie ogrodowo – leśne	Harenda 12a	-	[A-1265/M]	15.06.2011

20.	ZAKOPANE	Kościół pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty (d. pw. św. Anny) na Harendzie , drewn., 1719, 1948	Harenda 14a	A-269	[A-1112/M]	14.07.1951
21.	ZAKOPANE	Willa „Bałamutka” , drewn., 1901, proj. E. Wesołowski	ul. Jagiellońska 12	A-415	[A-1120/M]	19.03.1973
22.	ZAKOPANE	d. leżakownia przy „Warszawiance” - ob. Galeria Hasióra Muzeum Tatrzańskie, drewn., 1935, proj. W. Nowakowski	ul. Jagiellońska 18b	A-282/79	[A-1119/M]	20.08.1979
23.	ZAKOPANE	Budynek murowany „Dafne I” , mur., ok. 1920 część historyzująca;	ul. Jagiellońska 32	A-710	[A-1117/M]	06.12.1993
24.	ZAKOPANE	Budynek klasztorny SS. Sercanek wraz z otoczeniem , mur. 1905-1906, proj. S. Majerski	ul. Jana Pawła II 1	-	[A-1196/M]	03.03.2010
25.	ZAKOPANE	Zagroda drewniana - chałupa mieszkalna, drewn., ok. 1900; <i>budynek gospodarczy drewniany nie istnieje, skreślony decyzją z dnia 07.11.2017r.)</i>	ul. Jana Pawła II 7 (d. os. Łukaszówki 7)	A-291	[A-1152/M]	21.07.1980
26.	ZAKOPANE	Kaplica pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jaszczurówce , drewn., 1904-1907, proj. S. Witkiewicz	Jaszczurówka (obok nr 31)	A-706	[A-1137/M]	15.11.1993
27.	ZAKOPANE	Willa „Leontynówka” , drewn., ok. 1893	Jaszczurówka 31	-	[A-1308/M]	10.10.2012
28.	ZAKOPANE	Willa „Atma” - Muzeum Karola Szymanowskiego, drewn., 1893	ul. Kasprusie 19	A-176	[A-1133/M]	14.03.1970
29.	ZAKOPANE	Willa „Czerwony Dwór” d. Władysława wraz z otoczeniem , drewn., 1902	ul. Kasprusie 27	-	[A-115/M]	10.10.2007
30.	ZAKOPANE	Zespół Starego Kościółka : kościół Matki Boskiej Częstochowskiej (d. p.w. św. Klemensa), drewn., 1847, 1850-51; kaplica Gąsieniców, mur., ok.1800; wraz z dziedzińcem /cmentarzem/ kościelnym, drzewami i ogrodzeniem	ul. Kościeliska 4	A-41	[A-1111/M]	07.12.1931
31.	ZAKOPANE	Zabudowa wschodniej części ul. Kościeliskiej - w zakresie indywidualnych wpisów drewnianych zagród przy ul. Kościeliskiej i ul. Droga do Rojów (z uwzględnieniem decyzji o skreśleniu z rejestru obiektów zlokalizowanych pod adresami: ul. Kościeliska nr 26, 73 oraz 31a budynek gospodarczo – mieszkalny)	ul. Kościeliska 12 ul. Kościeliska 23 ul. Kościeliska 37 ul. Kościeliska 38 ul. Kościeliska 40 ul. Kościeliska 42 ul. Kościeliska 43 ul. Kościeliska 44 ul. Kościeliska 45 ul. Kościeliska 52 ul. Kościeliska 66 ul. Kościeliska 76 ul. Kościeliska 78 ul. Droga do Rojów 2 ul. Droga do Rojów 6	A-266	[A-1118/M]	29.05.1957
32.	ZAKOPANE	Karczma „U Wnuka” , drewn., ok.1850	ul. Kościeliska 8	Kl.V-115/4/54	[A-1136/M]	11.08.1954
33.	ZAKOPANE	Willa „Koliba” , drewn., 1892-1893, proj. S. Witkiewicz	ul. Kościeliska 18	A-346	[A-1125/M]	02.05.1983

34.	ZAKOPANE	Chałupa Sieczków , drewn., 1865	ul. Kościeliska 52	A-436 A-266	[A-1135/M] [A-1118/M]	24.01.1986 29.05.1957
35.	ZAKOPANE	Willa „Turnia” , drewn., 1906	ul. Kościuszki 9	A-741	[A-665/M]	03.01.2001
36.	ZAKOPANE	Hotel „Marilor” , mur., 1904-1905	ul. Kościuszki 18	A-766	[A-1155/M]	14.02.1995
37.	ZAKOPANE	Willa „Obrochtówka” , drewn., 1898	ul. Kraszewskiego 10a	A-232	[A-1132/M]	07.06.1978
38.	ZAKOPANE	Kościół pw. Najświętszej Rodziny wraz z ogrodzeniem , mur., 1877-1896, proj. J.P. Dziekoński	ul. Krupówki 1a	-	[A-1232/M]	18.10.2010
39.	ZAKOPANE	d. Szkoła Przemysłu Drzewnego, ob. Technikum Budowlane , drewn., 1833	ul. Krupówki 8	A-828	[A-1131/M]	20.05.1997
40.	ZAKOPANE	Muzeum Tatrzańskie , mur., 1913-1922, proj. S. Witkiewicz, F. Mączyński	ul. Krupówki 10	A-693	[A-1130/M]	22.03.1993
41.	ZAKOPANE	Pensjonat d. „Staszeczkówka” ob. Hotel „Sabata” , drewn./mur., 1894/1986	ul. Krupówki 11 (d.nr3)	A-307	[A-1128/M]	13.04.1983
42.	ZAKOPANE	„Dworzec Tatrzański” , mur., 1903, proj. W. Beringer,	ul. Krupówki 12	A-577	[A-1129/M]	31.08.1988
43.	ZAKOPANE	„Bazar Polski” , mur., 1908-1910, proj. F. Mączyński	ul. Krupówki 41	-	[A-1271/M]	01.07.2011
44.	ZAKOPANE	willa „Poraj” d. „Marya” , drewn., 1887/1892, proj. F. Kallay	ul. Krupówki 50	A-576	[A-1127/M]	31.08.1988
45.	ZAKOPANE	Hotel „Kasprowy Wierch” d. Zakłady Wodolecznicze „Hygea” , drewn., 1890-1892	ul. Krupówki 50b	A-738	[A-1108/M]	21.03.1994
46.	ZAKOPANE	Chałupa góralska , drewn., k. XIX	ul. Krupówki 52	A-534	[A-1126/M]	10.02.1988
47.	ZAKOPANE	Willa „Ślimak” d. willa „Janina”/ „Zośka” , drewn., 1903	ul. Krupówki 77	A-512	[A-1154/M]	23.07.1987
48.	ZAKOPANE	Chałupa „Sabaty” zabudowania gospodarcze , drewn., 1849	ul. Krzeptówki 17	A-267	[A-1153/M]	03.03.1956
49.	ZAKOPANE	Lamus (spichlerz) , drewn., ok. 1890 oraz wozownia , kam., ok. 1850, w d. zespole dworskim w Kuźnicach	(działka ewid. nr 15 i 20 obr.170) Kuźnice 5 Kuźnice 8a	-	[A-49/M]	23.03.2006
50.	ZAKOPANE	Willa „Osobita” , drewn., 1901	ul. Nowotarska 20	A-557	[A-1150/M]	05.10.1992
51.	ZAKOPANE	Willa „Stara Polana” d. „Płazówka” , drewn., 1905, proj. J. Ustupski-Kubecek	ul. Nowotarska 59	A-376	[A-1149/M]	24.07.1985
52.	ZAKOPANE	Willa „Koszyta” , drewn., 1902	ul. Piłsudskiego 69	A-423	[A-1148/M]	10.09.1974
53.	ZAKOPANE	Willa „Bajka” , drewn., 1913-1927, proj. L. Winnicki	ul. Sienkiewicza 12c	A-517	[A-1147/M]	05.11.1987
54.	ZAKOPANE	Willa „Grabówka III” wraz z zabudowaniem gospodarczym , drewn., ok. 1885	ul. Sienkiewicza 31	A-780	[A-1146/M]	17.07.1995
55.	ZAKOPANE	Willa „Grabówka I” , drewn., ok. 1881	ul. Sienkiewicza 35	A-751	[A-1145/M]	30.06.1994
56.	ZAKOPANE	Willa „Malinówka” wraz z ogrodem , drewn., ok. 1920	ul. Sobczakówka 9	A-513	[A-1144/M]	23.07.1987/ 31.10.2017
57.	ZAKOPANE	Willa „Pod Wykrotem” wraz z otoczeniem , drewn., 1905-1906	os. Szymoszkowa 4	A-265	[A-1143/M]	18.11.1957
58.	ZAKOPANE	Willa „Opolanka” , mur., 1930, proj. F. Kopkowicz	ul. Tetmajera 15	A-694	[A-1141/M]	22.03.1993

59.	ZAKOPANE	Willa „Dom Doktora”, drewn., 1897	ul. Witkiewicza 19	A-596	[A-1140/M]	12.04.1989
60.	ZAKOPANE	Willa „Oksza” wraz z otoczeniem, drewn., 1894–95, proj. S. Witkiewicz	ul. Zamojskiego 25	-	[A-68/M]	06.11.2006
61.	ZAKOPANE	Willa „Jadwiniówka” wraz z otoczeniem, drewn. ok.1886	ul. Zamojskiego 32	A-437	- [A-66/M]	24.01.1986 09.10.2006
62.	ZAKOPANE	Willa „Jadwiniówka II” wraz z ogrodem, drewn., 1910, proj. T. Prauss	ul. Zamojskiego 32a	A-324	- [A-95/M]	18.04.1986 23.05.2007
63.	ZAKOPANE	Willa „Irmik” z ogrodem i budynkiem gospodarczym, drewn., 1933	ul. Zwierzyniecka 5	A-777	[A-1139/M]	05.06.1995

➤ wykaz obszarów wpisanych do rejestru zabytków:

Lp.	Miejscowość	Nazwa obszaru	Granice	Numer stary	Numer nowy	Data decyzji
64.	ZAKOPANE	Zabudowa wschodniej części ul. Kościeliskiej począwszy od Starego Cmentarza po zagrodę nr 78 włącznie	obszar zakreślony od północy biegiem potoku Cicha Woda, od południa przebiegający linią idealną wytyczoną w odległości 100 m od środka jezdni ulicy Kościeliskiej	A-266	[A-1118/M]	29.05.1957
65.	ZAKOPANE	Stary Cmentarz „Na Pęksowym Brzyzku” wraz z murem, bramą, drzewami i pomnikami /grobowcami/, ok. 1850	ul. Kościeliska 4; działka ewid. nr 440/6 obr. 6 w Zakopanem	A-56	[A-1109/M]	07.12.1931
66.	ZAKOPANE	Otoczenie zabytkowej wozowni, lamusa i krzyża żeliwnego z 1839r. w Kuźnicach w historycznych granicach dawnego założenia dworsko - parkowego	działki ewid. nr 14/3, 14/4, 15,16,17,18,19,20/1,20/2,22,23,24,25 obr. 170 Zakopane położone przy ul. Przewodników Tatrzańskich	-	[A-168/M]	19.09.2008
67.	ZAKOPANE	Teren Równi Krupowej	obszar pomiędzy ulicami Nowotarską, Sienkiewicza, Witkiewicza i 3- Maja, w granicach działek ewid. nr 30/1, 180, 724/1, 725/1,725/2, 737/13, 756, 757, 958, 957 obr. 5 w Zakopanem oraz działek ewid. nr 28/1 obr. 5 w Zakopanem z wyłączeniem części południowo – wschodniej, zgodnie z aktualną granicą zagospodarowania w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (mpzp) oraz działką ewid. nr 28/2 obr. 5 w Zakopanem wyłącznie w cz. zachodniej, zgodnie z granicą wyznaczoną w mpzp oraz z wyłączeniem działki ewid. nr 743 obr. 5 w Zakopanem	-	[A-745/M]	23.01.2001

ZAŁĄCZNIK NR 2

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do gminnej ewidencji zabytków – gmina miasto Zakopane

WYKAZ BUDYNKÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ:

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Ulica	Nr
1.	ZAKOPANE	Pracownia malarza Tadeusza Brzozowskiego, lokal w budynku; wpis do rejestru zabytków A-533 [A-1151/M] z dn.23.02.1988	Aleje 3 Maja	5/13
2.	ZAKOPANE	Willa „Witkiewiczówka” z otoczeniem, drewn., 1903-1904, proj. Jan Koszczyc Witkiewicz; wpis do rejestru zabytków A-52 [A-1114/M] z dn. 13.10.1946	Antałówka	9
3.	ZAKOPANE	Budynek drewn., 2 ćw. XX w.	Antałówka	12
4.	ZAKOPANE	Willa „Śmigło”, drewn., ok. 1935	Antałówka	13
5.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Antałówka	14
6.	ZAKOPANE	Willa „Zofianka”, drewn., 1938	Antałówka	15
7.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Antałówka	17
8.	ZAKOPANE	Zagroda, drewn., ok. I. 40. XX w.	Antałówka	26
9.	ZAKOPANE	Willa „Wichura”, drewn. 1932	Antałówka	35
10.	ZAKOPANE	Willa „Alma” d. „Skierka”, drewn., ok. 1932	Antałówka na Wierch	3
11.	ZAKOPANE	Willa „Carpathia”, drewn., 2 ćw. XX w.	Antałówka na Wierch	7
12.	ZAKOPANE	Willa „Orion”, drewn., ok. 1925	Antałówka na Wierch	13
13.	ZAKOPANE	Willa „Bajbuza”, drewn., ok. 1935	Antałówka na Wierch	32
14.	ZAKOPANE	Willa „Kamilówka”, drewn., ok. 1930	Antałówka na Wierch	30
15.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny „Jasna”, drewn., ok. 1910	Asnyka Adama	3
16.	ZAKOPANE	Willa „Śnieżka”, mur., ok. 1910	Asnyka Adama	4
17.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny „Storczyk”, drewn., ok. 1905	Asnyka Adama	7
18.	ZAKOPANE	Kapliczka „Na Bachledach” z ołtarzykiem, mur./drewn., 1870, ul. Bachledy (10a); wpis do rejestru zabytków 529 [A-1113/M] z dn. 13.06.1938	Bachledy	(10a)
19.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny, drewn, ok. 1950	Bachledy	1a
20.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny, drewn, ok. 1950	Bachledy	1b
21.	ZAKOPANE	Zagroda dwubudynkowa, drewn., ok. 1910	Bachledy	4
22.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny z częścią gospodarczą, drewn., 2 ćw. XX w.	Bachledy	5a
23.	ZAKOPANE	Zagroda jednobudynkowa, drewn., ok. 1894	Bachledy	10
24.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny z częścią gospodarczą, drewn., ok. 1920	Bachledy	11
25.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny z częścią gospodarczą, drewn., ok. 1915	Bachledy	14
26.	ZAKOPANE	Chałupa i budynek gospodarczy, drewn, 4 ćw. XIX w.	Bachledy	15

27.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Bachledy	19
28.	ZAKOPANE	Zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Bachledy	20
29.	ZAKOPANE	Zagroda, drewn., ok. 1930	Bachledy	22
30.	ZAKOPANE	Zagroda jednobudynkowa, 2 poł. XIX w.	Bachledy	23
31.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny z częścią gospodarczą, drewn., 1 poł. XX w.	Bachledy	25
32.	ZAKOPANE	Chałupa z częścią gospodarczą, drewn., ok. 1932	Bachledy	30
33.	ZAKOPANE	Zagroda, drewn., ok. 1935	Bachledy	33
34.	ZAKOPANE	Willa „Juhás”, drewn./mur., 1 poł. XX w.	Bachledy Klimka	2
35.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny, mur., l. 50-60. XX w	Bachledy Klimka	3
36.	ZAKOPANE	Willa „Jutrzenka, drewn. 1 poł. XX w.	Bachledy Klimka	4
37.	ZAKOPANE	Hotel „Imperial”, mur., 1927	Balzera Oswalda	1
38.	ZAKOPANE	Willa „Korniłowiczówka”, drewn., 4 ćw. XIX w	Balzera Oswalda	2
39.	ZAKOPANE	Willa „Korniłowiczów”, drewn., ok. 1900	Balzera Oswalda	4
40.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny „Lasek”, drewn., ok. 1897	Balzera Oswalda	5
41.	ZAKOPANE	Budynek mieszkalny, drewn., ok. 1914	Balzera Oswalda	10
42.	ZAKOPANE	Willa „Limba”, drewn. 1923	Balzera Oswalda	12
43.	ZAKOPANE	Uniwersytecki Szpital Ortopedyczno – Rehabilitacyjny, mur., 1923-1926, proj. Jan Koszczyk Witkiewicz	Balzera Oswalda	15
44.	ZAKOPANE	oficyna d. Sanatorium KBK, mur., 1928	Balzera Oswalda	15
45.	ZAKOPANE	willa „Dadejówka”, drewn., ok. 1925	Balzera Oswalda	15
46.	ZAKOPANE	portiernia d. Sanatorium KBK, mur./drewn., 1928	Balzera Oswalda	15
47.	ZAKOPANE	willa „U Hanika”, drewn., pocz. XX w.;	Balzera Oswalda	15
48.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1896	Balzera Oswalda	16
49.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1926	Balzera Oswalda	17
50.	ZAKOPANE	budynek gospodarczy, drewn. pocz. XX w.	Balzera Oswalda	17a
51.	ZAKOPANE	willa „Św. Tereni”, drewn., pocz. XX w.;	Balzera Oswalda	17b
52.	ZAKOPANE	willa „Amica”, mur., ok. 1939	Balzera Oswalda	36
53.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Bilinówka	2
54.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., k. XIX w.	Bilinówka	4
55.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., k. XIX w.	Bilinówka	5
56.	ZAKOPANE	chałupa, drewn, 1931	Bilinówka	11
57.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Bilinówka	20
58.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Bilinówka	22
59.	ZAKOPANE	willa „Peretka”, drewn. 1 ćw. XX w.	Bilinówka	23

60.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1938	Bilinówka	24
61.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935;	Bogdańskiego	3
62.	ZAKOPANE	willa „Osa”, drewn., ok. 1930	Bogdańskiego	4
63.	ZAKOPANE	willa „Zawada”, drewn., 1935	Bogdańskiego	6
64.	ZAKOPANE	willa „Monte Casino”, drewn. ok. 1930	Bogdańskiego	6a
65.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1935	Bogdańskiego	9
66.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Bogdańskiego	10
67.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Bogdańskiego	11
68.	ZAKOPANE	willa „Kokocytka”, drewn., ok. 1935	Bogdańskiego	13
69.	ZAKOPANE	willa „Casaloma”, drewn., ok. 1935, proj. F. Kopkowicz	Bogdańskiego	16
70.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Bogdańskiego	20
71.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Broniewskiego	11
72.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Broniewskiego	15a
73.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Broniewskiego	21
74.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Broniewskiego	23
75.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drewn., pocz. XX w.	Bogówka	14
76.	ZAKOPANE	willa „Halna”, drewn., ok. 1920	Brzegi Wojciecha	1
77.	ZAKOPANE	willa „Jasiówka”, drewn. ok. 1928	Brzegi Wojciecha	2
78.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Brzegi Wojciecha	5a
79.	ZAKOPANE	willa „Jodła”, drewn., ok. 1935	Brzegi Wojciecha	6
80.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1910, proj. E. Wesółowski	Brzozowa	21
81.	ZAKOPANE	willa „Kondradówka”, drewn., ok. 1902	Brzozowa	23
82.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Zakątek”, drewn., ok. 1890	Brzozowa	37
83.	ZAKOPANE	kościół pw. MB Królowej Świata, drewn., 1956–68	Bulwary Słowackiego	2
84.	ZAKOPANE	willa „Gencjana”, drewn./mur., ok. 1960	Bulwary Słowackiego	6c
85.	ZAKOPANE	willa „Skaut”, drewn., ok. 1915	Bulwary Słowackiego	7
86.	ZAKOPANE	hotel „Bristol”, mur., 1923–27, proj. Z. Ostafin	Bulwary Słowackiego	9
87.	ZAKOPANE	willa „Cyganeczka”, drewn./mur., 1927	Bulwary Słowackiego	10
88.	ZAKOPANE	willa „Strzelista”, drewn. 1929, proj. A. Hełm - Pirgo	Bulwary Słowackiego	12
89.	ZAKOPANE	dom wypoczynkowy „Bankowiec”, mur., 1926, proj. A. Hełm - Pirgo	Bulwary Słowackiego	14
90.	ZAKOPANE	willa „Rymanówka”, mur., ok. 1916	Bulwary Słowackiego	16
91.	ZAKOPANE	willa „Pod Niedźwiadkiem”, drewn./mur., ok. 1921	Bulwary Słowackiego	17
92.	ZAKOPANE	willa „Jawor”, mur., ok. 1925	Bulwary Słowackiego	18
93.	ZAKOPANE	pensjonat „Sfinks”, drewn., ok. 1925	Bulwary Słowackiego	20

94.	ZAKOPANE	chałupa przy karczmie „Przy Młynie”, drewn., pocz. XX w.	Bulwary Słowackiego	23
95.	ZAKOPANE	willa „Kosówka”, drewn., pocz. XX w.	Bulwary Słowackiego	24
96.	ZAKOPANE	willa „Dom św. Józefa”, drewn., 1 ćw. XX w.	Bulwary Słowackiego	26
97.	ZAKOPANE	willa dra K. Kasperowicza, drewn., 1938, proj. F. Kopkowicz	Bulwary Słowackiego	29
98.	ZAKOPANE	willa „św. Antoniego”, drewn., 1902	Bulwary Słowackiego	33
99.	ZAKOPANE	willa „Fortunka”, drewn., XIX/XX w.	Bulwary Słowackiego	36
100.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1900	Bulwary Słowackiego	37
101.	ZAKOPANE	willa „Jaworzynka”, drewn., ok. 1910	Bulwary Słowackiego	38
102.	ZAKOPANE	chałupa „chata Tea”, drewn., 1872	Bulwary Słowackiego	39
103.	ZAKOPANE	willa „Halina”, drewn., ok. 1880	Bulwary Słowackiego	40
104.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1900	Bulwary Słowackiego	42
105.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1900	Bulwary Słowackiego	43
106.	ZAKOPANE	stacja transformatorowa murowana, przed 1920, proj. E Wesołowski	Bulwary Słowackiego	B/N
107.	ZAKOPANE	willa „Bezimienna”, drewn., ok. 1890	Chałubińskiego	3
108.	ZAKOPANE	willa „Niezapominajka”, drewn., ok. 1890	Chałubińskiego	3a
109.	ZAKOPANE	willa „Rialto”, drewn., 1897, proj. St. Witkiewicz ul. Chałubińskiego 5; wpis do rejestru zabytków A-578 [A-1110/M] z dn.12.09.1988	Chałubińskiego	5
110.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1925	Chałubińskiego	6 i 6a
111.	ZAKOPANE	pensjonat „Palace”, mur., 1930–32, proj. Prot Komornicki; wpis do rejestru zabytków A-738 [A-406/M] z dn.31.05.2000	Chałubińskiego	7
112.	ZAKOPANE	willa, mur. ok. 1935	Chałubińskiego	8a
113.	ZAKOPANE	willa „Lalka”, drewn., 1923	Chałubińskiego	10
114.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1905	Chałubińskiego	12
115.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1934	Chałubińskiego	14
116.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1885	Chałubińskiego	16
117.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Florida” („Saryusz”), drewn., 1910	Chałubińskiego	17
118.	ZAKOPANE	willa „Zameczek” (d. „Dora”), drewn., 1896–97, proj. Z. Dobrowolski; wpis do rejestru zabytków A-602 [A-1107/M] z dn.28.11.1989	Chałubińskiego	19
119.	ZAKOPANE	willa „Jurand”, drewn., ok. 1890	Chałubińskiego	20
120.	ZAKOPANE	willa „Zbyszko” (d. „Janina”), drewn., ok. 1890	Chałubińskiego	21
121.	ZAKOPANE	drewn., 1 ćw. XX w.	Chałubińskiego (d. Droga do Bristolu 6),	21b
122.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Chałubińskiego	21c
123.	ZAKOPANE	willa „Stokrotka”, drewn., ok. 1902	Chałubińskiego	25
124.	ZAKOPANE	pensjonat „Renaissance”, d. „Postęp”, mur., 1928–29, proj. Z. Ostafin	Chałubińskiego	26

125.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Chałubińskiego	27
126.	ZAKOPANE	willa „Proszalowiczów”, drew., 1932, proj. S. Meyer; wpis do rejestru zabytków A-752 [A-1106/M] z dn. 01.07.1994	Chałubińskiego	27a
127.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1910	Chałubińskiego	32
128.	ZAKOPANE	willa „Cis”, drew., ok. 1925	Chałubińskiego	34
129.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Chałubińskiego	34a
130.	ZAKOPANE	budynek d. leśniczówki, drew., ok. 1885	Chałubińskiego	37
131.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1905	Chałubińskiego	39
132.	ZAKOPANE	dom drewniany, ok. 1920	Chałubińskiego	39a
133.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1860	Chałubińskiego	42
134.	ZAKOPANE	pomnik dra Tytusa Chałubińskiego, 1901-1903, proj. S. Witkiewicz, rzeźby J. Nalborczyk	Chałubińskiego i Zamoyskiego	
135.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Chłabówka (Górna)	4
136.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Chłabówka (Górna)	6
137.	ZAKOPANE	zagroda, drew., pocz. XX w	Chłabówka (Górna)	8
138.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925 r.;	Chłabówka (Górna)	9
139.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gosp., drew., ok. 1925 r.;	Chłabówka (Górna)	10
140.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drew., 1 ćw. XX w	Chłabówka (Górna)	19
141.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., po 1950	Chłabówka (Górna)	20a
142.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 ćw. XX w.	Chłabówka (Górna)	24
143.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drew. 1 poł. XX w.	Chłabówka (Dolna)	36
144.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, ok. 1927	Chłabówka (Dolna)	37
145.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1955	Chłabówka (Dolna)	39
146.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 1 poł. XX w.	Choćkowskie	1a i 1b
147.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 1 ćw. XX w	Choćkowskie	2
148.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 ćw. XX w.	Choćkowskie	6a
149.	ZAKOPANE	zespół budynków gospodarczych, drew., pocz. XX w.	Choćkowskie	działka ew. nr 9/3, 14, 21 obr. 27)
150.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew./mur., ok. 1910	Chramcówki	2
151.	ZAKOPANE	willa „Anna”, drew., ok. 1905	Chramcówki	6
152.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1930	Chramcówki	9
153.	ZAKOPANE	willa „Małgorzatka”, mur., ok. 1926	Chramcówki	9a
154.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1920;	Chramcówki	10
155.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Chramcówki	10a

156.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1900	Chramcówki	11
157.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drewn., 1900	Chramcówki	11a
158.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1923	Chramcówki	11f
159.	ZAKOPANE	chałupa „Stara chata”, drewn., ok. 1933, przeniesiona w 1997r. z Cichego Górnego	Chramcówki	12b
160.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn. ok. 1925	Chramcówki	13
161.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn. ok. 1930;	Chramcówki	13a
162.	ZAKOPANE	willa „Polonia”, drewn., 1905	Chramcówki	14
163.	ZAKOPANE	d. zakład Wodolecznicy dra Chramca, mur., 1914, proj. J. Peroś	Chramcówki	15
164.	ZAKOPANE	willa „Pod Matka Boską”, drewn., 1897-1898, proj. Z. Dobrowolski	Chramcówki	15b
165.	ZAKOPANE	Kaplica p.w. MB Królowej Apostołów, rozebrana w 1997 r.; wpis do rejestru zabytków A-708 [A-1138/M] z dn. 06.12.1993	Chramcówki	19
166.	ZAKOPANE	willa „Krokosówka” (d. „Sas”), drewn., ok. 1910	Chramcówki	19b
167.	ZAKOPANE	willa „Pyszna”, drewn., 1905; wpis do rejestru zabytków A-638 [A-1104/M] z dn. 31.12.1992	Chramcówki	22
168.	ZAKOPANE	willa „Mięszowicki”, drewn., 1905; wpis do rejestru zabytków A-627 [A-1103/M] z dn. 19.08.1991	Chramcówki	24
169.	ZAKOPANE	pensjonat „Gerlach” (d. „Gladiola”), mur., ok. 1930, proj. F. Kotoński	Chramcówki	25
170.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Chramcówki	25a
171.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn./, tynk., ok. 1920	Chramcówki	25b
172.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1936	Chramcówki	25c
173.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Chramcówki	26
174.	ZAKOPANE	willa „Cisówka”, drewn., ok. 1939	Chramcówki	27a
175.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Chramcówki	31
176.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1925	Chramcówki	32
177.	ZAKOPANE	kamienica, d. „Dworek”, mur., ok. 1930, proj. F. Kotoński	Chramcówki	34
178.	ZAKOPANE	zespół dworca kolejowego, mur., 1900; wpis do rejestru zabytków A-698 [A-1101/M] z dn. 07.06.1993	Chramcówki	35 i 35a
179.	ZAKOPANE	budynek gospodarczy, drewn., ok. 1925	Chyców Potok	9
180.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i budynek gospodarczy, drewn., 1926/1928	Chyców Potok	11
181.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1937	Chyców Potok	12
182.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i budynki gospodarcze, drewn., ok. 1915	Chyców Potok	18
183.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Chyców Potok	22
184.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1955;	Chyców Potok	23
185.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drewn.	Ciąglówka	2
186.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Ciąglówka	2a

187.	ZAKOPANE	willa „Grażyna”, drew., 1902, proj. S. Witkiewicz	Ciągłówka	7
188.	ZAKOPANE	domek służbowy dawnego sanatorium „Pomocy Bratniej”, ob. „Dyrektorówka”, drew., 1926;	Ciągłówka	8
189.	ZAKOPANE	d. sanatorium Akademickie, mur., 1928-1931, proj. J. Gałęzowski, L. Winnicki	Ciągłówka	9
190.	ZAKOPANE	d. Sanatorium Nauczycielskie, mur., 1924-1926, proj. Z. Ostafin	Ciągłówka	11
191.	ZAKOPANE	d. portiernia, drew., 1926, proj. Z. Ostafin	Ciągłówka	11
192.	ZAKOPANE	domek służbowy, mur., ok. 1927	Ciągłówka	11
193.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Ciągłówka	16
194.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 1 ćw. XX w.	Ciągłówka	21
195.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Ciągłówka	22
196.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Ciągłówka	26
197.	ZAKOPANE	chałupa, drew., pocz. XX w.	Ciągłówka	27
198.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Ciągłówka	29
199.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., XIX/XX w.	Ciągłówka	33
200.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Ciągłówka	34
201.	ZAKOPANE	chałupa, drew., pocz. XX w.	Ciągłówka	35
202.	ZAKOPANE	chałupa, drew., pocz. XX w.	Ciągłówka	39
203.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Ciągłówka	40
204.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Cichej Wody	3
205.	ZAKOPANE	chałupa i bud. gospodarcze, pocz. XX w.	Cichej Wody	8
206.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1910	Curzydły Władysława	3
207.	ZAKOPANE	willa „Elżbieta”, mur., ok. 1935	Curzydły Władysława	4
208.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1932	Curzydły Władysława	6
209.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Curzydły Władysława	7
210.	ZAKOPANE	d. pawilon pensjonatu „Jordanówka”, drew., ok. 1885	Curzydły Władysława	8
211.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 1 ćw. XX w.	Cyrhla	1
212.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Cyrhla	5
213.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-gospodarczy, drew., ok. 1930	Cyrhla	7
214.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 1929	Cyrhla	11
215.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1955 r.	Cyrhla	12a
216.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Cyrhla	13a
217.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1960 r.	Cyrhla	14a
218.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drew., ok. 1925	Cyrhla	15
219.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1960	Cyrhla	19a

220.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., pocz. XX w.	Cyrhla	20g
221.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Cyrhla	21
222.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Cyrhla	24
223.	ZAKOPANE	restauracja „Siedem Kotów”, drewn., ok. 1920	Cyrhla	25
224.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, ok. 1955 r.	Cyrhla	26
225.	ZAKOPANE	chałupa i budynek gospodarczy, drewn., ok. 1910/1920	Cyrhla	27
226.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., ok. 1935	Cyrhla	27a
227.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., pocz. XX w.	Cyrhla	28
228.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Cyrhla	29
229.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1931	Cyrhla	32
230.	ZAKOPANE	d. Dom Wczasowy „Łączność”, mur./drewn., 1942	Cyrhla	34
231.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zespole d. D.W. „Łączność”, drewn., ok. 1935	Cyrhla	34
232.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Cyrhla	35
233.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., 1962	Cyrhla	36a
234.	ZAKOPANE	willa „Baśka”, drewn., 1936	Cyrhla	38
235.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., 1938	Cyrhla	44
236.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn./mur, ok. 1930	Cyrhla	51
237.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., ok. 1955	Cyrhla	51a
238.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., ok. 1948	Cyrhla	52
239.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., ok. 1947	Cyrhla	54
240.	ZAKOPANE	szafasy na, drewn., 1 ćw. XX w.	Cyrhla	dz. ewid. nr 192, 249, 231 obręb 52
241.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Czecha Bronisława	2
242.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Czecha Bronisława	3
243.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w	Czecha Bronisława	5
244.	ZAKOPANE	willa „Hanusia”, drewn., 1930	Czecha Bronisława	7
245.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1915	Do Samków	7
246.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Do Samków	8
247.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Do Samków	19
248.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Do Tadzianów	37
249.	ZAKOPANE	Zespół Pustelni św. Brata Alberta z klasztorem, kaplicą św. Krzyża i chatką-pustelnią na Kalatówkach, drewn., 1898-1902, proj. S. Witkiewicza, A. Chmielowski; wpis do rejestru zabytków [A-1] z dn. 29.10.2001	Droga Brata Alberta	1

250.	ZAKOPANE	Hotel Górski na Kalatówkach, mur., 1938, proj. J. Jaworski	Droga Brata Alberta	3
251.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny „Lili”, drew., ok. 1930	Droga do Białego	8
252.	ZAKOPANE	willa „Słowianka”, drew., 1924	Droga do Białego	10
253.	ZAKOPANE	willa „Astoria”, mur., ok. 1930	Droga do Białego	12
254.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1925	Droga do Białego	14
255.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur./drewn., 1948	Droga do Białego	16
256.	ZAKOPANE	willa „Irusia”, mur./drewn., ok. 1930	Droga do Białego	18a
257.	ZAKOPANE	pensjonat „Pan Tadeusz”, mur. ok. 1930	Droga do Białego	20
258.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., ok. 1910	Droga do Daniela	1
259.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drew., ok. 1910	Droga do Daniela	2
260.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1912	Droga do Daniela	3
261.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, ok. 1890	Droga do Daniela	4
262.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925;	Droga do Daniela	6
263.	ZAKOPANE	zagroda trzybudynkowa, drew., XIX/XX w.	Droga do Daniela	9
264.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Droga do Daniela	12
265.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Droga do Daniela	14
266.	ZAKOPANE	willa „Śmigła”, drew., ok. 1955	Droga do Daniela	14b
267.	ZAKOPANE	willa „Elżbieta”, drew., ok. 1928	Droga do Daniela	18
268.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1950	Droga do Daniela	22
269.	ZAKOPANE	ształy na dz. nr 487/3 i 487/ 4 obr. 9, drew., XIX/XX w.	Droga do Daniela	
270.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 ćw. XX w.	Droga do Olczy	1
271.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1905	Droga do Olczy	8
272.	ZAKOPANE	willa „Cicha”, drew., ok. 1895	Droga do Olczy	18
273.	ZAKOPANE	willa „Maja”, drew., ok. 1930	Droga do Olczy	19
274.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 poł. XX w.	Droga do Olczy	19a
275.	ZAKOPANE	willa „Spokojna”, drew., ok. 1925 r.	Droga do Olczy	20
276.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 poł. XX w.	Droga do Olczy	21a
277.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Droga do Olczy	22
278.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Droga do Olczy	22d
279.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1936	Droga do Olczy	22e
280.	ZAKOPANE	willa „Kaprys”, drew., ok. 1925	Droga do Olczy	22g
281.	ZAKOPANE	d. Pensjonat „Lwowianka”, mur., ok. 1925	Droga do Olczy	26
282.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, ok. 1935	Droga do Olczy	30b
283.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1950	Droga do Olczy	34

284.	ZAKOPANE	willa „Piotrkowianka”, drew., ok. 1930	Droga do Olczy	36
285.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1910	Droga do Rojów	1a
286.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1900; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Droga do Rojów	2
287.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drew., ok. 1890	Droga do Rojów	3
288.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. połowy XX w.	Droga do Rojów	4
289.	ZAKOPANE	zagroda Gąsieniców Sobczaków, drew., 1830; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957 oraz A-212/76 [A-1100/M] z dn. 24.12.1976	Droga do Rojów	6
290.	ZAKOPANE	zagroda dwubudynkowa, drew., ok. 1875 /rozbiórka cz. gospodarczej/	Droga do Rojów	8
291.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1933;	Droga do Rojów	11
292.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., ok. 1879	Droga do Rojów	11c
293.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Droga do Rojów	12
294.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1900	Droga do Rojów	13
295.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Droga do Rojów	14
296.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1938-39	Droga do Rojów	19
297.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drew., ok. 1920	Droga do Rojów	20
298.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Droga do Rojów	21
299.	ZAKOPANE	chałupa, drew., ok. 1900	Droga do Rojów	22
300.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Droga do Walczaków	8
301.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1938	Droga do Walczaków	14a
302.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1932	Droga do Walczaków	19
303.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Droga do Walczaków	21
304.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Droga do Walczaków	24
305.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Droga do Walczaków	25a
306.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drew., ok. 1926	Droga do Walczaków	33
307.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Droga do Walczaków	35
308.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 poł. XX w.	Droga do Walczaków	42a
309.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Droga do Walczaków	45
310.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Droga do Wantuli	1
311.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Droga do Wantuli	2
312.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Droga do Wantuli	3
313.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1910	Droga do Wantuli	5
314.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1910	Droga do Wantuli	6
315.	ZAKOPANE	willa „Wantule”, drew., 1927-1930	Droga do Wantuli	7
316.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1909	Droga do Wantuli	9a

317.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, ok. 1925	Droga do Wantuli	10
318.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Droga do Wantuli	12
319.	ZAKOPANE	willa „Koci Zamek”, drewn., 1 ćw. XX w.	Droga na Antałówkę	2
320.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1935	Droga na Antałówkę	3
321.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.;	Droga na Antałówkę	4
322.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., k. XIX w	Droga na Antałówkę	5
323.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Droga na Antałówkę	6
324.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Droga na Antałówkę	8
325.	ZAKOPANE	budynek gospodarczy, drewn., k. XIX w.	Droga na Antałówkę	8a
326.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Droga na Antałówkę	11
327.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur./drewn., ok. 1930	Droga na Buńdówki	11a
328.	ZAKOPANE	chałupa „Wojciakówka” i budynek gospodarczy, drewn., ok. 1920	Droga na Buńdówki	2
329.	ZAKOPANE	d. stolarnia Błachuta, drewn., ok. 1920	Droga na Buńdówki	3
330.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 1904	Droga na Buńdówki	4
331.	ZAKOPANE	chałupa i budynek gospodarczy, drewn., 1887	Droga na Buńdówki	6
332.	ZAKOPANE	willa Jeleńskich, drewn., XIX/XX w.; wpis do rejestru zabytków A-438 {A-1124/M} z dn. 24.01.1986	Droga na Buńdówki	8
333.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 1869 r.	Droga na Buńdówki	9
334.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1914	Droga na Buńdówki	11
335.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1955	Droga na Buńdówki	12
336.	ZAKOPANE	willa „Storczyk”, ok. 1 ćw. XX w.	Droga na Bystre	1
337.	ZAKOPANE	kamienica „Kozakówka”, mur., 1924	Droga na Bystre	5
338.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1939	Droga na Bystre	6
339.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn./mur; ok. 1955	Droga na Bystre	6a
340.	ZAKOPANE	willa „Krzesanica”, mur., 1913, proj. Z. Ostafin	Droga na Bystre	7a
341.	ZAKOPANE	willa „Margot”, drewn., 1 ćw. XX w.	Droga na Bystre	8
342.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1929, proj. L. Kopkowicz;	Droga na Bystre	10
343.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur./drewn., 1959 r., proj. L. Kopkowicz	Droga na Bystre	12
344.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1901	Droga na Bystre	14
345.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn./mur, 1 ćw. XX w.;	Droga na Bystre	16
346.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny. 1 poł. XX w.	Droga na Bystre	18b
347.	ZAKOPANE	willa „Dom pod Jedłami”: willa drewniana, drewn. studnia, oficyna (nie istnieje), 1897, proj. S. Witkiewicz; wpis do rejestru zabytków A-48 z dn. 07.12.1931, z dn. 06.12.1946 oraz A-135 [A-1134/M] z dn. 25.10.1965	Droga na Kozinieć	1
348.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur./drewn., ok. 1956	Droga na Kozinieć	1a

349.	ZAKOPANE	willa „Krzysia”, mur., ok. 1920	Droga na Koziniec	2
350.	ZAKOPANE	willa Koziąskich (Cyrankiewiczza), mur., 1924 r., proj. W. Rytzel; wpis do rejestru zabytków A-310 [A-1123/M] z dn. 25.08.1981	Droga na Koziniec (d. Droga na Antałówkę 8)	8
351.	ZAKOPANE	budynek garażowy przy willi Koziąskich, 1924 r., proj. W. Rytzel	Droga na Koziniec (d. Droga na Antałówkę 8)	8
352.	ZAKOPANE	Stacja transformatorowa, mur., 1919, proj. E. Wesółowski	Droga na Koziniec	8
353.	ZAKOPANE	chałupa, drew., ok. 1910	Droga na Szymaszkową	8
354.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1950	Droga na Szymaszkową	10
355.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1910	Droga na Szymaszkową	12
356.	ZAKOPANE	willa „Lara”, ok. 1935	Droga na Wierch	2
357.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1890	Droga na Wierch	3
358.	ZAKOPANE	willa „Rawa”, drew., 1930	Droga na Wierch	4
359.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1928	Droga na Wierch	4a
360.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drew., 1923	Droga na Wierch	5
361.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1925	Droga na Wierch	7
362.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1950	Droga na Wierch	9
363.	ZAKOPANE	restauracja, mur./drew., 1938, proj. A. Romanowicz, J. Szwemin	Droga Zubka Stanisława	8
364.	ZAKOPANE	górną stacją kolejki na Gubałówkę, 1938, proj. W. Stokowski	Droga Zubka Stanisława	10
365.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, 1 poł. XX w.	Droga Zubka Stanisława	9
366.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 1 ćw. XX w.	Galicówka	2
367.	ZAKOPANE	nr ewid.: 69-38.1, 69-41.1, 69-42.1, 58-70.1 (Galicówka 5), zespół szafasów – 9 budynków gospodarczych, drew. 1 ćw. XX w	Galicówka	
368.	ZAKOPANE	zagroda drewniana, 1 ćw. XX w.	Gawłaki	1
369.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 poł. XX w	Gawłaki	2
370.	ZAKOPANE	budynek drewniany, 1 ćw. XX w.	Gawłaki	3
371.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 1 ćw. XX w.	Gawłaki	5
372.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drew., ok. 1880	Gawłaki	6
373.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., 1 poł. XX w.	Gawłaki	9
374.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1938	Gawłaki	12
375.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., ok. 1910	Gawłaki	13
376.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., pocz. XX w	Gawłaki	14
377.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Gawłaki	17
378.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, 2 ćw. XX w.	Gawłaki	18
379.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., ok. 1905	Gawłaki	22

380.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-gospodarczy, drewn., ok. 1930	Gawlaki	23
381.	ZAKOPANE	d. hotel „Centralny”, mur., 1906	Generała Galicy;Krupówki	1;28
382.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1900 r.;	Generała Galicy	4
383.	ZAKOPANE	kamienica „Kresy”, (d. „Hotel Warszawski”), mur., 1908	Generała Galicy	8
384.	ZAKOPANE	willa „Pod Sokołem”, drewn./mur., ok. 1890	Gimnazjalna	5
385.	ZAKOPANE	willa „Jasna”, drewn., ok. 1925	Gimnazjalna	6a
386.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Gimnazjalna	6b
387.	ZAKOPANE	kamienica d. Ubezpieczalnia, mur., 1927-1931	Gimnazjalna	8
388.	ZAKOPANE	sanatorium d. „Odrodzenie”, mur., 1927-1932, proj. W. Krzyżanowski	Gładkie	1a
389.	ZAKOPANE	willa „Lituania”, drewn., ok. 1900	Gładkie	1b
390.	ZAKOPANE	budynek drewniany, 1 poł. XX w	Gładkie	2a
391.	ZAKOPANE	willa „Słoneczna”, k. XIX w	Gładkie	3a
392.	ZAKOPANE	willa „Otok”, ok. 1930	Gładkie	6
393.	ZAKOPANE	willa „Atlas”, ok. 1930	Gładkie	6a
394.	ZAKOPANE	zagroda Gąsieniców – Byrcynów - dom i budynek gospodarczy (drerw.), piwnica kam.- drewniana, ok. 1832	Gładkie	10
395.	ZAKOPANE	chałupa i stodoła, piwnica, drewn., 1864	Gładkie	11
396.	ZAKOPANE	kapliczka nad potokiem, drewn., k. XIX w.	Gładkie	
397.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1960	Gładkie	15
398.	ZAKOPANE	pensjonat „Marzenie”, mur., ok. 1930	Goszczyńskiego Seweryna	3
399.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn./tynk., ok. 1935	Goszczyńskiego Seweryna	6
400.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Goszczyńskiego Seweryna	15
401.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Goszczyńskiego Seweryna	19
402.	ZAKOPANE	willa „Jutrzenka”, drewn., 1900, proj. K. Kreczmer; wpis do rejestru zabytków A-601 [A-1122/M] z dn. 14.09.1989	Grunwaldzka	3
403.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1935	Grunwaldzka	4
404.	ZAKOPANE	willa „Hel”, mur., ok. 1930, proj. Adam Hełm-Pirgo	Grunwaldzka	5a
405.	ZAKOPANE	willa „Hanka”, drewn., 1911	Grunwaldzka	7
406.	ZAKOPANE	pensjonat „Pod Berłami” (d. „Excelsior”), mur., 1931	Grunwaldzka	9
407.	ZAKOPANE	pensjonat „Carlton”, mur., 1933	Grunwaldzka	11
408.	ZAKOPANE	willa „Boryna”, mur., ok. 1923, proj. F. Kopkowicz	Grunwaldzka	14
409.	ZAKOPANE	willa d. „Pogoń”, mur., ok. 1925	Grunwaldzka	15
410.	ZAKOPANE	willa „Ela”, mur., ok. 1924, proj. F. Kopkowicz	Grunwaldzka	16

411.	ZAKOPANE	willa „Ornak”, drew., 1902; wpis do rejestru zabytków A-420 [A-1121/M] z dn. 31.01.1974	Grunwaldzka	20
412.	ZAKOPANE	willa „Iskra”, ok. 1930	Grunwaldzka	22
413.	ZAKOPANE	willa „Stylowa”, drew., ok. 1925	Grunwaldzka	23
414.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew./mur., ok. 1930	Grunwaldzka	23a
415.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1933-1934, proj. P. Komornicki	Grunwaldzka	23b
416.	ZAKOPANE	willa „Melitton”, drew., ok. 1930	Grunwaldzka	23c
417.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Grunwaldzka	23d
418.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Grunwaldzka	24
419.	ZAKOPANE	d. szałas, drew., pocz. XX w.;	Gubałówka	bn.
420.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1935	Gubałówka	188
421.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1925	Gubałówka	189
422.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1930	Gubałówka	190
423.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1899	Gubałówka	201
424.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1920	Gubałówka	207
425.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1925	Gubałówka	211
426.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1945	Gubałówka	213
427.	ZAKOPANE	kapliczka przydrożna położona koło mostu, ok. 1935 r.	Guty	bn.
428.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., 1914	Guty	2
429.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 poł. XX w.	Guty	4
430.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 poł. XX w.	Guty	15
431.	ZAKOPANE	willa drewniana i bud. gospodarczy, 1922	Guty	16
432.	ZAKOPANE	schronisko „Murowaniec”, kam., 1920-1925, proj. Z. Kalinowski, K. Siciński	Hala Gąsienicowa	
433.	ZAKOPANE	schronisko na Hali Kondratowej, drew., 1947-48, rozbudowa 1950, proj. B. Laszczka	Hala Kondratowa	
434.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., , 1 ćw. XX w	Harenda	1
435.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 1907	Harenda	2
436.	ZAKOPANE	zagroda jedno budynkowa, drew., pocz. XX w.	Harenda	4
437.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drew., pocz. XX w.	Harenda	6
438.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Harenda	7
439.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., , 2 ćw. XX w.	Harenda	7a
440.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Harenda	8
441.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Harenda	9
442.	ZAKOPANE	zespół Muzeum Jana Kasprowicza: willa „Harenda”, drew., 1920; Mauzoleum Jana Kasprowicza na Harendzie, mur., 1927-33, proj. K. Stryjeński; studnia; wpis do rejestru zabytków [A-1265/M] z dn.	Harenda	12

		15.06.2011		
443.	ZAKOPANE	kościół pw. św. Jana Apostoła i Ewangelisty (d. pw. św. Anny) , drewn., 1719, przeniesiony w 1948; wpis do rejestru zabytków A-269 [A-1112/M] z dn. 14.07.1951	Harenda	14a
444.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w	Harenda	15
445.	ZAKOPANE	kapliczka, mur., 1ćw. XX w.	Harenda	<i>obok 15a</i>
446.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1950 r.	Harenda	15b
447.	ZAKOPANE	Dom Pracy Twórczej ASP oraz budynek gospodarczy, drewn., ok. 1925	Harenda	16
448.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Harenda	19
449.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Harenda	23
450.	ZAKOPANE	chałupa i budynek gospodarczy, drewn., pocz. XX w.	Harenda	27
451.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., pocz. XX w.	Harenda	30
452.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Harenda	35
453.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-gospodarczy, drewn., 1 ćw. XX w.	Harenda	37
454.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1942	Harenda	43c
455.	ZAKOPANE	willa „Jakubek”, drewn., pocz. XX w.	Harenda	52
456.	ZAKOPANE	zagroda, drewn. ok. 1935	Hrubie Niżne	2
457.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1920	Hrubie Niżne	8
458.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Hrubie Niżne	16
459.	ZAKOPANE	zagroda dwubudynkowa, drewn., ok. 1920	Hrubie Niżne	24
460.	ZAKOPANE	szopa z dzwonnica k. cmentarza, drewn., ok. 1935	Hrubie Niżne	
461.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno - gospodarczy, drewn. ok. 1925	Hrubie Wyżne	1
462.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., 2 ćw. XX w.	Hrubie Wyżne	2
463.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 2 ćw. XX w.	Hrubie Wyżne	3
464.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno - gospodarczy, drewn., ok. 1935	Hrubie Wyżne	7
465.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 1880	Hrubie Wyżne	8
466.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drewn., ok. 1900	Hrubie Wyżne	9
467.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Hrubie Wyżne	10
468.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1910	Hrubie Wyżne	14a
469.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Hrubie Wyżne	16
470.	ZAKOPANE	zagroda, ok. 1880 r.	Hrubie Wyżne	<i>obok nr 22e</i>
471.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1925	Huty	1
472.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Huty	10
473.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1920	Huty	11
474.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1921	Huty	12

475.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1930	Huty	13
476.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Huty	15
477.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1938	Huty	18
478.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1953	Huty	27
479.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1952-1954, proj. A. Górski	Jagiellońska	3a i 5b
480.	ZAKOPANE	willa „Ukrainka”, drewn., 1895-1896	Jagiellońska	4
481.	ZAKOPANE	willa „Borek”, drewn., 1897	Jagiellońska	6
482.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1952-1954, proj. A. Górski	Jagiellońska	9 i 11
483.	ZAKOPANE	willa „Bałamutka”, drewn. 1901, proj. E. Wesołowski; wpis do rejestru zabytków A-415 [A-1120] z dn. 19.03.1973	Jagiellońska	12
484.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1952-1954, proj. A. Górski	Jagiellońska	13 i 15
485.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1952-1954, proj. A. Górski	Jagiellońska	17 i 19
486.	ZAKOPANE	willa „Konstantynówka”, drewn., 1900, proj. S. Witkiewicz	Jagiellońska	18
487.	ZAKOPANE	d. leżakownia przy „Warszawiance” - ob. Galeria Hasióra Muzeum Tatrzańskie, drewn., 1935, proj. W. Nowakowski; wpis do rejestru zabytków A-282/79 [A-1119/M] z dn. 20.08.1979	Jagiellońska	18b
488.	ZAKOPANE	willa „Bożydar”, mur., 1929, proj. K. Stryjeński	Jagiellońska	24
489.	ZAKOPANE	willa „Przedwiośnie”, mur., 1930	Jagiellońska	24b
490.	ZAKOPANE	dom wypoczynkowy „Dafne IV”, mur., 1934	Jagiellońska	26
491.	ZAKOPANE	dom wypoczynkowy „Dafne III”, mur., 1931	Jagiellońska	28
492.	ZAKOPANE	budynek murowany „Dafne I”, mur., ok. 1920 część historyzująca; wpis do rejestru zabytków A-710 [A-1117] z dn. 06.12.1993	Jagiellońska	32
493.	ZAKOPANE	budynek Policji (d. Pensjonat Policji Państwowej „Pod Błachą”), mur., ok. 1931, proj. F. Kopkowicz	Jagiellońska	32
494.	ZAKOPANE	willa „Od Skocznia” (d. „Ślązaczka”), drewn., ok. 1925	Jagiellońska	35
495.	ZAKOPANE	willa „Jasny Domek”, mur., ok. 1905	Jagiellońska	37
496.	ZAKOPANE	d. Pensjonat „Jerzewo”, drewn., 1885	Jagiellońska	40
497.	ZAKOPANE	willa „Łomnica”, drewn., ok. 1890	Jagiellońska	42
498.	ZAKOPANE	Budynek klasztorny SS. Sercanek wraz z otoczeniem, mur. 1905-1906, proj. S. Majerski; wpis do rejestru zabytków [A-1196/M] z dn. 03.03.2010	Jana Pawła II	1
499.	ZAKOPANE	„Organistówka”, drewn., 1 ćw. XX w.	Jana Pawła II	2
500.	ZAKOPANE	Zagroda drewniana - chałupa mieszkalna, drewn., ok. 1900; budynek gospodarczy drewniany nie istnieje, skreślony decyzją z dnia 07.11.2017r.); wpis do rejestru zabytków A-291 [A-1152/M] z dn. 21.07.1980	Jana Pawła II	7
501.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., pocz. XX w.	Jana Pawła II	9
502.	ZAKOPANE	budynek w zagrodzie, drewn., ok. 1938	Janosówka	1

503.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn.	Janosówka	2
504.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Janosówka	6
505.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Janosówka	8
506.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny drewn., ok. 1935	Janosówka	12
507.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1955	Janosówka	22
508.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Janosówka	24
509.	ZAKOPANE	Kaplica pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jaszczurówce, drewn., 1904-1907, proj. S. Witkiewicz; wpis do rejestru zabytków A-706 [A-1137/M] z dn. 15.11.1993	Jaszczurówka	obok nr 31
510.	ZAKOPANE	klasztór, mur., 1933-1935	Jaszczurówka	2
511.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Jaszczurówka	5
512.	ZAKOPANE	willa „Dom św. Stanisława”, drewn., ok. 1930	Jaszczurówka	6
513.	ZAKOPANE	willa „Arkona, drewn., 1928-35	Jaszczurówka	17
514.	ZAKOPANE	willa „Tatrzańska”, drewn/ mur., ok. 1925, proj. F. Kopkowicz	Jaszczurówka	19
515.	ZAKOPANE	„Dom Chyca”, drewn., ok. 1924	Jaszczurówka	22
516.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Jaszczurówka	22a
517.	ZAKOPANE	budynek drewniany, 1 ćw. XX w.	Jaszczurówka	23
518.	ZAKOPANE	willa „Kłós”, (d. „Wiraż”), drewn., ok. 1930	Jaszczurówka	26
519.	ZAKOPANE	willa „Bar”, (d. budynek dworski), drewn., ok. 1925	Jaszczurówka	27
520.	ZAKOPANE	dawna leśniczówka, drewn., k. XIX w.	Jaszczurówka	29a
521.	ZAKOPANE	willa „Leśnik”, (d. pawilon hotelu „Warszawskiego”), drewn., ok. 1895	Jaszczurówka	29b
522.	ZAKOPANE	willa „Leontynówka”, drewn., ok. 1893 wpis do rejestru zabytków [A-1308/M] z dn. 10.10.2012	Jaszczurówka	31
523.	ZAKOPANE	willa „Reglanka Wielka”, drewn., ok. 1893	Jaszczurówka	36
524.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Jaszczurówka Bory	1a
525.	ZAKOPANE	willa, drewn., ok. 1930 i chałupa, drewn., k. XIX w	Jaszczurówka Bory	4
526.	ZAKOPANE	willa „Czajka”, drewn., ok. 1955	Jaszczurówka Bory	5c
527.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1926	Jaszczurówka Bory	9
528.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930;	Jaszczurówka Bory	11
529.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 2 poł. XIX w.	Jaszczurówka Bory	11a
530.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1935	Jaszczurówka Bory	12
531.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Kamieniec	2
532.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1925	Kamieniec	5
533.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1925	Kamieniec	6
534.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1925	Kamieniec	8/8a

535.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 1917	Kamieniec	11 a, b
536.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1880	Kamieniec	12
537.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., pocz. XX w	Kamieniec	15
538.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 1 ćw. XX w.	Kamieniec	18
539.	ZAKOPANE	kamienica, mur., po 1930	Kamieniec	20
540.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1920	Kamieniec	22
541.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., pocz. XX w.	Kamieniec	24a
542.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Kamieniec	24c
543.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., pocz. XX w.	Kamieniec	27c
544.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1928	Kamieniec	32b
545.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Kamieniec	32c
546.	ZAKOPANE	willa „Wesoła”, (d. karczma), drewn., 4 ćw. XIX w./1932	Kamieniec	34
547.	ZAKOPANE	d. chałupa Klimka Bachledy, drewn., ok. 1910	Kamockiego	2
548.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1890	Kamockiego	3
549.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Kamockiego	8
550.	ZAKOPANE	kapliczka Korniłowiczów, drewn., 1907/odbudowana 2003, proj. S. Witkiewicz	Karłowicza Mieczysława	
551.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Karłowicza Mieczysława	8
552.	ZAKOPANE	willa „Jaśka”, drewn., ok. 1922	Karłowicza Mieczysława	9
553.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., pocz. XX w.	Karłowicza Mieczysława	11
554.	ZAKOPANE	Budynek „Starej Szkoły na Bystrem”, drewn., XIX/XXw.	Karłowicza Mieczysława	13
555.	ZAKOPANE	willa „Wójciakówka”, drewn., ok. 1904	Karłowicza Mieczysława	15
556.	ZAKOPANE	chałupa, pocz. XX w.	Karłowicza Mieczysława	17
557.	ZAKOPANE	willa „Pod Nosalem”, drewn., 1889	Karłowicza Mieczysława	19
558.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., k. XIX w.	Karłowicza Mieczysława	21
559.	ZAKOPANE	budynek gospodarczy, drewn., pocz. XX w.	Karłowicza Mieczysława	
560.	ZAKOPANE	kamienica „Mirka”, mur., ok. 1931-32, proj. F. Kotoński	Kasprowicza Jana	1
561.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-usługowy, drewn., ok. 1890	Kasprowicza Jana	2
562.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Kasprowicza Jana	3
563.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1938	Kasprowicza Jana	5
564.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Kasprowicza Jana	12
565.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Kasprowicza Jana	14
566.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Kasprowicza Jana	18
567.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Kasprowicza Jana	20a
568.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1920	Kasprowicza Jana	29

569.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, 1908 r.	Kasprowicza Jana	29c
570.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w	Kasprowicza Jana	29d
571.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., 2 ćw. XX w.	Kasprowicza Jana	30b
572.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drewn., ok. 1955	Kasprowicza Jana	30c
573.	ZAKOPANE	chałupa Chyca Olesiaka w zagrodzie, drewn., ok. 1905	Kasprowicza Jana	32
574.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Kasprowicza Jana	33
575.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drewn., ok. 1925	Kasprowicza	34
576.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1935;	Kasprowicza	35a
577.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drewn., ok. 1945	Kasprowicza	37
578.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drewn., 1945	Kasprowicza	37a
579.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1938	Kasprowicza	41
580.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Kasprowicza	41a
581.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Kasprowicza	41b
582.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., ok. 1920	Kasprowicza	43
583.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1910	Kasprowicza	47
584.	ZAKOPANE	obserwatorium meteorologiczne, mur., 1936-1937, proj. A. i A. Kodelscy	Kasprowy Wierch	dz. ewid. nr 13137/2 obr. 172
585.	ZAKOPANE	górną stacją kolejki na Kasprowy Wierch, mur., 1935-1936, proj. A. i A. Kodelscy	Kasprowy Wierch	1
586.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno – usługowy, drewn., ok. 1880	Kasprusie	1
587.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1910	Kasprusie	1a
588.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1939	Kasprusie	2
589.	ZAKOPANE	willa, drewn., ok. 1900	Kasprusie	3a
590.	ZAKOPANE	willa „Zagórze”, drewn., ok. 1890	Kasprusie	5
591.	ZAKOPANE	pensjonat „U Ceprów”, (d. willa „Łubień”), drewn., 1906	Kasprusie	7
592.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1890	Kasprusie	8b
593.	ZAKOPANE	willa „Grażyna”, (d. „Łubień II”), ok. 1900	Kasprusie	9
594.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1933-1934	Kasprusie	10
595.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1880	Kasprusie	11a
596.	ZAKOPANE	willa „Murań”, drewn., ok. 1890	Kasprusie	12
597.	ZAKOPANE	willa „Kasztelanka”, drewn., ok. 1910	Kasprusie	13
598.	ZAKOPANE	Zespół Szkół Zawodowych (d. pensjonat „Szałas”), drewn., 1897, proj. T. Dobrowolski	Kasprusie	14b
599.	ZAKOPANE	chałupa Walczaków, drewn., ok. 1870	Kasprusie	15
600.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1890	Kasprusie	16

601.	ZAKOPANE	budynek gospodarczy, drewn., ok. 1900	Kasprusie	17
602.	ZAKOPANE	willa „Atma” - Muzeum Karola Szymanowskiego, drewn., 1893; wpis do rejestru zabytków A-176 [A-1133/M] z dn. 14.03.1970	Kasprusie	19
603.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1890	Kasprusie	22
604.	ZAKOPANE	willa „Lida”, drewn., ok. 1890	Kasprusie	26
605.	ZAKOPANE	willa „Czerwony Dwór” d. Władysława wraz z otoczeniem, drewn., 1902; wpis do rejestru zabytków [A-115/M] z dn. 10.10.2007	Kasprusie	27
606.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1900	Kasprusie	29
607.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1900	Kasprusie	33a
608.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1920	Kasprusie	35
609.	ZAKOPANE	willa „Zazula”, drewn./mur., 1937	Kasprusie	37
610.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Kasprusie	38
611.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1938	Kasprusie	39
612.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-usługowy, drewn., ok. 1900	Kasprusie	42
613.	ZAKOPANE	willa „Kozica”, drewn., ok. 1935	Kasprusie	54
614.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Kasprusie	56
615.	ZAKOPANE	d. Pensjonat „Rusalka”, drewn., ok. 1930	Kasprusie	58
616.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., 4 ćw. XX w.	Kaszelewskiego Kazimierza Ks.	1
617.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., ok. 1898	Kaszelewskiego Kazimierza Ks.	3
618.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1918	Kaszelewskiego Kazimierza Ks.	5
619.	ZAKOPANE	Kościół Jezuitów „Na Górcze” pw. MB Nieustającej Pomocy, drewn./mur., 1899-1908, proj. S. Dydek	Kaszelewskiego Kazimierza Ks.	9
620.	ZAKOPANE	willa „Odrobinka”, drewn., ok. 1900	Kaszelewskiego Kazimierza Ks.	10
621.	ZAKOPANE	mur., 2 poł. XIX w.	Klusie	
622.	ZAKOPANE	krzyż żeliwny, met./ mur., pocz. XX w.	Klusie	
623.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Klusie	1
624.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Klusie	1
625.	ZAKOPANE	zagroda, drewn./ mur., ok. 1935	Klusie	2
626.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1925	Klusie	4
627.	ZAKOPANE	budynki mieszkalne i gospodarcze, drewn., ok. 1925	Klusie	6
628.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Klusie	8
629.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn./mur., ok. 1924	Klusie	9
630.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1900	Kościeliska	2
631.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1880	Kościeliska	2c

632.	ZAKOPANE	d. budynek Spółki Handlowej, drewn., 1890	Kościeliska	2d
633.	ZAKOPANE	budynek d. plebanii, drewn., 1851/1900	Kościeliska	4
634.	ZAKOPANE	Zespół Starego Kościółka: kościół Matki Boskiej Częstochowskiej (d. p.w. św. Klemensa), drewn., 1847, 1850-51; kaplica Gąsieniców, mur., ok.1800; wraz z dziedzińcem /cmentarzem/ kościelnym, drzewami i ogrodzeniem; wpis do rejestru zabytków A-41 [A-1111/M] z dn. 07.12.1931	Kościeliska	4
635.	ZAKOPANE	Zabudowa wschodniej części ul. Kościeliskiej- w zakresie indywidualnych wpisów drewnianych zagród przy ul. Kościeliskiej i ul. Droga do Rojów (z uwzględnieniem decyzji o skreśleniu z rejestru obiektów zlokalizowanych pod adresami: ul. Kościeliska nr 26, 73 oraz 31a budynek gospodarczo – mieszkalny); wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska ul. Kościeliska (ul. Droga do Rojów)	12 23 37 38 40 42 43 44 45 52 66 76 78 2 i 6
636.	ZAKOPANE	budynek d. „Gazduś”, mur./ drewn., 1942-1943, proj. M. Sulikowski	Kościeliska	7
637.	ZAKOPANE	karczma „U Wnuka”, drewn., ok. 1850; wpis do rejestru zabytków Kl.V-115/4/54 [A-1136/M] z dn. 11.08.1954	Kościeliska	8
638.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drewn., ok. 1880	Kościeliska	8a
639.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Kościeliska	10
640.	ZAKOPANE	zagroda Gąsieniców Nawsiów, drewn., 1853; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	12
641.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 1 ćw. XX w.	Kościeliska	17a
642.	ZAKOPANE	chałupa „Chata Adwokata”, drewn., ok. 1910	Kościeliska	17b
643.	ZAKOPANE	willa „Koliba”, 1892-1893, drewn., proj. S. Witkiewicz; wpis do rejestru zabytków A-346 [A-1125/M] z dn. 02.05.1983	Kościeliska	18
644.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 1878	Kościeliska	19
645.	ZAKOPANE	Klasztor SS. Felicjanek, „Kaszelówka”, drewn., ok. 1930	Kościeliska	21b
646.	ZAKOPANE	zagroda Walczaków, drewn., 2 poł. XIX w.; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	23
647.	ZAKOPANE	willa „Walczakówka”, drewn., 1902	Kościeliska	25
648.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn. 2 ćw. XX w.	Kościeliska	29
649.	ZAKOPANE	willa „Basia”, drewn., 1942	Kościeliska	33
650.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Skoczyska”, także fabryka mebli „Strug”, ob. Zespół Szkół Plastycznych im. Antoniego Kenara, mur., 1912-1914	Kościeliska	35
651.	ZAKOPANE	zagroda Janików, drewn., 1870; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	37
652.	ZAKOPANE	chałupa Gąsieniców Bednarzów, drewn., ok. 1880;	Kościeliska	38

		wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957		
653.	ZAKOPANE	zagroda Janików, drew, ok. 1880	Kościeliska	39
654.	ZAKOPANE	zagroda Gąsieniców Bednarzów, drew., 4 ćw. XIX w.; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	40
655.	ZAKOPANE	willa „Jastrzębianka”, drewn., 1937	Kościeliska	40a
656.	ZAKOPANE	willa „Cicha” i budynek gospodarczy, d. „Sobczakówka”, drew., ok. 1911, proj. rozbudowy K. Kłosowski; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	42
657.	ZAKOPANE	zagroda Janików, drew., 1846; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	43
658.	ZAKOPANE	willa drew., 4 ćw. XIX w./1910; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	44
659.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925;	Kościeliska	44a
660.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 1930; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	45
661.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1931	Kościeliska	45a
662.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., 1918	Kościeliska	46
663.	ZAKOPANE	zagroda dwubudynkowa, drew., k. XIX w./1920	Kościeliska	48
664.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Kościeliska	49
665.	ZAKOPANE	willa „Orla”, drew., 1902	Kościeliska	50
666.	ZAKOPANE	zagroda Gąsieniców Sieczków, drew., 1865; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	52
667.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1932	Kościeliska	53a
668.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Kościeliska	54b
669.	ZAKOPANE	Chałupa Gąsieniców Fronków, drew., 1878	Kościeliska	56
670.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Kościeliska	57
671.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Kościeliska	58
672.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1920/1960	Kościeliska	60 i 60a
673.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, ok 1922/k. XIX w.	Kościeliska	64
674.	ZAKOPANE	zagroda Majerczyków, drew., ok. 1869; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	66
675.	ZAKOPANE	willa „Halmar”, drew., ok. 1910	Kościeliska	67b
676.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Kościeliska	68
677.	ZAKOPANE	willa „Babuszka, drew., 2 ćw. XX w.	Kościeliska	69
678.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1925	Kościeliska	75
679.	ZAKOPANE	chałupa Walczaków, drew., k. XIX w.; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	76
680.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Kościeliska	76a
681.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1910	Kościeliska	77

682.	ZAKOPANE	chałupa Walczaków Wójciaków w zagrodzie, drewn., ok. 1880; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] z dn. 29.05.1957	Kościeliska	78
683.	ZAKOPANE	willa „Halna”, drewn., ok. 1910	Kościeliska	85
684.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1958 r.	Kościelna	2 i 2a
685.	ZAKOPANE	willa „Przełęcz”, drewn., ok. 1910	Kościelna	3
686.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn./ mur., ok. 1930	Kościelna	4
687.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1950	Kościelna	5
688.	ZAKOPANE	d. hotel „Giewont”, mur., 1942-44/1955-56, proj. J. Mokrzyński, J. Żórawski, S. Żychoń, A. Górka	Kościuszki Tadeusza	1
689.	ZAKOPANE	Dom Ludowy Związku Górali im F. Pawlicy, mur., 1928-1932	Kościuszki Tadeusza	4
690.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1930	Kościuszki Tadeusza	6
691.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1930	Kościuszki Tadeusza	8
692.	ZAKOPANE	willa „Turnia”, drewn., 1906; wpis do rejestru zabytków A-741 [A-665/M] z dn. 03.01.2001	Kościuszki Tadeusza	9
693.	ZAKOPANE	d. hotel „Europejski”, mur., 1929, proj. F. Kotoński	Kościuszki Tadeusza	10
694.	ZAKOPANE	d. willa dr Różyckiego, mur., 1913, proj. E. Wesołowski	Kościuszki Tadeusza	11
695.	ZAKOPANE	willa Ochotnickich, mur./ drewn., 1910	Kościuszki Tadeusza	12
696.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn./ mur., ok. 1920	Kościuszki Tadeusza	14
697.	ZAKOPANE	chałupa w zabudowie zagrodowej, drewn., ok. 1925	Kościuszki Tadeusza	14a
698.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Kościuszki	14b
699.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny/usługowy, mur., ok. 1920	Kościuszki	15
700.	ZAKOPANE	willa „Myszka”, drewn., 1925, proj. E. Wesołowski	Kościuszki	16
701.	ZAKOPANE	„Pocztówka”, drewn., 1912, proj. E. Wesołowski	Kościuszki	17
702.	ZAKOPANE	hotel „Marilor”, mur., 1904-1905; wpis do rejestru zabytków A-766 [A-1155/M] z dn. 14.02.1995	Kościuszki	18
703.	ZAKOPANE	hotel „Stamary”, mur., 1904-1905/ 1912, proj. E. Wesołowski	Kościuszki	19
704.	ZAKOPANE	willa „Kossakówka”, drewn., pocz. XX w. (przebudowany)	Kościuszki	20
705.	ZAKOPANE	willa Nowotnego, drewn., ok. 1927, proj. K. Stryjeński	Kotelnica	2
706.	ZAKOPANE	willa „Major”, drewn., ok. 1938	Kotelnica	8
707.	ZAKOPANE	willa „Kapitan”, drewn., 2 ćw. XX w.	Kotelnica	10
708.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Kraszewskiego Józefa	10
709.	ZAKOPANE	willa „Obrochtówka”, drewn., 1898, wyk. J. Obrochta; wpis do rejestru zabytków A-232 [A-1132/M] z dn. 07.06.1978	Kraszewskiego Józefa	10a
710.	ZAKOPANE	d. oficyna willi „Zofiówka”, drewn., 1896	Kraszewskiego Józefa	12
711.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Kraszewskiego Józefa	14
712.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 1 ćw. XX w.	Króle	1

713.	ZAKOPANE	chałupa, drew., pocz. XX w.	Króle	8
714.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drew., 1 ćw. XX w.	Króle	9
715.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1959, proj. W. Popieluch	Króle	9a
716.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Króle	10
717.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 1960, proj. W. Popieluch	Króle	10a
718.	ZAKOPANE	zagroda dwubudynkowa, drew., 1903	Króle	19 i 20
719.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 1 ćw. XX w.	Króle	21
720.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Króle	21a
721.	ZAKOPANE	willa „Wojciechówka”, drew., ok. 1932	Króle	23
722.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1920	Króle	25
723.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Króle	27
724.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1925	Króle	28
725.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drew., k. XIX w.	Króle	29
726.	ZAKOPANE	kapliczka, ok. 1910 r.	Króle	29
727.	ZAKOPANE	willa „Kalina”, drew., ok. 1935	Króle	34
728.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1955	Króle	36a
729.	ZAKOPANE	chałupa, drew, pocz. XX w.	Króle	42
730.	ZAKOPANE	d. hotel „Pod Gewontem”, drew., ok. 1885	Krupówki	1
731.	ZAKOPANE	Kościół pw. Najświętszej Rodziny wraz z ogrodzeniem, mur., 1877-1896, proj. J.P. Dziekoński; wpis do rejestru zabytków [A-1232/M] z dn. 18.10.2010	Krupówki	1a
732.	ZAKOPANE	d. Zakłady mięsne Karla Imkego, mur., 1942-43	Krupówki	2
733.	ZAKOPANE	willa „Wenecja”, drew., ok. 1905	Krupówki	2a
734.	ZAKOPANE	kamienica „Pawliców”, mur., ok. 1930	Krupówki	3
735.	ZAKOPANE	d. Internat Szkoły Przemysłu Drzewnego, mur., 1912-13, proj. M. Heitzman	Krupówki	6
736.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1890	Krupówki	7
737.	ZAKOPANE	d. Szkoła Przemysłu Drzewnego, ob. Technikum Budowlane, drew., 1882-1883, proj. A. Łuszczkiewicz; wpis do rejestru zabytków A-828 [A-1131/M] z dn. 20.05.1997	Krupówki	8
738.	ZAKOPANE	kuźnia, mur./drew., 1 ćw. XX w.	Krupówki	8
739.	ZAKOPANE	Muzeum Tatrzańskie, mur., 1913-1922, proj. S. Witkiewicz, F. Mączyński; wpis do rejestru zabytków A-693 [A-1130/M] z dn. 22.03.1993	Krupówki	10
740.	ZAKOPANE	hotel „Sabała” (d. „Staszczkówka”), drew/mur., 1894 odbudowa 1986; wpis do rejestru zabytków A-693 [A-1130/M] z dn. 22.03.1993	Krupówki (d. nr 3)	11
741.	ZAKOPANE	„Dworzec Tatrzański”, mur., 1903, proj. W. Beringer; wpis do rejestru zabytków A-577 [A-1129/M] z dn. 31.08.1988	Krupówki	12

742.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1925	Krupówki	14
743.	ZAKOPANE	willa „Libertówka”, drew., ok. 1895	Krupówki	15
744.	ZAKOPANE	kamienica „Piwoka”, mur., ok. 1920	Krupówki	16
745.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1920	Krupówki	16a
746.	ZAKOPANE	kamienica „Sterczyńskich”, mur., ok. 1920	Krupówki	17
747.	ZAKOPANE	budynek poczty, mur., 1904-1905/1928 r., proj. E. Wesołowski/ proj. przebudowy S. Meyer	Krupówki	20
748.	ZAKOPANE	kamienica, Bank Spółdzielczy, mur., 1922, proj. M. Heitzman	Krupówki	23
749.	ZAKOPANE	kamienica „Augustynkowej”, mur., 1932	Krupówki	24
750.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1925	Krupówki	26a
751.	ZAKOPANE	kamienica Bujaka, mur., 1933-1934, proj. L. Kopkowicz	Krupówki	27
752.	ZAKOPANE	d. hotel „Centralny” kamienica, mur., 1906	Krupówki	28
753.	ZAKOPANE	kamienica Leistena, mur., ok. 1900	Krupówki	28
754.	ZAKOPANE	d. hotel „Morskie Oko”, mur., ok. 190	Krupówki	30
755.	ZAKOPANE	kamienica „Podhale”, mur., 1938-1942	Krupówki	31
756.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-usługowy, drew., ok. 1900	Krupówki	34
757.	ZAKOPANE	oficyna, mur., ok. 1930	Krupówki	34a
758.	ZAKOPANE	kamienica „Krzyżaka”, mur., 1935-1936	Krupówki	35
759.	ZAKOPANE	kamienica d. „Pałac Mody”, mur., 1925-1927, proj. H. Riegelhaupt	Krupówki	36
760.	ZAKOPANE	kamienica Zwolińskich, mur., 1900, proj. S. Dydek	Krupówki	37
761.	ZAKOPANE	budynek usługowy, drew, ok. 1895	Krupówki	38
762.	ZAKOPANE	kamienica Mangla, mur., 1904	Krupówki	39
763.	ZAKOPANE	d. „Bazar Polski”, mur., 1908-1910, proj. F. Mączyński; wpis do rejestru zabytków [A-1271/M] z dn. 01.07.2011	Krupówki	41
764.	ZAKOPANE	kamienica Śmiei, mur., ok. 1930	Krupówki	42
765.	ZAKOPANE	kamienica „Cukrów”, mur., 1928-1929, proj. F. Kotoński	Krupówki	43
766.	ZAKOPANE	budynek usługowy, drew., ok. 1910	Krupówki	45
767.	ZAKOPANE	kamienica „Janina”, mur., ok. 1930	Krupówki	46
768.	ZAKOPANE	willa drewniana „Poraj”, d. „Marya”, drew., 1887/1892, proj. F. Kallay; wpis do rejestru zabytków A-576 [A-1127/M] z dn. 31.08.1988	Krupówki	50
769.	ZAKOPANE	d. łaźienki Zakładu Wodoleczniczego „Hygea”, drew./ mur., 1892	Krupówki	50a
770.	ZAKOPANE	hotel „Kasprowy Wierch” d. Zakład Wodoleczniczny dra B. Chwistka „Hygea”, drew., 1890-1892, wpis do rejestru zabytków A-738 [A-1108/M] z dn. 21.03.1994	Krupówki	50b
771.	ZAKOPANE	kamienica „Schabenbecka”, mur., ok. 1933-34, proj. F. Kopkowicz	Krupówki	51
772.	ZAKOPANE	chałupa, drew., k. XIX w.; wpis do rejestru zabytków	Krupówki	52

		A-534 [A-1126/M] z dn. 10.02.1988		
773.	ZAKOPANE	kamienica „Fajkosza”, mur., ok. 1939-1941	Krupówki	53
774.	ZAKOPANE	kamienica „Galiców”, mur., ok. 1930	Krupówki	54
775.	ZAKOPANE	budynek usługowy, drew., ok. 1900	Krupówki	59
776.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-usługowy, drew., ok. 1905	Krupówki	63
777.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1925	Krupówki	65
778.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-usługowy, drew., ok. 1895	Krupówki	69
779.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Krupówki	73a
780.	ZAKOPANE	willa „Ślimak” d. willa „Janina”/ „Zośka”, drew., 1903; wpis do rejestru zabytków A-512 [A-1154/M] z dn. 23.07.1987	Krupówki	77
781.	ZAKOPANE	d. kamienica Galiców, mur., ok. 1924, proj. F. Kotoński	Krupówki	83
782.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1955	Krzepiówki Osiedle	40
783.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Krzepiówki Osiedle	44
784.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Krzepiówki Osiedle	61
785.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1910	Krzepiówki Osiedle	62
786.	ZAKOPANE	willa „Jasia”, drew., 1 poł. XX w.	Krzepiówki Osiedle	77
787.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Krzepiówki Osiedle	81
788.	ZAKOPANE	chałupa, drew., ok. 1910	Krzepiówki Osiedle	104
789.	ZAKOPANE	chałupa, drew., ok. 1910	Krzepiówki Osiedle	125
790.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Krzepiówki Osiedle	132
791.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1936	Krzepiówki Osiedle	144/146
792.	ZAKOPANE	krzyż przydrożny, kam., 1848	Krzepiówki Osiedle	dz.ewid.n r 352 obr. 153
793.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Krzepiówki Osiedle	148
794.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 1864 r. / przeniesiona ok. 1960	Krzepiówki Osiedle	150
795.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Krzepiówki Osiedle	178
796.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1954	Krzepiówki Osiedle	180
797.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1920	Krzepiówki Osiedle	188
798.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1922	Krzepiówki Osiedle	192
799.	ZAKOPANE	chałupa Sabały i zabudowania gospodarcze, drew., 1849; wpis do rejestru zabytków A-267 [A-1153/M] z dn. 03.03.1956	Krzepiówki	17
800.	ZAKOPANE	zagroda, drew, ok. 1920	Krzepiówki	20
801.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Krzepiówki	23
802.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1925	Krzepiówki Boczna	1
803.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 192	Krzepiówki Boczna	7

804.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1930	Krzeptówki Boczna	11
805.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1910	Krzeptówki Potok	1
806.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1910	Krzeptówki Potok	3
807.	ZAKOPANE	willa „Harenda”, drewn., ok. 1947	Krzeptówki Potok	5
808.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Krzeptówki Potok	6
809.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1935	Krzeptówki Potok	12
810.	ZAKOPANE	willa „Legenda Tatr”, drewn., ok. 1930	Kurierów Tatrzańskich	39
811.	ZAKOPANE	relikty dworu Homolacsów i fontanna z balustradą, kam., ok. 1830	Kuźnice	dz. ewid. nr 14/3 obr. 170
812.	ZAKOPANE	d. kuźnia, kam., 1 ćw. XIX w.	Kuźnice	dz. ewid. nr 15 obr. 170
813.	ZAKOPANE	relikty wysokiego pieca, kam., ok. 1810	Kuźnice	dz. ewid. nr 15 obr. 170
814.	ZAKOPANE	szopa, stodoła, drewn., ok. 1890	Kuźnice	dz. ewid. nr 20/2 obr. 170
815.	ZAKOPANE	d. Szkoła Pracy Domowej Kobiet, drewn., kam., ok. 1810/1890	Kuźnice	1
816.	ZAKOPANE	d. karczma, mur., ok. 1850	Kuźnice	2
817.	ZAKOPANE	d. pralnia, mur., ok. 1920	Kuźnice	2a
818.	ZAKOPANE	budynek folwarczny i obora, drewn., ok. 1890	Kuźnice	3
819.	ZAKOPANE	d. szwalnia, drewn., ok. 1890	Kuźnice	4
820.	ZAKOPANE	lamus – spichlerz, drewn., ok. 1890; wpis do rejestru zabytków A-49/M z dn. 23.03.2006	Kuźnice	5
821.	ZAKOPANE	d. oficyna dworska, mur., 4 ćw. XIX w.	Kuźnice	6
822.	ZAKOPANE	d. dworek oficjalistów, mur./drewn., ok. 1810	Kuźnice	7
823.	ZAKOPANE	d. dworek urzędników zakładu hutniczego, drewn., ok. 1810	Kuźnice	8
824.	ZAKOPANE	wozownia, kam., ok. 1850; wpis do rejestru zabytków A-49/M z dn. 23.03.2006	Kuźnice	8a
825.	ZAKOPANE	budynek TOPR, drewn., ok. 1930	Kuźnice	10a
826.	ZAKOPANE	restauracja, mur., drewn., 1956-58. proj. A. Górski	Kuźnice	11
827.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 2 poł. XIX w	Kuźnice	12
828.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 4 ćw. XIX w.	Kuźnice	13
829.	ZAKOPANE	dolna stacja kolejki linowej na Kasprowy Wierch, 1935-1936, proj. A. i A. Kodelscy	Kuźnice	14
830.	ZAKOPANE	leśniczówka, drewn., ok. 1885	Kuźnice	15
831.	ZAKOPANE	dom wczasowy i elektrownia wodna, wraz z piwniczką kam., 1884/1914	Kuźnice	16
832.	ZAKOPANE	obiekty hydrotechniczne na potoku Bystra (tamy), kam., 1900	Kuźnice	dz. ewid. nr 1/1 obr. 169;

				nr 21 obr. 171
833.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1910	Łosiówki	4
834.	ZAKOPANE	willa „Ruczaj”, mur., ok. 1928, proj. F. Kopkowicz	Makuszyńskiego Kornela	1
835.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny „Matylda”, drewn., ok. 1923	Makuszyńskiego Kornela	2
836.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Makuszyńskiego Kornela	3
837.	ZAKOPANE	willa „Sokołówka”, mur., 1934	Makuszyńskiego Kornela	9
838.	ZAKOPANE	willa „Polana 3”, mur., ok. 1930	Makuszyńskiego Kornela	13
839.	ZAKOPANE	pensjonat „Ami”, mur., ok. 1930	Makuszyńskiego Kornela	21
840.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1920	Makuszyńskiego Kornela	15a
841.	ZAKOPANE	willa „Era”, drewn., ok. 1934	Małe Żywczańskie	1a
842.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1955, proj. Jachymiak	Małe Żywczańskie	2
843.	ZAKOPANE	willa „Straszny Dwór”, drewn., ok. 1925	Małe Żywczańskie	2a
844.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1939	Małe Żywczańskie	2c
845.	ZAKOPANE	willa „Jagoda”, drewn., ok. 1910;	Małe Żywczańskie	4
846.	ZAKOPANE	willa „Rusałka II”, mur., ok. 1925	Małe Żywczańskie	5
847.	ZAKOPANE	willa „Rusałka”, mur., ok. 1930	Małe Żywczańskie	5a
848.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Małe Żywczańskie	7
849.	ZAKOPANE	chałupa Pachów, drewn., ok. 1900	Małe Żywczańskie	9
850.	ZAKOPANE	willa „Radosna”, drewn., ok. 1925	Małe Żywczańskie	11
851.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Małe Żywczańskie	12b
852.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Małe Żywczańskie	12c
853.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1910	Małe Żywczańskie	13
854.	ZAKOPANE	willa „Bałandówka”, drewn., 1936, proj. A. Czarniak	Małe Żywczańskie	16b
855.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Małe Żywczańskie	22
856.	ZAKOPANE	willa „Malinówka”, drewn., 1936	Małe Żywczańskie	23
857.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Małe Żywczańskie	24a
858.	ZAKOPANE	willa drewniana, ok. 1930	Małe Żywczańskie	26a
859.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Małe Żywczańskie	26b
860.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1930	Małe Żywczańskie	27
861.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Małe Żywczańskie	29
862.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1936-1937 r., proj. A. Górską	Małe Żywczańskie	32
863.	ZAKOPANE	pensjonat „Przy Giewoncie”, mur., ok. 1930	Marusarzówny Heleny	3

864.	ZAKOPANE	willa „Bajka”, drew., ok. 1950	Marusarzówny Heleny	4
865.	ZAKOPANE	willa „Numulit”, drew., ok. 1920	Marusarzówny Heleny	9
866.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1925	Marusarzówny Heleny	10
867.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Marusarzówny Heleny	11
868.	ZAKOPANE	willa „Dewajtis”, drew., 2 ćw. XX w.	Marusarzówny Heleny	12
869.	ZAKOPANE	willa „Żak”, mur., ok. 1930	Marusarzówny Heleny	15
870.	ZAKOPANE	willa „Lipowy Dwór”, drew., 1 ćw. XX w.	Modrzejewskiej Heleny	14
871.	ZAKOPANE	willa „Rzymianka”, drew., 1 ćw. XX w	Modrzejewskiej Heleny	18
872.	ZAKOPANE	zagroda „Obrochtów”, drew., 4 ćw. XIX w.	Mrażnica	4
873.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 1 ćw. XX w.	Mrażnica	7
874.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Mrowce	1
875.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1920	Mrowce	2
876.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Mrowce	3
877.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 4 ćw. XIX w.	Mrowce	5
878.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1902	Mrowce	6
879.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1925	Mrowce	7
880.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1906	Mrowce	9
881.	ZAKOPANE	chałupa, drew., ok. 1937	Mrowce	10
882.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drew., ok. 1900	Mrowce	12
883.	ZAKOPANE	zagroda dwubudynkowa, drew., XIX/XX w.	Mrowce	13
884.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 1 poł. XX w.	Mrowce	15
885.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1925	Mrowce	17
886.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Mrowce	20b
887.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drew., ok. 1935	Mrowce	21
888.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drew. , l. 20-30 XX w.	Mrowce	22
889.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 ćw. XX w.	Mrowce	24
890.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno - gospodarczy, drew., 1 ćw. XX w.	Mrowce	27
891.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 ćw. XX w.	Mrowce	29
892.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1935	Mrowce	30
893.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 3 ćw. XIX w.	Mrowce	31
894.	ZAKOPANE	stacja przesiadkowa kolejki na Kasprowy Wierch, mur./kam., 1936, proj. A. i A. Kodelscy	Myślenickie Turnie	1
895.	ZAKOPANE	pensjonat „Eugenia”, mur., ok. 1935	Na Wilcznik	18
896.	ZAKOPANE	willa „Dadeyówka”, drew., 1 poł. XX w.	Na Wilcznik	20
897.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno - usługowy, drew., ok. 1905	Nowotarska	1

898.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-usługowy, drewn., ok. 1880	Nowotarska	4
899.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-usługowy, drewn., ok. 1890	Nowotarska	10
900.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Nowotarska	11
901.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Nowotarska	12
902.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Nowotarska	13
903.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Nowotarska	15
904.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno – usługowy, mur., ok. 1925	Nowotarska	16
905.	ZAKOPANE	willa „Mostowianka”, drewn., ok. 1910	Nowotarska	18
906.	ZAKOPANE	willa „Osobita”, drewn., 1893; wpis do rejestru zabytków A-557 [A-1150] z dn. 05.10.1992	Nowotarska	20
907.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1905.	Nowotarska	21a
908.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny drewn./mur., 1909	Nowotarska	23
909.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Nowotarska	25a
910.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Nowotarska	26
911.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Nowotarska	27
912.	ZAKOPANE	willa „Kzesanica”, drewn., ok. 1925	Nowotarska	28
913.	ZAKOPANE	willa „Świetlana”, drewn., 1895	Nowotarska	31
914.	ZAKOPANE	willa „Zygmuntówka”, mur., 1925-1927, proj. F. Kotoński	Nowotarska	37
915.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1924-1925, proj. F. Kotoński	Nowotarska	37a
916.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Nowotarska	37b
917.	ZAKOPANE	willa „Za Bramką”, drewn., ok. 1885	Nowotarska	39
918.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Nowotarska	41
919.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Nowotarska	43
920.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1885	Nowotarska	48
921.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., k. XIX w.	Nowotarska	55
922.	ZAKOPANE	willa „Stara Polana”, d. „Płazówka”, 1905, proj. J. Ustupski-Kubecek; wpis do rejestru zabytków A-376 [A-1149/M]	Nowotarska	59
923.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1900	Nowotarska	63
924.	ZAKOPANE	budynek mieszkalno-usługowy, ok. 1925	Nowotarska	65
925.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1910	Oberconiówka	1a
926.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1951	Oberconiówka	2
927.	ZAKOPANE	willa „Nina”, drewn., 1 ćw. XX w.	Oberconiówka	6
928.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Oberconiówka	11
929.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 1919	Oberconiówka	12
930.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 1 ćw. XX w	Oberconiówka	14

931.	ZAKOPANE	willa „Giewonty” w zagrodzie, drewn., ok. 1925	Oberconiówka	15
932.	ZAKOPANE	chałupa i budynek gospodarczy, drewn., k. XIX w.	Oberconiówka	17
933.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., ok. 1930	Oberconiówka	18
934.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drewn., ok. 1930	Oberconiówka	20
935.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., ok. 1925	Oberconiówka	22
936.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, ok. 1920	Oberconiówka	23
937.	ZAKOPANE	willa „Monte”, mur., 1925, proj. K. Stryjeński	Ogrodowa	1
938.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Ogrodowa	2
939.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Ogrodowa	3
940.	ZAKOPANE	willa „Kalina”, drewn., ok. 1900	Ogrodowa	7
941.	ZAKOPANE	willa „Limba”, drewn., ok. 1900	Ogrodowa	8
942.	ZAKOPANE	kino „Sokół”, mur., 1929, proj. E. Wesołowski, wyk. F. Kopkowicz	Orkana	2
943.	ZAKOPANE	kamienica Pulnara, mur., 1938, proj. L. Kopkowicz	Orkana	5
944.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., 1934	Orkana	7
945.	ZAKOPANE	budynek drewniany, stajnia i szopa, drewn., 1 ćw. XX w	Orkana	10
946.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Orkana	11
947.	ZAKOPANE	willa „Sendzimirów”, mur., ok. 1936	Orkana	13
948.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1936	Orkana	15
949.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Pardałówka	1
950.	ZAKOPANE	willa „Malwa”, drewn., 1 ćw. XX w	Pardałówka	21
951.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drewn., ok. 1907	Pardałówka	33/33a
952.	ZAKOPANE	willa „Wierzbianka” w zagrodzie, drewn., 1922	Pardałówka	39
953.	ZAKOPANE	zagroda dwubudynkowa, drewn., ok. 1866	Paryskich	21
954.	ZAKOPANE	chałupa z częścią gospodarczą, drewn., ok. 1908	Paryskich	48
955.	ZAKOPANE	willa „Stefa”, drewn., ok. 1900	Piaseckiego	1
956.	ZAKOPANE	willa „Znicz”, mur., ok. 1920	Piaseckiego	4
957.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Smereków”, drewn., ok. 1895, proj. Kononowicz	Piaseckiego	5
958.	ZAKOPANE	willa „Mazowiecka”, drewn., ok. 1908	Piaseckiego	8
959.	ZAKOPANE	willa „Bagatela” i budynki gospodarcze, drewn., 1897	Piaseckiego	9
960.	ZAKOPANE	willa „Zalesie”, mur./drewn., 1897	Piaseckiego	10
961.	ZAKOPANE	willa „Rena”, drewn., 1897, proj. Z. Dobrowolski	Piaseckiego	11
962.	ZAKOPANE	willa „Gładys”, drewn., ok. 1897	Piaseckiego	12
963.	ZAKOPANE	willa „Mazowsze”, drewn., ok. 1897, proj. Z. Dobrowolski	Piaseckiego	13
964.	ZAKOPANE	willa „Chochlik”, drewn., ok. 1908, proj. T. Axentowicz i S. Witkiewicz	Piaseckiego	14

965.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1900	Piłsudskiego	3
966.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1936	Piłsudskiego	5
967.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Piłsudskiego	7
968.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Piłsudskiego	13
969.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Piłsudskiego	15
970.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Piłsudskiego	16
971.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Piłsudskiego	17
972.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Piłsudskiego	18
973.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Harnasie”, mur., ok. 1930	Piłsudskiego	21
974.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Polany” (obecnie „Polana I”), mur./drewn., ok. 1925	Piłsudskiego	24
975.	ZAKOPANE	pensjonat „Halama”, mur., 1935, proj. L. Kopkowicz	Piłsudskiego	26
976.	ZAKOPANE	pensjonat „U Brzechwy” (dawniej „Orlik”), mur., ok. 1930, proj. L. Kopkowicz	Piłsudskiego	26a
977.	ZAKOPANE	willa „Pod Skoczną”, drewn., 1 poł. XX w.	Piłsudskiego	28
978.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Piłsudskiego	30
979.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Piłsudskiego	30a
980.	ZAKOPANE	pensjonat „Tuberoza”, mur., ok. 1932	Piłsudskiego	31
981.	ZAKOPANE	pensjonat „Złocień”, mur., 1933	Piłsudskiego	33
982.	ZAKOPANE	pensjonat „Skalnica” (dawniej „Mirabella”), mur., 1929	Piłsudskiego	35
983.	ZAKOPANE	willa „Polana”, drewn., 1 poł. XX w.	Piłsudskiego	39
984.	ZAKOPANE	willa „Brzydula”, drewn., ok. 1962	Piłsudskiego	47
985.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny „Leśne Ustronie”, drewn., ok. 1920	Piłsudskiego	51
986.	ZAKOPANE	willa „Koszysta”, drewn., 1902; wpis do rejestru zabytków A-423 [A-1148/M] z dn. 10.09.1974	Piłsudskiego	69
987.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Piszczory	1
988.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., ok. 1922	Piszczory	2
989.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Piszczory	8
990.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1933	Piszczory	12a
991.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., pocz. XX w.	Piszczory	14
992.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Piszczory	18
993.	ZAKOPANE	d. restauracja „Jędrus”, mur., 1938-1942, proj. J. Kirkor	Plac Niepodległości	1
994.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Plac Niepodległości	3
995.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1905	Plac Niepodległości	4
996.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1910	Plac Niepodległości	5
997.	ZAKOPANE	d. Szkoła Muzyczna, drewn., ok. 1896	Plac Niepodległości	6
998.	ZAKOPANE	Pomnik Grunwaldzki, kam., 1910, proj. W. Brzega	Plac Niepodległości	

999.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny drewn., ok. 1930	Pod Lipkami	5
1000.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn./mur., ok. 1947	Pod Lipkami	10
1001.	ZAKOPANE	willa „Szumna”, drewn., 2 ćw. XX w.	Polna	3
1002.	ZAKOPANE	willa „Przytulna” d. willa dr Wandy Bobkowskiej „Na Uboczu”, drewn., 1932, proj. F. Kopkowicz	Polna	5
1003.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1935	Przewodnika J. Krzeptowskiego	7
1004.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1953-1954	Przewodnika J. Krzeptowskiego	19
1005.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Przewodnika J. Krzeptowskiego	36
1006.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Przewodnika J. Krzeptowskiego	40
1007.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Przewodnika J. Krzeptowskiego	48
1008.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur./drewn., 1966, proj. W. Nędzia Kubiniec	Przewodnika J. Krzeptowskiego	59
1009.	ZAKOPANE	willa „Księżówka”, d. „Adasiówka”, 1875/1913-14, proj. przebudowy E. Wesołowski	Przewodników Tatrzańskich	2
1010.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1890	Przewodników Tatrzańskich	7
1011.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny (d. domek hamernika), ok. 1850	Przewodników Tatrzańskich	11
1012.	ZAKOPANE	tama regulacyjna potoku Bystra, mur., 1900	Przewodników Tatrzańskich	dz. ewid. nr 20 obr. 169
1013.	ZAKOPANE	zbiornik wody, mu., 1906	Przewodników Tatrzańskich	dz. ewid. nr 20 obr. 169
1014.	ZAKOPANE	„Prometeusz rozstrzelany – pomnik Ofiarom Zbrodni Hitlerowskiej”, kam./met. 1964, proj. W. Hasior	Przewodników Tatrzańskich	dz. ewid. nr 7 obr. 169
1015.	ZAKOPANE	willa „Modesta”, drewn., 1935	Regle	3
1016.	ZAKOPANE	willa drewniana, ok. 1925 r., proj. F. Kotoński	Regle	5
1017.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1955	Regle	7
1018.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Regle	10
1019.	ZAKOPANE	willa „Kama”, drewn., 2 ćw. XX w.	Regle	11
1020.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Regle	15
1021.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1937	Regle	16
1022.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Regle	21
1023.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1939	Rybkówka	2
1024.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., 1 ćw. XX w.	Rybkówka	14
1025.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, 2 poł. XX w.	Rybkówka	16
1026.	ZAKOPANE	willa „Kwiat Paproci”, drewn., 1936, proj. F. Kopkowicz	Sabały Jana	11
1027.	ZAKOPANE	willa „Prymulka”, drewn., 1 ćw. XX w.	Salwatoriańska	2

1028.	ZAKOPANE	willa „Edmarowo”, drew., ok. 1925	Salwatoriańska	8
1029.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XXw.	Salwatoriańska	10
1030.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1955	Salwatoriańska	12
1031.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1914	Salwatoriańska	24
1032.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1926	Salwatoriańska	38
1033.	ZAKOPANE	willa „Piotrkowianka”, drew., ok. 1890	Sienkiewicza Henryka	1
1034.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., pocz. XX w.	Sienkiewicza Henryka	2
1035.	ZAKOPANE	dawny pensjonat „Radwid”, mur., ok.1925, proj. E. Wesołowski	Sienkiewicza Henryka	3
1036.	ZAKOPANE	willa „Wołodziejówka”, drew., ok. 1910, proj. E. Wesołowski	Sienkiewicza Henryka	4
1037.	ZAKOPANE	willa „Lutnia”, drew., 1907	Sienkiewicza Henryka	5
1038.	ZAKOPANE	dawny pensjonat „Żychoniówka”, mur., 1912-1913, proj.E. Wesołowski	Sienkiewicza Henryka	6
1039.	ZAKOPANE	willa, drew., ok. 1910	Sienkiewicza Henryka	10
1040.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Sienkiewicza Henryka	11
1041.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Sienkiewicza Henryka	11a
1042.	ZAKOPANE	willa „Biały Dom”, mur., 1924, proj. S. Meyer, K. Stryjeński, M. Wimmer	Sienkiewicza Henryka	12b
1043.	ZAKOPANE	willa „Bajka”, drew., 1913-1927, proj. L. Winnicki; wpis do rejestru zabytków A-517 [A-1147/M] z dn. 05.11 1987	Sienkiewicza Henryka	12c
1044.	ZAKOPANE	willa „Wiosna”, drew., ok. 1900	Sienkiewicza Henryka	14
1045.	ZAKOPANE	willa „Promienna”, drew., 1908	Sienkiewicza Henryka	15
1046.	ZAKOPANE	willa „Ostoja”, drew., 1907	Sienkiewicza Henryka	16
1047.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1925	Sienkiewicza Henryka	17
1048.	ZAKOPANE	willa „Maciejówka”, drew., pocz. XX w.	Sienkiewicza Henryka	18
1049.	ZAKOPANE	chałupa, drew., ok. 1884	Sienkiewicza Henryka	18a
1050.	ZAKOPANE	willa „Zacisze”, drew., 1908	Sienkiewicza Henryka	19
1051.	ZAKOPANE	willa „Bohdanówka”, drew., ok. 1905	Sienkiewicza Henryka	24
1052.	ZAKOPANE	willa „Paprotka”, drew., ok. 1925	Sienkiewicza Henryka	24a
1053.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, ok. 1910	Sienkiewicza Henryka	26
1054.	ZAKOPANE	chałupa, pocz. XX w.	Sienkiewicza Henryka	26a
1055.	ZAKOPANE	willa „Jasinek”, d. „Krzysinek”, drew., ok. 1927	Sienkiewicza Henryka	26b
1056.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., pocz. XX w.	Sienkiewicza Henryka	28
1057.	ZAKOPANE	willa „Mimoza”, drew., k. XIX w.	Sienkiewicza Henryka	29
1058.	ZAKOPANE	willa „Grabówka III” wraz z zabudowaniem gospodarczym, drew., ok. 1885, wpis do rejestru zabytków A-780 [A-1146/M] z dn. 17.07.1995	Sienkiewicza Henryka	31
1059.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1905	Sienkiewicza Henryka	32

1060.	ZAKOPANE	willa „Arizona”, mur., ok. 1936	Sienkiewicza Henryka	33
1061.	ZAKOPANE	willa „Grabówka I”, drew., ok. 1881; wpis do rejestru zabytków A-751 [A-1145/M] z dn. 30.06.1994	Sienkiewicza Henryka	35
1062.	ZAKOPANE	willa „Dąbrowa” d. szkoła koronkarska, drew., k. XIX w.	Sienkiewicza Henryka	36
1063.	ZAKOPANE	kamienica mieszkalna, mur., ok. 1925	Sienkiewicza Henryka	37
1064.	ZAKOPANE	willa „Marynowka”, d. pensjonat Rudnickich, drew., 4 ćw. XIX w.	Sienkiewicza Henryka	38
1065.	ZAKOPANE	kamienica mieszkalna, mur., ok. 1925	Sienkiewicza Henryka	39
1066.	ZAKOPANE	zagroda - dom Wojciecha Brzezi, drew., ok. 1907	Skibówki	1
1067.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1908	Skibówki	2
1068.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, pocz. XX w.	Skibówki	2a
1069.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1938	Skibówki	5a
1070.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drew., ok. 1930	Skibówki	8
1071.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1882	Skibówki	9
1072.	ZAKOPANE	zagroda dwubudynkowa, drew., ok. 1895	Skibówki	14
1073.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Skibówki	15
1074.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 ćw. XX w.	Skibówki	16
1075.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 ćw. XX w.	Skibówki	22
1076.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 1 ćw. XX w.	Skibówki	24
1077.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1880	Skibówki	26
1078.	ZAKOPANE	zagroda, drew., 4 ćw. XIX w.	Skibówki	36 i 36a
1079.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1937	Smrekowa	2
1080.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., l. 1920-1930	Smrekowa	3
1081.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1920	Smrekowa	4
1082.	ZAKOPANE	budynek drewniany, 1 ćw. XX w.	Smrekowa	5
1083.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny „Psołka”, mur., ok. 1930	Smrekowa	13
1084.	ZAKOPANE	pensjonat „Wiktoria”, mur., ok. 1935	Smrekowa	14
1085.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1939	Smrekowa	17
1086.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1929	Smrekowa	18
1087.	ZAKOPANE	willa „Iwotka”, mur., ok. 1930	Smrekowa	21
1088.	ZAKOPANE	willa „Misiuchna”, drew., ok. 1935	Smrekowa	26
1089.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1935	Smrekowa	28
1090.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1939	Smrekowa	33
1091.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Sobczakówka	2
1092.	ZAKOPANE	zagroda Macieja Sieczki, drew., 2 poł. XIX w.	Sobczakówka	5
1093.	ZAKOPANE	chałupa, drew., 1 ćw. XX w.	Sobczakówka	6

1094.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Sobczakówka	7
1095.	ZAKOPANE	willa „Malinówka” wraz z ogrodem, drewn., ok. 1920; wpis do rejestru zabytków A-513 [A-1144/M] z dn. 23.07.1987/31.10.2017	Sobczakówka	9
1096.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., XIX/XX w.	Sobczakówka	10
1097.	ZAKOPANE	kapliczka Rybków, mur., ok. 1900	Spyrkówka	4
1098.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 poł. XIX w.	Spyrkówka	6
1099.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., 1 ćw. XX w.	Spyrkówka	13
1100.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., 1945	Spyrkówka	23
1101.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., 2 ćw. XX w.	Stachonie	2
1102.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1895	Stachonie	3
1103.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1937	Stachonie	4
1104.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., dok. 1925	Stachonie	5
1105.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Stachonie	6
1106.	ZAKOPANE	zagroda jednobudynkowa, drewn.\mur., k. XIX w.	Stachonie	10
1107.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920;	Stachonie	11
1108.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1932	Stachonie	12
1109.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1956	Stachonie	13
1110.	ZAKOPANE	krzyż żeliwny na kamiennym postumencie, 1901	Stachonie	14
1111.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Stachonie	22
1112.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1911	Stachonie	24
1113.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 1 ćw. XX w.	Stachonie	27
1114.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Stachonie	32
1115.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 1 ćw. XX w.	Stary Młyn	2
1116.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1914	Stary Młyn	3
1117.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1917	Stary Młyn	4
1118.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Stary Młyn	5
1119.	ZAKOPANE	zagroda, 2 ćw. XX w.	Stary Młyn	6
1120.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., k. XIX w.	Stary Młyn	7
1121.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., XIX/XX w.	Stary Młyn	9
1122.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., mur., 2 ćw. XX w.	Stary Młyn	10a
1123.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1950	Stary Młyn	11
1124.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., k. XIX w.	Stary Młyn	14
1125.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie, drewn., 1 ćw. XX w.	Staszica Stanisława ks.	10
1126.	ZAKOPANE	chałupa w zagrodzie jednobudynkowej, drewn., 1 ćw. XXw.	Staszica Stanisława ks.	11

1127.	ZAKOPANE	d. łązienki Miejskie, mur., 1928, proj. E. Wesołowski	Staszica Stanisława ks.	13
1128.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Stolarczyka Józefa ks.	3
1129.	ZAKOPANE	willa „Wera”, drewn., 2 ćw. XX w.	Stolarczyka Józefa ks.	5
1130.	ZAKOPANE	willa „Stochówka”, drewn., ok. 1925	Stolarczyka Józefa ks.	7
1131.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Stolarczyka Józefa ks.	9
1132.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1905	Strążyska	1 i 1c
1133.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny drewn., 2 ćw. XX w.	Strążyska	1d
1134.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1905	Strążyska	3
1135.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1923	Strążyska	3a
1136.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1880	Strążyska	3b
1137.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Strążyska	3d
1138.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Strążyska	3e
1139.	ZAKOPANE	willa „Wojciechówka”, drewn., ok. 1925	Strążyska	4
1140.	ZAKOPANE	willa „Młyniska”, drewn., 2 ćw. XX w.	Strążyska	5
1141.	ZAKOPANE	willa „Strążyska”, drewn., ok. 1905	Strążyska	8
1142.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny i gospodarczy, drewn., 1932–1933	Strążyska	8a
1143.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1900	Strążyska	11
1144.	ZAKOPANE	willa „Olesia”, drewn., ok. 1925	Strążyska	13
1145.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1955	Strążyska	14
1146.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Strążyska	15
1147.	ZAKOPANE	willa „Pod Sosrębem”, drewn., ok. 1930	Strążyska	17
1148.	ZAKOPANE	willa „Olga”, drewn., ok. 1925	Strążyska	20
1149.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Strążyska	23a
1150.	ZAKOPANE	willa „Mirów”, drewn., 1928	Strążyska	24
1151.	ZAKOPANE	willa „Żabi Dwór”, drewn., ok. 1920	Strążyska	26
1152.	ZAKOPANE	willa „Montana”, drewn., ok. 1930	Strążyska	28
1153.	ZAKOPANE	willa „Franciszkanie”, dawniej „Kosówka” ok. 1950	Strążyska	29
1154.	ZAKOPANE	pensjonat „Irena”, mur., ok. 1938	Strążyska	30
1155.	ZAKOPANE	willa „Jemioła”, drewn., ok. 1920	Strążyska	33
1156.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Strążyska	35
1157.	ZAKOPANE	dawna restauracja „Roma”, drewn., ok. 1925	Strążyska	39
1158.	ZAKOPANE	willa „Orlątko”, drewn., 1 ćw. XX w.	Stroma	3
1159.	ZAKOPANE	willa „Wiktoria”, drewn., ok. 1930	Stroma	7
1160.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1940	Stroma	9

1161.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1952	Stroma	20
1162.	ZAKOPANE	willa „Jambur”, drewn., 1 ćw. XX w.	Struga Andrzeja	1
1163.	ZAKOPANE	willa „Chimera”, mur., 1929	Struga Andrzeja	3
1164.	ZAKOPANE	pensjonat, mur., ok. 1930	Struga Andrzeja	5
1165.	ZAKOPANE	willa „Kosówka”, drewn., ok. 1910	Struga Andrzeja	6
1166.	ZAKOPANE	budynek drewniany, ok. 1920	Struga Andrzeja	14
1167.	ZAKOPANE	willa, drewn., ok. 1930, proj. F. Kopkowicz	Struga Andrzeja	24
1168.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., pocz. XX w.	Szkolna	7
1169.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Szkolna	8a
1170.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Szkolna	11
1171.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Szkolna	14
1172.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Szkolna	17
1173.	ZAKOPANE	gmach d. szpitala, mur., 1918-1922	Szpitalna	21
1174.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Szymanowskiego	4
1175.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Szymanowskiego	5
1176.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1939	Szymanowskiego	21
1177.	ZAKOPANE	willa „Pod Wykrotem” wraz z otoczeniem, drewn., 1905-1906; wpis do rejestru zabytków A- 265 [A-1143/M] z dn. 18.11.1957	os. Szymaszkowa	4
1178.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 ćw. XX w.	Szymony	11
1179.	ZAKOPANE	willa „Montana”, drewn., 2 ćw. XX w.	Szymony	17
1180.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Szymony	23
1181.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Tatary	1
1182.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1918	Tatary	2
1183.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1 poł. XX w.	Tatary	5a
1184.	ZAKOPANE	willa „Irusieńka”, drewn., ok. 1925	Tatary	11
1185.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1957	Tatary	15a
1186.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 1959	Tatary	16
1187.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1951	Tatary	17
1188.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1929	Tatary	25
1189.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1920	Tatary	28
1190.	ZAKOPANE	willa „Sorrento”, drewn., ok. 1923	Tatary	31
1191.	ZAKOPANE	willa „Podlesie”, drewn., 1 poł. XX w.	Tatary	34
1192.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Tatary	35
1193.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1929	Tatary	37

1194.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Tatary	38
1195.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1930	Tatary	42
1196.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1930	Tatary	42a
1197.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Tatary	46
1198.	ZAKOPANE	willa „Krupowianka”, drewn., ok. 1930	Tetmajera Kazimierza	3
1199.	ZAKOPANE	pensjonat „Janosik”, mur., ok. 1935	Tetmajera Kazimierza	5
1200.	ZAKOPANE	willa „W słońcu”, drewn., ok. 1930	Tetmajera Kazimierza	9
1201.	ZAKOPANE	willa „Sikława”, mur., ok. 1930	Tetmajera Kazimierza	13
1202.	ZAKOPANE	willa „Żeglaniówka”, drewn., ok. 1923	Tetmajera Kazimierza	14
1203.	ZAKOPANE	willa „Opolanka”, mur. 1930, proj. F. Kopkowicz; wpis do rejestru zabytków A-694 [A-1141/M] z dn. 22.03.1993	Tetmajera Kazimierza	15
1204.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn./mur., ok. 1935	Tetmajera Kazimierza	17
1205.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1953-55	Tetmajera Kazimierza (dawniej Grunwaldzka 14b)	22F
1206.	ZAKOPANE	pensjonat „Jasny Pałac”, mur., ok. 1930	Tetmajera Kazimierza	24
1207.	ZAKOPANE	willa „Tatogród”, mur., ok. 1935	Tetmajera Kazimierza	31
1208.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Tetmajera Kazimierza	32b
1209.	ZAKOPANE	willa, mur., 1937, proj. S. Meyer	Tetmajera Kazimierza	33
1210.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1882	Topory	4
1211.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 1 ćw. XX w.	Topory	6
1212.	ZAKOPANE	willa „Swoja”, mur., ok. 1920	Tuwima Juliana	4
1213.	ZAKOPANE	willa „Polesie”, drewn., ok. 1922	Tuwima Juliana	6
1214.	ZAKOPANE	willa „Jurka”, drewn., ok. 1920	Tuwima Juliana	8
1215.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1927	Tuwima Juliana	10
1216.	ZAKOPANE	willa „Orlica”, drewn., ok. 1927	Tuwima Juliana	12
1217.	ZAKOPANE	willa drewniana „Ros-Ami”, drewn. 1937	Tuwima Juliana	15
1218.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1927	Tuwima Juliana	16
1219.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Tuwima Juliana	19
1220.	ZAKOPANE	willa „Schodnica”, drewn., 1894–97, proj. T. Stryjeński	Ubocz	1
1221.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Ubocz	2
1222.	ZAKOPANE	willa „Ubocz” w zagrodzie, drewn./ mur., 1 ćw. XX w.	Ubocz	3
1223.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Ubocz	4
1224.	ZAKOPANE	willa „Budrysówka”, drewn., 1930-1933, proj. L. Toruń, S. Meyer	Ubocz	5
1225.	ZAKOPANE	„Zagroda” przy willi „Budrysówka”, drewn., 1933-1935, proj. J. Witkiewicz Koszczyk	Ubocz	5a

1226.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Ustup	6a
1227.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 1 ćw. XX w.	Ustup	7
1228.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Ustup	8
1229.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1920	Ustup	9
1230.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Ustup	12
1231.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 1 poł. XX w.	Ustup	23
1232.	ZAKOPANE	zagroda wielobudynkowa, drewn., ok. 1911	Ustup	26
1233.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1949	Ustup	27
1234.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1933	Walkosze	3
1235.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1936	Walkosze	5
1236.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Walkosze	10
1237.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drewn., ok. 1930	Walkosze	10a
1238.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Walkosze	14a
1239.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1929	Walkosze	15
1240.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1925	Walkosze	16
1241.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Walkosze	19a
1242.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., k. XIX w.	Walkosze	20
1243.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Walowa Góra	2
1244.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1920	Walowa Góra	7 i 7B
1245.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, ok. 1924	Walowa Góra	11
1246.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Walowa Góra	14
1247.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., ok. 1926	Walowa Góra	15
1248.	ZAKOPANE	d. sanatorium „Sanato”, mur., 1912-1914 r., proj. E. Wesółowski	Wierchowa	3
1249.	ZAKOPANE	budynek d. służbówki d. Sanatorium „Sanato”, drewn., ok. 1912	Wierchowa	5
1250.	ZAKOPANE	zbiornik wyrównawczy wody, kam., 1906	Wierchowa	
1251.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1925	Witkiewicza	1
1252.	ZAKOPANE	kamienica Horodyńskich, mur., ok. 1930	Witkiewicza	3
1253.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1895	Witkiewicza	5
1254.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1922	Witkiewicza	5a
1255.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1930	Witkiewicza	6
1256.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1897	Witkiewicza	7
1257.	ZAKOPANE	kamienica, mur., ok. 1932	Witkiewicza	8
1258.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1905	Witkiewicza	9
1259.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1905	Witkiewicza	10

1260.	ZAKOPANE	willa „Marya”, drewn., 1902	Witkiewiczza	13
1261.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Witkiewiczza	15b
1262.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1900	Witkiewiczza	17
1263.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1888	Witkiewiczza	18
1264.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., k. XIX w.	Witkiewiczza	18a
1265.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1880	Witkiewiczza	18b
1266.	ZAKOPANE	willa „Dom Doktora”, drewn., 1897; wpis do rejestru zabytków A-596 [A-1140/M] z dn. 12.04.1989	Witkiewiczza	19
1267.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Chata”, drewn., pocz. XX w.	Witkiewiczza	19b
1268.	ZAKOPANE	Pensjonat „Złoty Róg”, mur., 1930, proj. Z. Ostafin	Witkiewiczza	20
1269.	ZAKOPANE	willa „Baśka”, drewn., 4 ćw. XIX w.	Witkiewiczza	21
1270.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1930	Witkiewiczza	23
1271.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1929	Wojdyły	3
1272.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., 2 ćw. XX w.	Wojdyły	5
1273.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1912	Wojdyły	6
1274.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Wojdyły	7
1275.	ZAKOPANE	chałupa, drewn., k. XIX w. i budynek gospodarczy, drewn./mur., ok. 1930	Wojdyły	10
1276.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1925	Wojdyły	11
1277.	ZAKOPANE	kapliczka, kam., ok. 1911	Wojdyły	14
1278.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1921	Wojdyły	18
1279.	ZAKOPANE	zagroda drewniana, 2 ćw. XX w.	Wojdyły	19
1280.	ZAKOPANE	zagroda, drewn., ok. 1920	Wyskówki	4
1281.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Wyskówki	10
1282.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Za Cieszynianką	1
1283.	ZAKOPANE	willa „Olimp”, drewn., 1 ćw. XX w.	Za Cieszynianką	2
1284.	ZAKOPANE	willa „Bajka”, drewn., ok. 1939	Za Cieszynianką	3
1285.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny „Liliputka”, drewn./mur., ok. 1938	Za Cieszynianką	4
1286.	ZAKOPANE	pensjonat „Pod szczytami”, mur., ok. 1934	Za Cieszynianką	5
1287.	ZAKOPANE	Pensjonat „Przystań”, mur., ok. 1928	Zająca Mariana	6
1288.	ZAKOPANE	willa „Nałęcz”, mur., ok. 1930	Zająca Mariana	10
1289.	ZAKOPANE	willa „Leśniczówka”, drewn., 1 ćw. XXw.	Za Strugiem	5
1290.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Za Strugiem	7
1291.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1902	Za Strugiem	10
1292.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Za Strugiem	12
1293.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Wielkopolanka”, drewn., ok. 1924	Za Strugiem	12a

1294.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., 2 ćw. XX w.	Za Strugiem	13
1295.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1930	Za Strugiem	15
1296.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn. 2 ćw. XX w.	Za Strugiem	18
1297.	ZAKOPANE	willa „Darzenka”, drewn., ok. 1930	Za Strugiem	26
1298.	ZAKOPANE	willa „Regina Mundi”, drewn., 2 ćw. XX w.	Za Strugiem	27
1299.	ZAKOPANE	willa, drewn., 2 ćw. XX w.	Za Strugiem	27a
1300.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1935	Za Strugiem	32a
1301.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1934	Za Strugiem	32b
1302.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1934	Za Strugiem	36
1303.	ZAKOPANE	budynek „Watra”, mur., ok. 1930, proj. S. i M. Wimmerowie	Zamoyskiego	2
1304.	ZAKOPANE	willa „Marysin”, drewn., ok. 1897	Zamoyskiego	5
1305.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1926	Zamoyskiego	5a
1306.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1927	Zamoyskiego	5b
1307.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Anastazja”, mur., ok. 1925	Zamoyskiego	6a
1308.	ZAKOPANE	willa „Olma”, drewn., ok. 1907	Zamoyskiego	7
1309.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1929	Zamoyskiego	7a
1310.	ZAKOPANE	willa „Mała Szwajcaria” d. „Anielówka”, drewn., ok. 1888	Zamoyskiego	11
1311.	ZAKOPANE	willa „Wacława”, drewn., ok. 1928	Zamoyskiego	11b
1312.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny „Szarotka”, mur., ok. 1920	Zamoyskiego	13a
1313.	ZAKOPANE	willa „Pani Zosia”, drewn., ok. 1905	Zamoyskiego	13 c i d
1314.	ZAKOPANE	willa d. „Giewontówka”, drewn., ok. 1901	Zamoyskiego	14
1315.	ZAKOPANE	willa „Miedziana”, mur., ok. 1935	Zamoyskiego	15
1316.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drewn., ok. 1890	Zamoyskiego	18
1317.	ZAKOPANE	willa „Mak”, mur., ok. 1914, proj. W. Wilczyński	Zamoyskiego	19
1318.	ZAKOPANE	willa „Nasza”, drewn., ok. 1929	Zamoyskiego	19a
1319.	ZAKOPANE	d. pensjonat „Paradis”, ok. 1929	Zamoyskiego	24
1320.	ZAKOPANE	willa „Oksza” d. „Korwinówka” wraz z otoczeniem, 1894-1895, proj. S. Witkiewicz; wpis do rejestru zabytków [A-68/M] z dn. 06.11.2006	Zamoyskiego	25
1321.	ZAKOPANE	willa „Goplana”, drewn., 1893	Zamoyskiego	26
1322.	ZAKOPANE	willa „Elżbiecina”, drewn., ok. 1912	Zamoyskiego	30
1323.	ZAKOPANE	willa „Jadwiniówka I”, drewn., 1886; wpis do rejestru zabytków A-437 z dn. 24.01.1986 i [A-66/M] z dn.09.10.2006	Zamoyskiego	32
1324.	ZAKOPANE	willa „Jadwiniówka II”, drewn., 1910, proj. T. Prauss; wpis do rejestru zabytków A-324 z dn. 18.04.1986 i [A-95/M] z dn 23.05.2007	Zamoyskiego	32a
1325.	ZAKOPANE	willa Chałubińskich, budynek mieszkalny i gospodarczy,	Zamoyskiego	33

		drew., ok. 1945		
1326.	ZAKOPANE	d.hotel „Dom Turysty”, 1953-59, proj. T. Brzoza, Z. Kupiec	Zaruskiego	5
1327.	ZAKOPANE	willa „Krywań”, d. „Karpacka”, drew., ok. 1898	Zaruskiego	6
1328.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 1 ćw. XX w.	Zaruskiego	8
1329.	ZAKOPANE	Pensjonat „Jagienka”, drew., ok. 1885	Zaruskiego	15
1330.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., 2 ćw. XX w.	Zaryckiego	20
1331.	ZAKOPANE	willa „Juhas”, drew., ok. 1930	Zaryckiego	37
1332.	ZAKOPANE	zagroda, drew., ok. 1930	Zoniówka	11
1333.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1923	Zoniówka	12
1334.	ZAKOPANE	willa „Irmik” z ogrodem budynkiem gospodarczym, drew., 1933; wpis do rejestru zabytków A-777 [A-1139] z dn. 05.06.1995	Zwierzyniecka	5
1335.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Zwierzyniecka	8a
1336.	ZAKOPANE	willa „Jarowit”, drew., ok. 1934	Zwierzyniecka	11
1337.	ZAKOPANE	willa „Biały Ślad”, mur., ok. 1936	Zwierzyniecka	16
1338.	ZAKOPANE	chałupa w zabudowie zagrodowej, drew., ok. 1851	Zwijacze	3
1339.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drew., ok. 1925	Zwijacze	8
1340.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny w zagrodzie, drew., ok. 1930	Zwijacze	9
1341.	ZAKOPANE	chałupa, drew., ok. 1900	Zwijacze	10
1342.	ZAKOPANE	chałupa, drew., ok. 1910	Zwijacze	14
1343.	ZAKOPANE	pensjonat „Patria”, (d. „Diana”), ok. 1930	Żeromskiego	12
1344.	ZAKOPANE	pensjonat „Tristan”, mur., ok. 1930	Żeromskiego	18
1345.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1930	Żeromskiego	20
1346.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1910	Żeromskiego	24a
1347.	ZAKOPANE	willa „Amazonka”, drew., ok. 1934	Żeromskiego	25
1348.	ZAKOPANE	willa „Biały Ślad”, mur., ok. 1930	Żeromskiego	28
1349.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, drew., ok. 1925	Żeromskiego	30
1350.	ZAKOPANE	willa „Częstochówka”, drew., ok. 1925	Żeromskiego	32
1351.	ZAKOPANE	willa „Lucylla”, drew., ok. 1927	Żeromskiego	33
1352.	ZAKOPANE	willa „Światłomir”, drew., ok. 1935	Żeromskiego	35
1353.	ZAKOPANE	willa „Arka”, drew., ok. 1926	Żeromskiego	37
1354.	ZAKOPANE	budynek mieszkalny, mur., ok. 1938	Żeromskiego	39

WYKAZ OBSZARÓW OBJĘTYCH OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ:

Lp.	Miejscowość	Nazwa obszaru	Granice
1355.	ZAKOPANE	Zabudowa wschodniej części ul. Kościeliskiej począwszy od Starego Cmentarza po zagrodę nr 78 włącznie; wpis do rejestru zabytków A-266 [A-1118/M] 29.05.1957	obszar określony od północy biegiem potoku Cicha Woda, od południa przebiegający linią idealną wytyczoną w odległości 100 m od środka jezdni ulicy Kościeliskiej
1356.	ZAKOPANE	Stary Cmentarz „Na Pęksowym Brzyzku” wraz z murem, bramą, drzewami i pomnikami /grobowcami/, ok. 1850; wpis do rejestru zabytków A-56 [A-1109/M] 07.12.1931	ul. Kościeliska 4, działka ewid. nr 440/6 obr. 6 w Zakopanem
1357.	ZAKOPANE	Otoczenie zabytkowej wozowni, lamusa i krzyża żeliwnego z 1839r. w Kuźnicach w historycznych granicach dawnego założenia dworsko – parkowego; wpis do rejestru zabytków [A-168/M] 19.09.2008	działki ewid. nr 14/3, 14/4, 15,16,17,18,19,20/1,20/2,22,23,24, 25 obr. 170 w Zakopanem położone przy ul. Przewodników Tatrzańskich
1358.	ZAKOPANE	Teren Równi Krupowej; wpis do rejestru zabytków [A-745/M] 23.01.2001	obszar pomiędzy ulicami Nowotarską, Sienkiewicza, Witkiewicza i 3- Maja, w granicach działek ewid. nr 30/1, 180, 724/1, 725/1,725/2, 737/13, 756, 757, 958, 957 obr. 5 w Zakopanem oraz działek ewid. nr 28/1 obr. 5 w Zakopanem z wyłączeniem części południowo – wschodniej, zgodnie z aktualną granicą zagospodarowania w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (mpzp) oraz działką ewid. nr 28/2 obr. 5 w Zakopanem wyłącznie w cz. zachodniej, zgodnie z granicą wyznaczoną w mpzp oraz z wyłączeniem działki ewid. nr 743 obr. 5 w Zakopanem
1359.	ZAKOPANE	Zespół budowli: Górna Stacja Kolejki na Gubałówce i restauracja na Gubałówce wraz z otoczeniem. W skład zespołu wchodzi budynek: restauracja, mur./drew., 1938, proj. A. Romanowicz, J. Szwemin, górna stacja kolejki na Gubałówkę, 1938, proj. W. Stokowski	w granicach działek ewid. nr 37/5, 37/6, 37/7, 37/8, 37/9, 37/10, 37/11 obr. 13 w Zakopanem
1360.	ZAKOPANE	Historyczny układ urbanistyczny obszaru „Parcele Urzędnicze”, od 1924r., proj. K. Stryjeński	obszar w mieście Zakopane, którego granice wyznaczają ulice: od północy ul. Sabatę; od wschodu naturalna granica Folszowy Potok; od południa ul. Czecha; od zachodu ul. Piłsudskiego
1361.	ZAKOPANE	Krajobraz kulturowy „Równia Krupowa”, świadomie kształtowany od 1904r	obszar w mieście Zakopane, którego granice wyznaczają ulice: od północy ul. Nowotarska; od wschodu ul. Sienkiewicza; od południa ul. Witkiewicza; od zachodu ul. Krupówki i ul. Al. 3go Maja